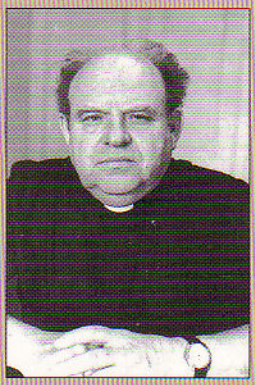
Mr. sc. Roman Miz

UKRAJINCI U LIPOVLJANIMA I NOVOJ SUBOCKOJ

Vukovar, 2004.

ROMAN MIZ se rodio 14. kolovoza 1932. godine u Ukrajini, u gradu Drohobiču. U Lipovljane je s roditeljima doselio 1933. godine i tu je završio osnovnu školu, a gimnaziju i Rimokatolički bogoslovni fakultet sa postdiplomskim studijama u Zagrebu. Za svećenika je bio zaređen 19. prosinca 1959. godine u Zagrebu. Prvih deset godina službovao je na župi u Lipovljanima, a od 1968. godine djeluje na župi u Novom Sadu.

Izvanredno je studirao povijest na Filozofskom fakultetu Ukrajinskog Slobodnog Univerziteta u Münchenu, jugoslovensku književnost i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te povijest na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu.

Godine 1954. godine objavljeni su mu prvi članci u novinama da bi nakon pola stoljeća bavljenja novinarstvom, publicistikom i znanstvenim radom, u njegovoj bibliografiji bilo upisano četrdesetak knjiga i nekoliko stotina članaka objavljenih u preko trideset novina, časopisa, zbornika na više jezika: ukrajinskom, rusinskom, hrvatskom, slovačkom, mađarskom i srpskom. A prevodio je iz ovih jezika i još iz poljskog, ruskog i latinskog. Bio je i urednik nekoliko listova i publikacija te osnovao i uređivao ukrajinske radio-emisije na Radio Banja Luka (1967-1968), osnovao i uređivao ukrajinske emisije na Radio Novi Sad (1992-1999), uređivao ukrajinske emisije na Televiziji Novi Sad (2003-2004), a sada je (od 2004) urednik ukrajinske i rusinske emisije na Radio „Marija“ u Novom Sadu.

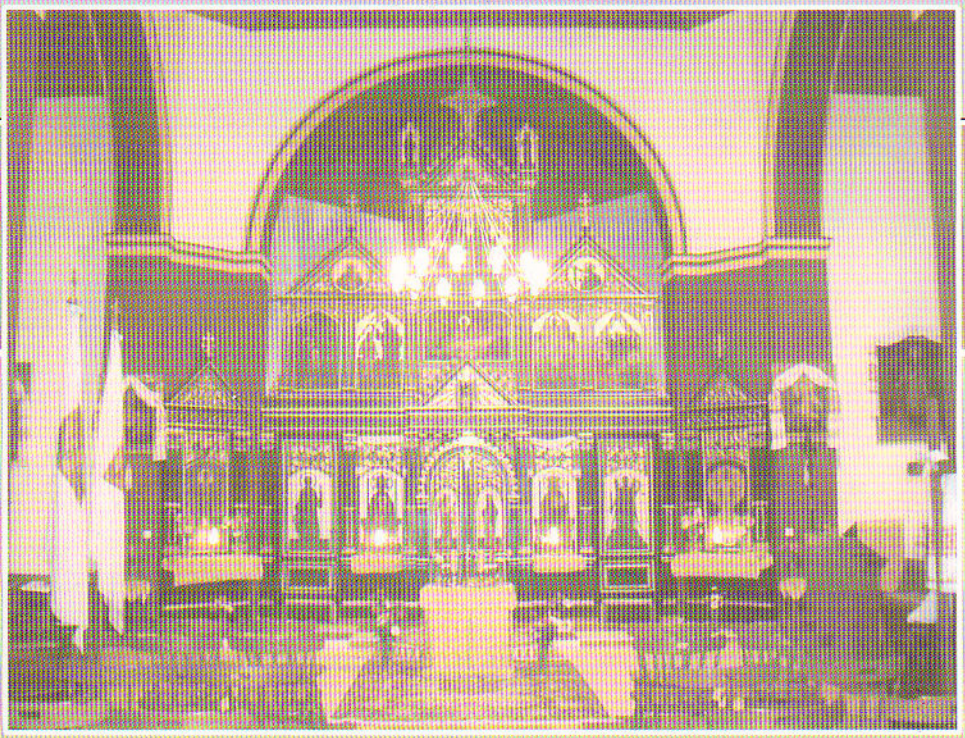
Roman Miz je bio prvi grkokatolički svećenik koji je u evangelizaciji počeo koristiti sredstva javnog izvješćivanja, u prvom redu elektronička. Od 1987. do 1992. godine svake nedjelje čitale su se njegove propovijedi na ukrajinskom jeziku na Radio „Slobodna Europa“, koje je potpisivao pseudonimima. Od 1992. do 1997. godine emitirane su mu propovijedi na rusinskom jeziku na Radio Novi Sad, poznata kao „Pismo svećenika“, ali i prilozi u „Kulturnoj panorami“ i vjerski prilozi u „Emisiji za selo“. Cijelu 2002. godinu u „Ruskom slovu“ su objavljivane njegove meditacije koje su zatim izašle u knjizi „S Isusom nasamo“. Osim spomenutih, izašle su mu još knjige s propovjedima i meditacijama: „Kršćanstvo – što je to zapravo?“, „Dar mudrosti“, „Dar razuma“, „Iz riznice kršćanske kulture“ i „Na izvorima bogoslovne misli“.

Naslovna strana:
Pozdrav gledateljima - „KPD Karpati"

Zadnja strana korica:
Grkokatolička župsna crkva u Lipovljanima

Fotografije desno:
Ikonostas u grkokatoličkoj crkvi u Lipovljanima

Grkokatolički župni stan u Lipovljanima

ROMAN MIZ

UKRAJINCI U LIPOVLJANIMA I NOVOJ SUBOCKOJ

Mr. sc. Roman Miz

UKRAJINCI U LIPOVLJANIMA I NOVOJ SUBOCKOJ

VUKOVAR 2004

ВИДАВЕЦЬ – IZDAVAČ
Союз русинів і українців Республіки Хорватії і
КОТ „Карпати“ Липовляни
Savez Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske i
KPD „Karpati“ Lipovljani

ЗА ВИДАВЦЯ – ZA IZDAVAČA
Гавриїл Такач
Gabrijel Takač

ГОЛОВНИЙ ТА ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР – GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Мірко Федак
Mirko Fedak

РЕЦЕНЗЕНТИ – RECENZENTI
Проф. Дюро Відмарович - prof. Đuro Vidmarović
Мгр сц. Теодор Фрицький - mr. sc. Teodor Fricki

ОБКЛАДИНКА – KORICE
Любомир Сопка – Ljubomir Sopka

ПІДГОТОВКА І МАКЕТ – PRIPREMA
Марія Гудак – Marija Hudak

ТИРАЖ – NAKLADA
500
примірників – primjeraka

ДРУК – TISAK
„Максіма“, Петроварадин
„Maksima“, Petrovaradin

Друкується за допомогою Ради з питань національних меншин Уряду Республіки Хорватії
Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske

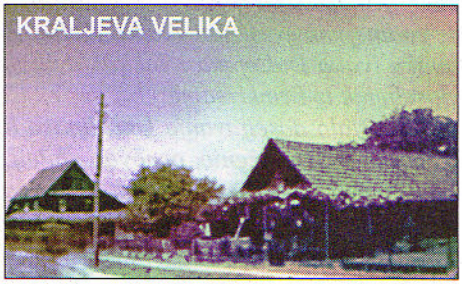
IBSN 953-97080-4-4

U V O D

Na početku, ili na koncu Slavonije, na blagom usponu od juga prema sjeveru, uz željezničku prugu, autoput te stari drum, koji se proteže od Zareba do Slavonskog Broda i dalje, smješteni su Lipovljani – mjesto u kojem žive pripadnici šesnaest nacionalnih manjina, među kojima već 110 godina i Ukrajinci. Lipovljani imaju dva zaselka – Torovi i Brdašce, a okružuju ga sela: Krivaj, Kozarice, Nova Subocka, Stara Subocka, Sigetac, Kraljeva Velika i Piljenice. Sva ta sela prpadaju rimokatoličkoj župi sv. Josipa u Lipovljanima, ali po općinskoj pripadnosti u više općina. U sastavu lipovljanske općine, uz Lipovljane, nalaze se samo Kraljeva Velika, Piljenice i Krivaj.

Prema popisu pučanstva Hrvatske 2001. godine, u općini Lipovljani je bilo 177 Ukrajinaca (4,32% stanovništva), u općini Novska 54 (0,38%), u općini Kutina 23 (0,09%), a na teritoriji općine Popovača 12 (0,09%). Možda ih po svom podrijetlu ima i više, ali se neki više ne osjećaju Ukrajincima jer su kroz tri do četiri generacije i 110 godina gubili i konačno izgubili osobitosti svoga identiteta i prihvatili identitet drugog naroda, prvenstveno hrvatskog. To su poznate demografske zakonitosti od kojih nisu bili iznimka ni Ukrajinci u Lipovljanima i Novoj Subockoj kao ni oni u moslavačkoj regiji ili Antunovcu. Najprije se gubi nošnja, običaji, jezik, a najdulje ostaje – pjesma. Ukrajinci su bili u još nepovoljnijem položaju, jer njihov matični narod nije imao suverenu državu. Njihov stari zavičaj najprije je bio u sastavu Republike Poljske,

zatim, poslije Drugog svjetskog rata djelomično u Poljskoj, a djelomično u SSSR-u. A tu su i pro-storne udaljenosti, koje su uz ratove i političke hermetizme otežavale ili sasvim onemogućile komunikaciju sa starim krajem i rodbinom koja je tamo ostala.

Dugi niz godina Ukrajinci u Lipovljanima i Novoj Subockoj od institucija su imali samo svoju Crkvu, tj. grkokatoličku župu sa crkvenoslavenskim liturgijskim jezikom i propovijedima i katekizacijom na ukrajinskom jeziku. Danas već imaju tri svoje institucije, uz župu imaju nastavu materinjeg jezika u školi i KPD „Karpati".

U Lipovljane i Novu Subocku Ukrajinci su doselili iz dvije regije Ukrajine – Lemkivščine u Karpatima i Galičine (izgovara se Haličina s muklim h) koja je kod nas poznata pod nazivom iz doba KuK monarhije kao Galicija. Radi se o velikoj pokrajini u Zapadnoj Ukrajini koja je dobila ime po srednjovjekovnom središtu Galiču (Halič). Kao takvi koristili su i pomoćne, ili regionalne etno-nazive – Lemci i Galicijani. Bilo je i reemigracija. Naime, neki su iz Lemkivščine i Galicije emigrirali u SAD, a zatim, zaradivši tamo nešto novca, nisu se više vraćali u staru postojbinu, već su, vjerojatno na poziv rođaka, došli u Lipovljane i Novu Subocku i ovdje kupili kuće i zemljišne posjede. Takvi su bili: Vasilj Fricki, Mihajlo Javornicki, Jakov Kačmarčik, Ivan Simčik, porodica Mihalj i Pavle Biljanski, koji su se naselili u Lipovljanima, te Mihajlo Dzurij, koji se naselio u Novoj Subockoj. A možda i još netko, na primjer Vasko u Novoj Subockoj. Proces doseljavanja Ukrajinaca iz svoje postojbine u Lipovljane u Novu Subocku trajao je četrdeset godina, od 1894. do 1934. Prve dvije doseljene obitelji su bile one Ivana Dalinjaka i Pantelejmona Pirtka, a posljednja Vasilja Konstantkeviča. Taj prilično dug period rezultira danas činjenicom da su ove 2004. godine istovremenici Zlatko Dalinjak (Dalenjak), praunuk prvog doseljenika Ivana Dalinjaka i Teklja Javiljak rođena Konstantkevič, jedini živi doseljenik iz Lemkivščine.

No, te 1934. godine nije sasvim prestalo doseljavanje Ukrajinaca u Lipovljane. Pojedinačno se tu često netko našao, oženio, osnovao obitelj. A poslije Drugog svjetskog rata doselilo je u Lipovljane desetak porodica iz Bosne, koji su, imajući više djece, uvećali nazočnost Ukrajinaca u Lipovljanima i povećali broj župljana.

Ukrajinci u Lipovljanima su živjeli i žive u vrlo dobrim odnosima sa svim ostalim pučanstvom – Hrvatima, Česima, Slovacima, Mađarima, Talijanima i ostalim mještanima bez obzira kojoj narodnosti ili vjeroispovijesti oni pripadali. Međusobno se žene, posjećuju, pomažu i poštuju. Jedni od drugih preuzimaju dobre običaje ili metode rada, specifična nacionalna jela, pjesme, igre. Čak ni pripadnost dvjema katoličkim obredima – istočnom i zapadnom, nikada nije bila prepreka za dobre međuljudske odnose.

Ova publikacija nema ambicije monografije Lipovljana, pa čak ni monografije Ukrajinaca u Lipovljanima. Njome se želi zabilježiti i sačuvati što više prikupljenih podataka u povodu 110-godišnjice doseljenja prvih Ukrajinaca u ovo mjesto na početku ili kraju Slavonije. Na čast i uspomenu precima i poticaj potomcima.

U prvom dijelu posvećena je pozornost stanju i situaciji u Lemkivščini i Galičini (Galiciji) u vrijeme kada počinje navedeno preseljavanja, također i stanju u Lipovljanima u vrijeme preseljavanja. Odmah treba reći da nije nađen odgovor na neka logična pitanja koja se nameću: zašto su se počeli naseljavati upravo u Lipovljanima, Novoj Subockoj i nekim mjestima Moslavine? Tko im je dao poticaj za selidbu upravo ovdje? Od koga su čuli za Lipovljane? Zašto se, recimo, nisu počeli seliti u okolici Daruvara, Siska ili bilo kojeg drugog mjesta? I drugo, više zanimljivo nego bitno pitanje – na koji su se način doselili, kakva su prometna sredstva koristili? Prvi doseljenici došli su u Lipovljane 1894. godine, a željeznički kolodvor u Lipovljanima uspostavljen je tek 1897. godine.[1] *Zna se da nisu došli samo sa ručnim prtljagom, već da su donijeli sa sobom više stvari. Matvij Dubecki je čak donio sa sobom sadnice voćaka, koje je zatim posadio u voćnjaku oko svoje kuće u Novoj Subockoj. Vjerojatno su došli na konjskim zapregama?!*

U drugom dijelu bit će poimenični pregled svake ukrajinske obitelji u Lipovljanima, od prvog doseljenika do naših dana. Nitko nije izostavljen, ni oni kojih više nema jer su ili izumrli ili odselili nekud drugdje, ali su neko vrijeme živjeli u Lipovljanima.

A treći dio posvećen je početcima grkokatoličke župe u Lipovljanima i njenom kratkom historijatu.

Slijedeća poglavlja posvećena su kulturno-prosvjetnoj djelatnosti i osnivanju KPD „Karpati", zučavanju ukrajinskog jezika u Osnovnoj školi „Josip Kozarac" u Lipovljanima te domovinskom ratu.

Za pisanje ovog pregleda služio sam se dostupnim izvorima i vrlo skromnom literaturom. Od izvora koristio sam:

---

[1] Josip Martinović, „Lipovljani", Lipovljani, 1970, str. 20.

1) Arhiv Grkokatoličke župe u Lipovljanima,

2) Spomenica Grkokatoličke župe u Lipovljanima,

3) Matične knjige Grkokatoličke župe u Lipovljanima,

4) „Spisak stranih državljana poljskih boravećih na području općine Lipovljani", kojeg sam dobio na uvid 1973. godine susretljivošću g. Mate Gašparovića. Vjerojatno se čuva u Matičnom uredu u Lipovljanima ili policiji u Novskoj.

5) Izjave starijih ljudi u Lipovljanima: Mihajla Klimčuka, Teklje Javiljak r. Konstantkevič i drugih.

A što se literature tiče, koristio sam:

1) Josip Martinović, „Lipovljani", Lipovljani 1970.

2) ... (stvarni autor Roman Miz), „Jubilarni šematizam Križevačke eparhije", Zagreb, 1962.

3) Роман Б. Мизь, священик, „Грекокатолицька парафія в Липовлянах, її початки та минуле", Руський Керестур, 1973.

4) о. Роман Миз, „Священїки Осецкого викарията", I, Нови Сад, 1993.

5) о. мр Роман Мизь, „Слідами лемків", Новий Сад, 2002.

6) Članci u listovima i časopisima, isključivo od Romana Miza.

U prikupljanju podataka mnogo su mi pomogli: mr. sc. Jaroslav Leščešen. grkokatolički župnik u Lipovljanima, mr. sc. Teodor Fricki iz Zagreba, ing. Ivan Dalinjak iz Zagreba, Gabrijel Takač iz Vukovara, prof. Ivica Duda, viši školski nadzornik u Ministarstvu prosvjete Republike Hrvatske iz Lipovljana, gg. Nada i Mirko Fedak iz Lipovljana, gg. Marica i Jaromir Vanjek iz Lipovljana, g. Teklja Javiljak iz Novske, g. Ivan Vapenski iz Sesvetskog Kraljevca, g. Vlado Kostelnik iz Ruskog Krstura i drugi. Svima hvala!

Autor ove publikacije potječe iz sredine lipovljanskih Ukrajinaca, odrastao je i službovao u tom mjestu; bio je ne samo promatrač, već i aktivni sudionik mnogih događaja i života Ukrajinaca u Lipovljanima i Novoj Subockoj; stoga se vrlo mnogo toga jednostavno – zna! Uklesano je to u sjećanje i život. Iza izvješća na osnovi tog sjećanja stoji čast čovjeka i savjest znanstvenika i svećenika.

Posebno zahvaljujem Ekselenciji prof. Đuri Vidmaroviću iz Zagreba, umirovljenom veleposlaniku Republike Hrvatske u Ukrajini, koji je recenzirao ovaj rad te napisao pogovor.

Novi Sad, 25. studenog 2004. godine

Roman Miz

I.

GALIČINA I LEMKIVŠČINA PRI KONCU XIX. I NA POČETKU XX. STOLJEĆA

I Lemkivščina i Galičinja (Galicija), dvije susjedne regije, ili možda točnije rečeno, jedna u drugoj, Lemkivščina u Galičini (Galiciji) kao na primjer Posavina ili Podravina u Slavoniji, nalaze se u predjelima Zapadne Ukrajine. U užem terminološkom značenju Lemkivščina je manja planinska pokrajina na obroncima Karpata usmjerana prema Poljskoj i Slovačkoj. Galičina (Galicija) je velika i prostrana ravničarska pokrajina od Karpata do rijeka Volinje i Zbruč sa Lavovom kao najvećim gradom i središtem pokrajine. Danas se na tom području nalaze tri oblasti: Lavovska, Ivano-Frankivska i Ternopiljska s oko pet milijuna stanovnika.

Obadvije navedene pokrajine do 1918. godine bile su u sastavu Austro-ugarske monarhije, od 1918. do 1939. godine obadvije u okvirima versajske republike Poljske; tijekom Drugog svjetskog rata pod njemačkom okupacijom, a poslije rata Lemkivščina je pripala Poljskoj, dok je Galičina (Galicija) ušla u sastav SSR Ukrajine u okvirima Sovjetskog Saveza. Danas je to dio samostalne države Ukrajine. Dio Lemkivščine nalazi se i u Slovačkoj.

Velik je dio Lemka poslije Drugog svjetskog rata napustio svoju postojbinu, dobrovoljno a još više prisilno. Jedan je dio preseljen u Ukrajinu, odnosno SSSR, a jedan je dio u akciji etničkog čišćenja poznatoj pod nazivom „Visla" morao napustiti svoja ognjišta i po naredbi tadašnje poljske Vlade bio je preseljen u sjeverozapadne i jugozapadne krajeve Poljske, na područja vraćena od Njemačke nakon utvrđivanja nove granice Odra-Nisa. Danas u Lemkivščini i u Karpatima živi mali broj njezinih izvornih ukrajinskih žitelja – Lemka.

Koncem XIX. i početkom XX. stoljeća seosko stanovništvo Galičine (Galicije) i Lemkivščine bilo je vrlo siromašno. To je vrijeme socijalno-gospodarske krize; vrijeme parcelacija veleposjedničkih imanja, čije njive siromašni seljak nije mogao odkupiti; vrijeme kada su diobom zemlje među braćom, odnosno sinovima, pojedinci ostali na nekoliko slogova obradive zemlje. To je i vrijeme kada se pojedinci obogaćuju i postaju

imućni zemljovlasnici, trgovci, ili zelenaši. Trgovci i zelenaši prvenstveno su Židovi, a veleposjednici – Poljaci. To je, dakle, i vrijeme snažne gospodarske i socijalne emigracije iz Galičine (Galicije), Lemkivščine, ali i drugih ukrajinskih pokrajina u Brazil, Sjedinjene Američke Države, Bosnu, Hrvatsku (u Slavoniju, Moslavinu...). O tim socijalno-gospodarskim problemima i poteškoćama galičkog i lemkivskog sela na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće postoji brojna literatura, jer je taj problem tretiran u dnevnom tisku i publicistici.[2]

Bosna i Hrvatska, Galičina (Galicija) i Lemkivščina, samo su različita i međusobno prilično udaljena područja u tada jedinstvenoj državi; ujedinjeni pod krunom dinastije Habsburg s mnogim zemljama tadašnje Austro-ugarske monarhije. Ovo preseljavanje bilo je zapravo pomicanje stanovništva iz sjeveroistočnih u južnije krajeve zemlje, te prema tome interna migracija u državi. Putovalo se, razumije se, bez putovnica, a u Bosnu i besplatno u posebnim transportima.

Doseljavanje Ukrajinaca u Lipovljane i okolna mjesta iz Lemkivščine i Galičine (Galicije), za razliku od doseljavanja u Bosnu, nije organizirala država niti neke agencije, iako se odvijalo istovremeno. Ovdje se dolazilo samoinicijativno. Doseljenici su bili iz jednog područja, a ne iz cijele Lemkivščine ili cijele Galicije. Iz Lemkivščine su bili samo iz kotareva Jaslo i Gorlice, što je nekih 50-60 kilometara u promjeru. A iz Galičine (Galicije) su došli ponajviše iz kotara Sokalj. Iz toga se može zaključiti da su dolazili na poziv ili nagovor rođaka, prijatelja, odnosno poznanika, a ne zbog službenog poziva države, odnosno na temelju državne promičbe.

---

[2] Бачинський Й., *По поводу еміграції* (U povodu emigracije), „Народ", Львів, ч. 4, 5, 6, 7 та 14, рік 1893; Будзиновський В., *Хлопська посілість в Галичині і новочасні суспільно-реформаторські змагання* (Seljački posjed u Galiciji i suvremena društveno-reformatorska stremljenja) , „Народ", Львів, ч. 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23-24, рік 1894; Данилович С. *Про неподільність мужицьких ґрунтів* (O nedjeljivosti seljačkih posjeda), „Народ", Львів, ч. 4, рік 1890; Приятель Лемків, *З Лемківщини (Про важке життя селян)* (Iz Lemkovščine – O teškom životu seljaka), „Народ", Львів, ч. 8, рік 1890; Яндрунюк, *Причинки до пояснення еміграції* (Čimbenici koji pojašnjavaju emigraciju), „Народ", Львів, ч. 9, 10, 11-13, 15, рік 1893; Павлик М., *Нужда в Галичині* (Bijeda u Galiciji), „Народ", Львів, ч. 5, рік 1890; Павлик М., *Про еміграцію наших людей* (O emigraciji naših ljudi), „Народ", Львів, ч. 1, рік 1890; Павлик М. *Третий транспорт емігрантів до Бразилії* (Treći transport emigranata u Braziliju), „Народ", Львів, ч. 11, рік 1895; Лемко, *Письмо про Лемківщину* (Pismo o Lemkovščini), „Народ", Львів, ч. 9, рік 1890; Франко І., *Як живеться селянам-хліборобам в Галичині* (Kako živi seljaci-zemljoradnici u Galiciji), „Народ", Львів, ч. 1, рік 1890; Приятель Лемків, *Як лемки живуть і які маєтні* (Kako Lemci žive i koliko su bogati), „Народ", Львів, ч. 10, рік 1890.

II.

LIPOVLJANI – NOVI ZAVIČAJ DOSELJENIH UKRAJINACA

Izvješća kanonskih vizitacija što su ih obavljali vizitatori - arhiđakoni Zagrebačke nadbiskupije tijekom XVIII. st., upoznavaju nas s prošlošću Lipovljana i Kraljeve Velike, gdje je bila osnovana prva rimokatolička župa nakon istjerivanja Osmanlija[3] Iz tih izvješća[4], ali i nekih objavljenih izvora,[5] znamo da je već u srednjem vijeku u Kraljevoj Velikoj bila utvrda, župska crkva i sjedište velikog gospodstva. Od 1544. do 1687. godine ovdje su vladali Turci, a već 1693-94. godine župa je obnovljena. Vodio ju je franjevac, koji je dolazio iz Stare Gradiške.

Stari Lipovljani kojih više nema. Sljeva na desno: stara zgrada šumarije; na tom mjestu kasnije je izgrađena nova šumarija; iza nje je stan za općinskog bilježnika i stara zgrada općine (sa arkadama). Poslije rata i bilježnikov stan i spaljena zgrada općine bili su srušeni i na tome mjestu sagrađen zadružni dom u kojem je kasnije bila škola, a danas je sjedište općine. Na koncu je zgrada A. Šošovičke

[3] Odjeljak o porošlosti Lipovljana napisan je na temelju zapisa dra Josipa Buturca, što ih je pronalazio u raznim arhivskim dokumentima i literaturi. Izvornik tih zapisa nalazi se u vlastitom arhivu Romana Miza.

[4] Iz 1758. g, 1769. g. i 1775. g.

[5] Fremandžin, „Acta Bosnae", *Vjesnik zem. arhiva,* X, str. 78.

Poslije Karlovačkog mira 1699. godine, tvrđava u Kraljevoj Velikoj nije više bila potrebna i zanemarena je, uslijed čega se počela urušavati, ali sjedište župe je i dalje tu ostalo. Toj su rimokatoličkoj župi u Kraljevoj Velikoj pripadali, među ostalim selima, i Lipovljani.

Godine 1760. u Lipovljanima je bilo 53 kuće, 814 stanovnika, 171 bračnih parpova, 564 odraslih za ispovijed. U Subockoj je tada bilo 38 kuća, 485 stanovnika, 115 bračnih parova.

U Lipovljanima je škola otvorena 1770. godine. U nju su dolazili učenici čak iz Međuriča.

Rimokatolička župska crkva sv. Josipa

Godine 1780. u Lipovljanima je bilo već 60 kuća i 1145 stanovnika, a u Subockoj 38 domova i 810 žitelja. Godine 1804. u Lipovljanima ima 68 kuća i 1220 duša, a u Subockoj 42 kuće i 779 stanovnika. Ne treba se čuditi da je u jednoj kući živjelo dvadeset pa i više ljudi. To su bile stare hrvatske obiteljske zadruge, u kojoj su živjela i sva djeca sa svojim obiteljima, a i djece je bilo mnogo.

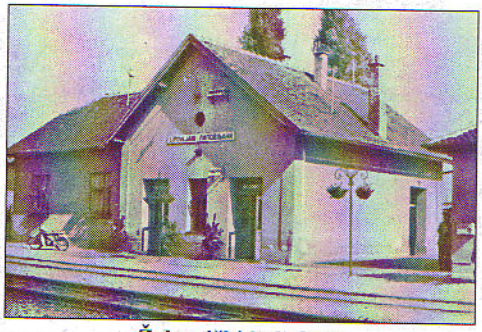
Stara škola na Placu koje više nema

U Kraljevoj Velikoj, Lipovljanima i Lonji naselili su se Hrvati kajkavskog dijalekta već 1692. godine, poslije velike pobjede nad Turcima kod Slankamena 1691. godine. Slijedećih godina ovdje se doseljavaju i Hrvati iz Gorskog Kotara i Like. Kajkavci i Gorani u to vrijeme naseljavaju se i u Piljenicama i Subockoj. Tek 1740. godine naseljeni su Kozarice i Krivaj. Stari su ljudi umirali, zadruge se smanjivale, a novi su dolazi i naseljavali se, ponajviše iz Like. Tako je s vremenom u ovim selima bio istisnut kajkavski dijalekt i zamjenjen štokavskim.

Još jedan pogled na starije statističke podatke o Lipovljanima i Subockoj omogućit će nam bolje se upoznati sa rastom broja stanovnika:

	1882.	1891.	1900.	1910.
Lipovljani	1177,	838,	1507,	1940,
Subocka	962,	757,	1044,	1098.

U polovici XIX. st. Lipovljani su pripadali Gradiškom puku, a komanda satnije je bila u Lipovljanima. Toj satniji pripadala su još sela: Banova Jaruga, Jamarice, Janja Lipa, Stara Lonja, Međurič i sva sela koja su pripadala rimokatoličkoj župi u Lipovljanima. Godine 1850. u Lipovljanima je bilo 834 rimokatolika, 3 grkokatolika koji su pripadali župi u Pisanici i 2 pravoslavnih, koji su pripadali župi u Novskoj (?!)[6]

Železnički kolodvor

Križ na raskršću ulica Ante Starčevića i Josipa Kozarca

Tvrdi put, drum, Banova Jaruga – Lipovljani – Subocka, sagrađen je 1854. godine. On je bio na istoj trasi na kojoj je danas asfaltirani put.[7] U starim Lipovljanima glavna ulica je bio „drum", a od njega su u selo vodile dvije ulice sa ondašnjim nazivima – Živaljeva i Proštenikova. Ova druga je vodila do gostionice „Tri graničara", kasnije vlasništvo obitelji Švab. Danas te jednokatne drvene zgrade više nema. Srušena je u drugoj polovici XX. stoljeća. Spominju se i sokaci koji su vodili na groblje, u Piljenice, Banovu Jarugu i Kutinu, zatim ulice Jurčićeva, Torkovićeva, Šimunić-Pavkovićeva, Željanska i Torovi. Torovi su zapravo, kao i Brdašce, zaseoci Lipovljana.

[6] S a b l j a r, „Mjesnopisni rječnik", Zagreb, 1866.

[7] Podaci o novijoj povijesti Lipovljana napisani su prema knjizi Josipa Martinovića „Lipovljani", Lipovljani, 1970.

Đaci osnovne škole u Lipovljanima od prvog do petog razreda 1937. godine. Sjede učitelji: ? Reichl, češki učitelj, Bogdan Miz, grkokatolički vjeroučitelj, Liduška Šejbal kasnije udata Kolejak, češka učiteljica, Terezija Štefanac, Nikola Schönhof, direktor, Darinka Lukež, ? Mišković, ? Blagojević i Stjepan Sanić rimokatolički vjeroučitelj

Ljudi su se bavili zemljoradnjom, sijali su pšenicu i kukuruz, uzgajali perad i svinje.

Ukinućem Vojne krajine, Lipovljani 1872. godine postaju sjedište općine. Uz općinu otvara se i žandarmerijska postaja. Godinu dana ranije, 1871-e, uspostavljeno je i sjedište šumskog gospodarstva, šumarija. Od 1885. do 1895. godine ovdje je kao šumar službovao i poznati hrvatski književnik Josip Kozarac, koji je u Lipovljanima napisao nekoliko svojih značajnih djela – romana i pripovijedaka. U njima je opisivao propadanje hrvatskog sela – moralno i gospodarski („Mrtvi kapitali", „Među svjetlom i tminom", „Tena", „Slavonska šuma" i dr.). Teme je crpio iz života sela, socijalno-gospo-

Učiteljski kolektiv u Lipovljanima 1937. godine. Sjede slijeva na desno: Liduška Šejbal, ? Mišković, Terezija Štefanac, Darinka Lukež. Stoje slijeva: ? Reichl, Stjepan Sanić, ? Blagojević, Bogdan Miz i direktor Nikola Schönhof

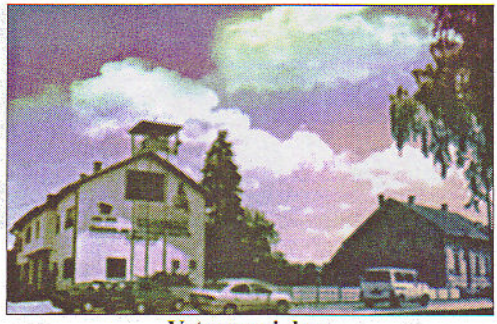

Nastavnički kolektiv OŠ „Josip Kozarac“ u Lipovljanima 1964. godine. Sjede, slijeva na desno: Margarita Kraljevac, Ivanka Pivalica, tajnica, Anđela Kosovec, Lidija Krejčik, Lidija Kraljevac, Irena Miz, Verica Šoufek, Ljerka Vlahović. Stoje slijeva na desno: Josip Kosovec, Nevenka Duda, Josip Kraljevac, Stjepan Jakovljević, Ivica Pivalica, Ivica Petravić, Josip Martinović, direktor, Ljeposava Jeftimija i Ivica Vlahović

Zbor i orkestar OŠ „Josip Kozarac“. Dirigent Ivica Petravić, nastavnik glazbenog odgoja

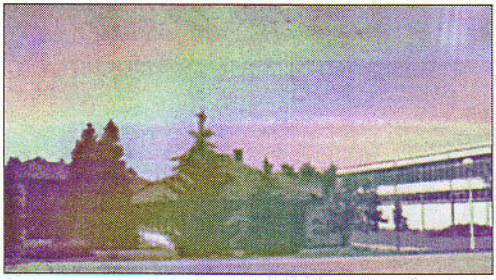
darskih prilika toga kraja i tog vremena. Na Torovima je Kozarac imao svoje imanje, a njegov je privatni život bio u tjesnoj vezi za gostionicom „Tri graničara“, gdje je i stanovao. U Lipovljanima mu je umrla i mala kćerkica. Njemu u čast jedna ulica, šumarija i osnovna škola u Lipovljanima nose ime – „Josip Kozarac“

Vatrogasni dom

Dobrovoljno vatrogasno društvo osnovano je u Lipovljanima 15. kolovoza 1888. godine. Osnivač je bio Crkvenac, a član mjesni šumar i književnik Josip Kozarac. I ono je njegovalo kulturno-umjetničku djelatnost.

Nakon što je Austro-ugarska okupirala Bosnu i Hercegovinu 1878. godine, u Lipovljane počinju doseljavati Česi i Slovaci. Iz čistog hrvatskog Lipovljani postaju višenacionalno selo, a kada su tu doselili Ukrajinci, Njemci, Mađari te nekoliko talijanskih porodica, oni postaju ono, po čemu su i danas poznati – multinacionalno i multikulturalno mjesto.

Nova OŠ „Josip Kozarac“

Kako je već rečeno, željeznički kolodvor u Lipovljanima uspostavljen je 28. rujna 1897. godine.

Prema kazivanju Mihajla Klimčuka, a njemu je to pričao njegov djed Vasilj Klimčuk, koji je u Lipovljane doselio 1909. godine, doseljeni Ukrajinci kupovali su zemlju od zadruga Škrljen i Fršteg (Fershteg). Ostala je u selu priča da je u jednoj od tih zadruga ostao jedan momak, a u drugoj jedna djevojka i da su se oni uzeli i tako ujedinili velike posjede, koje su zatim prodavali.

Godine 1905. u školi u Lipovljanima se nalaze već prvi učenici ukrajinske narodnosti. U školskim statistikama oni se vode i kao Rusini, i kao Bjelorusi...

Godine 1907. u mjesnoj školi učilo je 155 djece. Od toga je bilo 41 Hrvata, 57 Čeha, 57 Slovaka, 19 Rusina odnosno Ukrajinaca, 6 Njemaca i 8 Mađara. Popis stanovništva Lipovljana iz 1911. godine dao je slijedeće

Lipovljanski Plac zimi

rezultate: svih stanovnika bilo je 2134; od toga: 518 Hrvata, 474 Čeha, 484 Slovaka, 273 Ukrajinaca, 24 Poljaka, 91 Mađara, 58 Njemaca, a 210 bilo je nenazočnih za koje nije upisano kakve su nacionalne pripadnosti.

Zanimljivo je upoznati se i sa političkom orijentacijom pučanstva u Lipovljanima. Izbori za konstituantu 1920. godine pokazali su da su u selu bile 923 osobe s pravom glasa, a glasovati izašla je 791 osoba. Hrvatska republikanska seljačka stranka (HRSS) dobila je 712 glasova, Narodna ili Pučka stranka – 20 glasova, Demokratska stranka – 18, Čehoslovačka stranka – 11, Zajednička kandidatska lista – 10, Radikali – 5, Seljački savez – 2, Frankovci (nacionalisti) – 1, Komunistička partija – 7 glasova.

Kuća A. Šošovičke u kojoj je bila trgovina i gostionica

Prema popisu stanovništva iz 1921. godine u Lipovljanima je bilo 2163 stanovnika.

Radni kolektiv krojačkog preduzeća „Sloga“, radna jedinica Lipovljani

Svatovi Marije Klimčuk i Slavka Gračakovića, 23. XI. 1958. godine

Kulturno-umjetničko društvo „Lipa" osnovano je 1924. godine. Bilo je to svojevremeno vrlo aktivno društvo, pogotovo njegova dramska sekcija, mješoviti pjevački zbor, tamburaški orkestar i folklorni ansambl. U okvirima društva došlo je prije Drugog svjetskog rata do ideološke polarizacije. S jedne strane bili su simpatizeri Komunističke partije sa Rade Pavlovićem na čelu, a s druge strane hrvatski nacionalisti predvođeni Antunom Turudijom. Društvo „Lipa", iako je imalo službeni naziv – „hrvatsko", okupljalo je ljubitelje amaterskog njegovanja umjetnosti iz svih nacionalnih grupa. Tijekom ovih osamdeset godina „Lipa" se nekoliko puta gasila i ponovno oživljavala.

Između dva svjetska rata djelovalo je u Lipovljanima i kulturno-umjetničko društvo Čeha i Slovaka pod imenom „Československa beseda". Nakon Drugog svjetskog rata „Československa beseda" je bila obnovljena i uspješno je djelovala. S vremenom se smanjivala njena aktivnost i ona se ugasila, a članovi su se priključili Društvu „Lipa".

U sedamdesetim godina XX. stoljeća stanovnici Lipovljana i okolice, a među njima i Ukrajinci, zapošljavaju u raznim radnim organizacijama: Šumariji, Pilani, Ratarstvu PIK, Ribnjačarstvu i Naftaplinu – gdje su se prvenstveno zapošljavali muškarci, a žene pak u Krojačkom preduzeću „Sloga". To doprinosi oživljavanju društvenog, kulturno-umjetničkog i sportskog života. Obnovljena je „Lipa" sa mješovitim pjevačkim zborom i drugim sekcijama. Nogometni klub „Slavonac" bilježi lijepe uspjehe.

Lipovljani su tada imali oko 1000 zaposlenih radnika. U drvnoj industriji je bilo oko 400 zaposlenih, u Ratarstvu 220, NIK konfekciji 200, Ribnjačarstvu oko 60, Šumariji 150, a zatim u trgovini, ugostiteljstvu i u privatnim obrtničkim radionicama Također i u INA Naftaplinu. To je omogućilo izgradnju nove škole, dječjeg vrtića, zdravstvene i veterinarske stanice, vatrogasnog doma, sportske dvorane, rukometnog stadiona sa tribinama. Bio je to rezultat dobre organizacije, zalaganja i dobrovoljnog rada mještana, kao i dotacija društvenih i privrednih organizacija. U svemu tome lipovljanski Ukrajinci imali su svoj udio.

I na kraju ovog dijela o Lipovljanima još jedna statistička tabela – rezultati popisa stanovništva iz 1971. godine:

Broj domaćinstava	478
Bračnih parova, porodica	627
Broj stanovnika	2123
Zemljoradnika	728
Radnika i umirovljenika	541
Obrtnika	32
Ostalih	822

Nacionalni sastav Lipovljana te 1971. godine izgledao je ovako:

Ukupno stanovnika	2123
Hrvati	987
Ukrajinci	335
Slovaci	335
Česi	293
Srbi	64
Mađari	42
Talijani	21
Rusi	17[8]
Poljaci	10
Njemci	9
Slovenci	3
Makedonci	1
Neizjašnjeni	6

[8] Ovaj broj Rusa je svakako netočan. Vjerojatno su se neki Ukrajinci izjasnili kao Rusi. U Lipovljanima je u to vrijeme bio samo jedan Rus.

III.

DOSELJAVANJE UKRAJINACA U LIPOVLJANE

Zahvaljujući spomenutom već „Spisku stranih državljana poljskih boravećih na području općine Lipovljan"i, u kojem je i rubrika u koju se upisivala godina doseljenja, može se rekonstruirati točan redosljed njihovog doseljavanja. U tom su „Spisku..." upisana i mjesta iz kojih su došli. Podaci su dopunjeni i provjereni u matičnim knjigama Grkokatoličke župe, a većinu tih ljudi, njih samih i njihovih potomaka, autor je i osobno poznavao. Međutim, ing. Ivan Dalinjak, koji se i sam zanima svojim podrijetlom, na temelju njemu poznatih podataka koji se odnose na obitelj Dalinjak, dovodi u sumnju točnost „Spiska...". Stiče se dojam da je „Spisak" sastavljen nešto kasnije pa su se potkrale netočnosti, koje osim sumnje u točnost redosljeda doseljavanja ništa bitno ne mjenjaju.

Godina 1894.

Te godine doselili su u Lipovljane prvi Ukrajinci. Bili su to prema „Spisku..." **Pantelejmon Pirtko** i **Ivan Dalinjak.** Došli su sa svojim porodicama iz Lemkivščine. Dalinjak potječe iz sela **Kotanj,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo,** a Pantelejmon Pirtko iz sela **Tihanja,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo.**

Pantelejmon Pirtko umro je u Lipovljanima 31. prosinca 1939. godine u 74. godini života. Ranije mu je umrla žena i neoženjeni sin jedinac. On se drugi put oženio, ali sinova više nije imao. Pirtko je bio veliki dobrotvor lipovljanske grkokatoličke crkve. Između ostalog poklonio je crkvi Evanđelje, koje je sam nosio na procesijama. Još za života podigao si je na

Grkokatolička crkva sv. Kuzme i Damjana u Kotanju

Kurta iz Cerovljana u Bosni, Vasilj Dalinjak je imao kćerku Veru i sina poljoprivrednog inženjera **Ivana.** Oni obadvoje sa svojim obiteljima žive u Zagrebu. Ivan, koji ima oženjenog sina **Sinišu,** već je u mirovini, a Vera radi kao odgojiteljica.

Ivan Dalinjak je bio oženjen sa Katarinom Dubecki iz Nove Subocke. Imali su dva sina – **Vladimira** i **Bogdana.** Vladimir živi u Lipovljanima. Ima sina **Ivana.** Bogdan živi u Francuskoj, a njegov sin **Sebastijan** je u Rovinju.

Godina 1898.

Ove godine u Lipovljane je doselio i prvi Ukrajinac iz ravničarske Galičine (Galicije) – **Pavao Filipčuk.** Došao je sa svojom obitelji iz sela **Dobračin,** kotar **Sokalj.** Imao je dva sina – **Petra** i **Ivana.** Petar je poginuo u Drugom svjetskom ratu, a Ivan je imao dva sina – **Ivana** i **Antuna.** Antun ima sina **Gorana.**

Godina 1899.

I ove je godine u Lipovljane doselila samo jedna ukrajinska obitelj – **Josipa Pekere,** koji je imao sinove **Jakova, Mihajla, Petra** i **Ivana.** Došli su iz sela **Poljani,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo.** Oni su već davno pokojni, a njihova djeca sigurno već imaju unuke, možda i praunuke. Jedan od potomaka je i **Damir Pekera,** sudionik Domovinskog rata.

Godina 1902.

Tri godine iza Pekere u Lipovljane se doseljavaju dvije porodice – Cvik iz Galičine (Galicije) i Kačmarčik iz Lemkivščine.

Najprije je doselio **Konrad Cvik** iz sela **Boratin,** kotar **Sokalj.** Imao je dva sina: **Vasilja,** koji je umro neoženjen i **Mihajla,** koji je imao sina i dvije kćeri. Njegov sin **Stefan** nakon Drugog svjetskog rata iselio se u Đakovštinu. U Lipovljanima nema više nikoga s prezimenom Cvik.

Grkokatolička crkva sv. Mihajla u Poljanima

Ivan Kačmarčik sa sinovima **Teodorom** i **Aleksijem (Leškom)** doselio je te iste godine u Lipovljane. Sin Teodor oženio se sa Marijom, kćerkom Pantelejmona Pirtka i s njom imao sinove: **Ivana, Miroslava** i **Vladimira**[9]. Aleksej se nije oženio. Teodorov sin Ivan ima sinove **Miroslava** i **Vladimira.** Miroslav, koji živi u Novskoj, ima dvije kćeri. Vladimir živi u Njemačkoj, ali potomstva nema. Ivanov sin **Vladimir** ima dva sina – **Tomislava** i **Antonija,** a sin **Miroslav** pet sinova – **Darija, Vanju, Hrvoja, Domagoja** i **Mateja.** Oni žive u Kutini. Kačmarčikovi su došli iz sela **Tihanja,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo.**

I Konrad Cvik i Ivan Kačmarčik bili su pojci u crkvi.

Godina 1903.

Te godine u Lipovljane dolazi **Marija Šteljma.** Tu je rodila sina **Petra,** koji nije bio oženjen. Došla je iz sela **Poljani,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo.**

Godina 1904.

Najviše je Ukrajinaca doselilo u Lipovljane upravo te 1904. godine. Prvi je upisan **Andrija Filjak,** iz sela **Kotanj,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo,** otac **Stefana,** učiteljice Anastazije i još dvije kćeri. Stefan ima sina **Branimira.** Anastazija je bila učiteljica u Krivaju, a zatim u Buzetu u Istri.

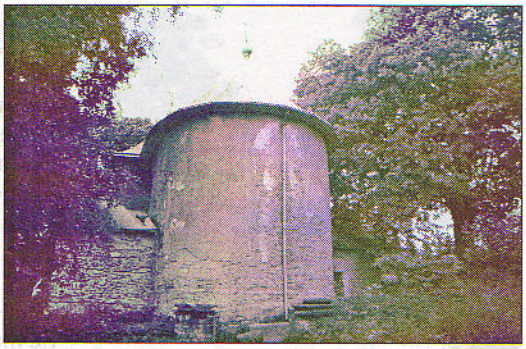
Učiteljica Anastazija Filjak

Iza njega je u „Spisku..." upisan **Gregor Ljaljusj (Laluš).** Imao je dva sina – **Marka,** općinskog pisara, i **Ivana,** koji je 4. prosinca 1943. godine kao pružni radnik smrtno stradao od eksplozije mine. U Lipovljane su doselili iz sela **Došnice,** u kotaru **Jaslo.** Marko je umro neoženjen, a Ivanov sin **Josip,** kao umirovljenik živi u Lipovljanima. Josipov sin **Ivan** vodi folklornu sekciju u KUD „Karpati" u Lipovljanima.

I **Antun Fedak** te godine doseljava u Lipovljane. Došao je s ocem **Ivanom.** Došli su iz sela **Krampna,** kotar **Jaslo.** Antun je imao tri sina: **Ivana, Mirka** i **Vladimira.** Vladimir je umro neoženjen, Mirko također, a Ivan je imao dva sina **Mirka** i **Antuna.** Mirko je sadanašnji predsjednik

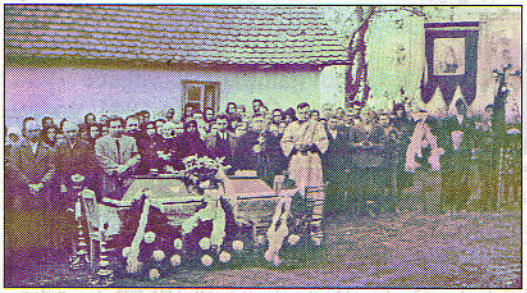
[9] Kćeri se ovdje rijetko spominju, jer one zbog udaje ne prenose prezime na potomstvo. I Teodor Kačmarčik je imao kćeri.

Ukrajinskog KPD „Karpati“ i član predsjedništva Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske. Antun ima sina **Alena.**

Grkokatolička crkva sv. Dimitrija u Došnici

Slijedeći u „Spisku“ upisan je **Petar Vapenski.** Doselio je iz sela **Hrabiv** u kotaru **Jaslo.** Imao je tri sina – **Petra, Mihajla** i **Mirka.** Sva trojica su već umrli. Petar je imao dva sina – **Ivana** i **Zvonimira.** Ivan sa svojom suprugom živi u Sesvetskom Kraljevcu kod Zagreba, a njegov sin **Željko** u Lipovljanima. Zvonimir je kao inženjer radio i živio u Novom Sadu i tu je umro. Imao je sina **Ivana.** Mihajlo Vapenski je imao četvero djece – dvije kćeri i dva sina. Kćerka Vera je učiteljica u Topuskom, a Nevenka u Novoj Gradiškoj, sin **Milan** također živi u Novoj Gradiškoj. On ima sinove **Igora** i **Alena.** Mihajlov sin **Ivan** živi u Vela Luci na otoku Korčuli. On ima sina **Damira,** a Damir sina **Dina.** Mirko Vapenski je imao samo jednu kćerku – Nadu, koja se udala u Veliku Britaniju. Njezin sin je grkokatolički svećenik. Sva tri brata – Petar, Mihajlo i Mirko bili su dobri pjevači i pjevali su u crkvenom zboru prije Drugog svjetskog rata. Petar je svirao na trubi.

Sahrana člana obitelji Laluš; svećenik Bogdan Miz, đakon Aleksandar Vlasov, oko 1937. godine

Vasilj Fricki, koji potječe iz sela **Židovske** u kotaru **Jaslo,** najprije je 1899. godine iz svog sela otišao u SAD, a zatim 1904. godine doselio u Lipovljane. Sa suprugom Anastazijom r. Škvir imao je dva sina – **Ivana** i **Mihajla** i kćerku Mariju. Ivan Fricki je imao dva sina. Iz prvog braka – **Simeona,** a iz drugog – **Borislava.**

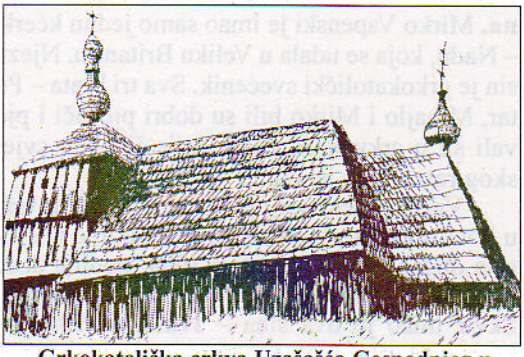
Mirko Fedak predsjednik KPD „Karpati“

Grkokatolička crkva sv. Kuzme i Damjana u Krampnoj

Simeon je umro neoženjen, a Borislav sa svojom porodicom živi u Sesvetskom Kraljevcu. Ima još neoženjenog sina **Ivicu**. Mihajlo je sa suprugom Evom r. Hađinski imao tri sina – **Vasilja, Teodora** i **Ivana,** a u drugom braku još dva sina, koji su umrli kao bebe. Vasilj, koji je živio u Novskoj i tamo umro, imao je dva sina – **Željka** i **Vladimira.** Željko i danas živi u Novskoj. Ima sina **Igora** i dvije kćeri. Vladimir je odselio u Australiju i tamo je umro. Njegovi su sinovi **Mihajlo** i **Robert.**

Teodor Fricki se rodio u Lipovljanima 15. veljače 1934. godine. Otac im je 1944. godine bio odveden u logor Jasenovac, a oni ostali sa maćehom koja ih je uskoro napustila. Osnovnu školu završio je u Lipovljanima i Novoj Gradiški. Pohađao je školu učenika u privredi u Novskoj i bio obučen za kovinotokara. Podoficirski kurs završio je 1954. u Doboju, a Političku školu „Rade Končar" 1956/57. godine u Zagrebu. Kao izvanredni student diplomirao je na Visokoj upravnoj školi u Zagrebu, gdje završio i postdiplomske studije društvenog smjera – financijska teorija i politika – smjer financije i stekao stupanj magistra znanosti (latinski – magister scientiae) radom „Financiranje društveno-političkih organizacija i udruženja građana". Od osnivanja Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske, tj. od 1972. godine, bio je član Predsjedništva Saveza, a od 1985. do 1990. godine i predsjednik Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske. Osnivač je 1988. g.

Grkokatolička crkva Uzašašća Gospodnjeg u Židovskom, srušena tijekom Drugog svjetskog rata

Mr. sc. Teodor Fricki

Saveza Rusina i Ukrajinaca Jugoslavije i izabran je za njegovog dopredsjednika. Od 2002. godine počasni je predsjednik Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske. Teodor Fricki je bio prvi Ukrajinac zastupnik Republičkog vijeća Sabora Socijastičke Republike Hrvatske, od 1963. godine. Od 1965. do 1972. godine on je predsjednik Skupštine Općine Novska, zatim član Odbora Sabora SRH za nacionalne manjine te član Stručnog savjeta Ureda Vlade Republike Hrvatske za nacionalne manjine od 1999. do 2003. godine. Dok je bio predsjednik Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske, godine 1988. uspostavljena je djelotvorna suradnja kulturno-prosvjetnih društava i Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske sa Tovaristvom (Društvom) „Ukrajina" i zemljom matičnog naroda Republikom Ukrajinom. Od 1991. godine bio je predsjednik Društva hrvatsko-ukrajinskog prijateljstva. Više od 30 godina on je djelovao i aktivno se zalagao za zaštitu i opstojnost i afirmaciju rusinsko-ukrajinske manjine u Republici Hrvatskoj te za uspostavu prijateljskih veza hrvatskog i ukrajinskog naroda. I njegovo političko djelovanje je bilo bogato i raznovrsno. Bio je član Predsjedništva Centralnog komiteta Narodne omladine Hrvatske, član Predsjedništva Republičke konferencije Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske, spomenute su već njegove funkcije predsjednika Općine Novska i zastupnika u Hrvatskom saboru, zatim od 1976. do 1985. godine bio je predsjednik Izvršnog odbora Republičkog fonda za razvitak privredno nedovoljno razvijenih krajeva Hrvatske, predsjednik Fonda Jugoslavije za otvaranje novih radnih mjesta u privredno nerazvijenim republikama i pokrajinama Jugoslavije, tajnik Udruženja bankarskih i osiguravajućih organizacija Hrvatske, generalni direktor Tvornice parnih kotlova (TPK) u Zagrebu. Umirovljen je 1990. godine. Uz mnoge funkcije koje je Teodor Fricki obavljao, on se angažirao i u humaniranoj organizaciji vatrogasaca. Od 1972. godine član je predsjedništva Vatrogasnog saveza Hrvatske, zatim dopredsjednik Saveza i u četiri mandata predsjednik. I danas je predsjednik Hrvatske vatrogasne zajednice, predsjednik Nacionalnog odbora za preventivnu zaštitu i gašenje požara Hrvatske, član Međunarodnog tehničkog komiteta za preventivnu zaštitu i gašenje požara (CTIF); bio je član Predsjedništva Vatrogasnog saveza Jugoslavije od 1984., zatim dopredsjednik i predsjednik Vatrogasnog saveza Jugoslavije od 1989. do 1991. godine. Svu djelatnost

u vatrogasnoj organizaciji obavljao je i obavlja volonterski. Svojim zalaganjem pridonio je djelotvornoj suradnji vatrogasaca Jugoslavije, Republike Hrvatske i Republike Ukrajine. Osim privatnih putovanja u Ukrajinu, Teodor je i tri puta posjećivao zemlju svoga podrijetla u svojstvu dužnosnika. Prvi puta je to bilo 1960. godine u svojstvu predstavnika Omladinske organizacije, zatim 1980. godine, kao član Kulturne delegacije Socijalističke Republike Hrvatske te 1988. godine radi uspostave suradnje s Tovaristvom „Ukrajina". Za svoj rad Teodor Fricki je dobio više ordena i priznanja. Posljednje je bilo od Vlade Ukrajine 2003. godine. Ovaj, svakako najistaknutiji lipovljanski Ukrajinac, sa svojom porodicom živi u Zagrebu. Ima sina **Damira** i kćerku Vesnu.

Ivan, najmlađi sin Mihajla Frickog, živi u Lipiku. Ima sina **Darka,** koji već ima svoje sinove – **Dalibora, Danijela** i **Vladimira.**

Jefroska Pokladko

Ove, 1904. godine, iz sela **Krampna** u kotaru **Jaslo** u Lipovljane doselio i **Mihajlo Haščič,** otac **Teodora** i djed Teodorovih sinova **Vladimira, Stefana** i **Ivana.** I ova je porodica bila glazbeno nadarena. Svirali su na mnogim instrumentim pa čak i takvom specifičnom kakav je okarina. Vladimir je bio odličan violinist. Vladimir i Stefan umrli su neoženjeni bez potomaka. Ivan, koji je također već umro, imao je dva sina – **Vladimira** i **Zdravka.**

Ivan Pokladko je također došao iz sela **Krampna** u kotaru **Jaslo.** Imao je sina jedinca **Nikolu** i dvije kćeri. Nikola je imao sina **Ivana** koji je već umro. Njegov pak sin **Igor** još nije oženjen.

Grkokatolička crkva sv. Kuzme i Damjana u Neznajovi

Iz sela **Neznajova** u kotaru **Gorlice** doseljava u Lipovljane **Aleksa Ksenič.** Imao je sina **Petra,** dobrog tenora u crkvenom zboru. Taj Petar imao je dva sina i dvije kćeri. Sin **Vladimir** ostao je na porodičnom imanju, a mlađi **Ivan** završio je tehnički fakultet i stekao zvanje inženjera. On i jedna sestra ne žive u Lipovljanima. Vladimir ima sinove **Darka** i **Željka**; Darko ima sina **Ivicu,** a Željko sina **Karla.**

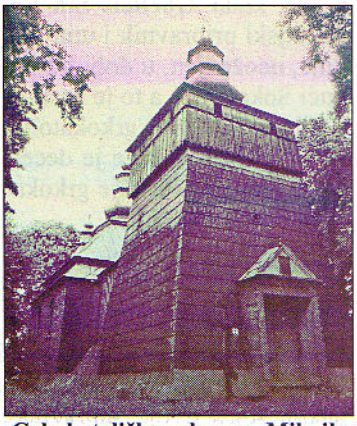
Te godine iz sela **Poljani** u općini **Krosno** i kotaru Jaslo, doseljava u Lipovljane brojna obitelj **Ilije Šteljma.** Tu ga je već čekala kćerka Marija, koja je doselila godinu dana ranije. Ilija je imao sedam sinova – **Teodora, Ivana, Petra, Grgu, Aleksu, Stefana** i **Vasilja.** Teodor je nastradao od stroja u Švabovom mlinu i umro. Imao je dva sina – **Slavka** i **Ivana.** Slavko je sa obitelji odselio u Australiju i tamo umro. Ima sina **Antuna.** I mlađi sin Ivan je u Lipovljanima umro, kao i njegov sin **Josip,** iza kojeg su ostala dva sina – **Igor** i **Saša.** Ivan Šteljma, brat Teodora, koji je dugi niz godina bio zvonar u crkvi, imao je sina **Matu,** a ovaj sina **Zvonka,** koji nije oženjen. Grga je imao jednog sina **Branka,** koji je umro neoženjen. Grgin brat Stefan je imao dva sina – starijeg **Ivana,** koji je bio u Lipovljanima kinooperator i mlađeg **Antuna,** koji živi u Zagrebu. Taj Ivan, koji je također već pokojni, imao je sinove **Darka** i **Zlatka.** Darko ima sina **Luku** i jednu kćerku, a Zlatko dva sina – **Karla** i **Marka.** Sinovi starog Ilije Šteljma – Petar, Aleksa i Vasilj nisu imali djece. Petar i Vasilj nisu bili ni oženjeni, a Aleksa, iako oženjen, umro je bez potomstva.

Slijedeći u „Spisku" nalazi se **Aleksa (Leško) Senica.** On je rođen 1904. godine u **Žmigorodu,** kotar **Jaslo** u Lemkivščini. Sigurno da kao beba te iste godine nije sam doselio u Lipovljane. Međutim o njegovim roditeljima nigdje nema ni riječi. Leško je bio u Lipovljanima kolar, a oženio se već u starijim godinama i nije imao djece.

Ove 1904. godine u Lipovljane je doselio i **Vasilj Bugelj** sa sinom **Eugenom,** koji je umro još prije Drugog svjertskog rata. **Ivan Bugelj,** možda sin Eugena, živio je i umro u Novom Sadu. Bugeljovi potječu iz sela **Poljani,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo.** U Lipovljanima više nema nikoga tko bi imao to prezime.

Godina 1905.

Ove godine u Lipovljane doseljavaju iz Lemkivščine samo dvije porodice. Najprije je doselila obitelj **Ilije Hadžinskog.** Ilija je imao dva sina – **Andriju** i **Adama.** Adam je umro neoženjen, a Andrija je imao tri sina – **Stefana, Vladimira** i **Ivana** (imao je i sina **Iliju,** koji je umro kao malo dijete). Vladimir i Ivan su također umrli neoženjeni, a Stefan ima sina **Josipa,** koji ima dva sina – **Antonija** i **Igora.** Hadžinskovi su doselili iz sela **Peregrimka** u kotaru **Jaslo.**

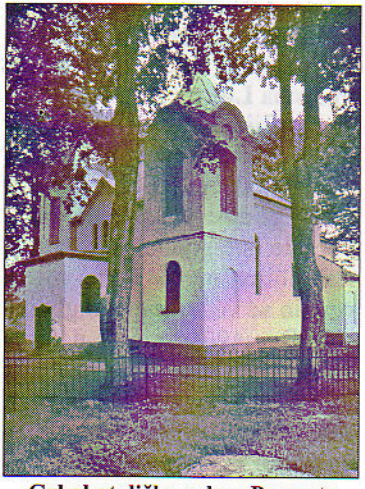

Grkokatolička crkva sv. Mihajla u Peregrimci

I **Petar Vihovanec** doseljuje ove godine iz **Peregrimke** u Lipovljane. Imao je dva sina – **Mihajla** i **Stefana.** Mihajlo je imao sinove: **Stefana, Petra, Vasilja, Ivana, Mihajla** i **Vladimira.** Stefan i Ivan nisu bili oženjeni i nisu imali djece. Petar, Vasilj, Mihajlo i Vladimir preselili su se kasnije u Osijek. Živa su samo dvojica najmlađih, Vladimir u Osijeku i Mihajlo u Bjelom Manastiru. Stefan, drugi sin starog Petra Vihovanca, imao je dvojicu sinova – **Vladimira** i **Mirka,** ali oni nisu imali potomaka.

Godina 1906.

Iz **Dobračina**, općina **Kristinopolj** (danas Červonohrad), kotar **Sokalj,** ove 1906. godine u Lipovljane se doselio **Pavle Kancir.** Imao je dva sina – **Stefana** i **Petra.** Petar je živio u Zagrebu, a Stefan je bio stolar u Lipovljanima. Imao je sina **Franju,** koji je također bio stolar. Franjo je umro bez muškog potomka.

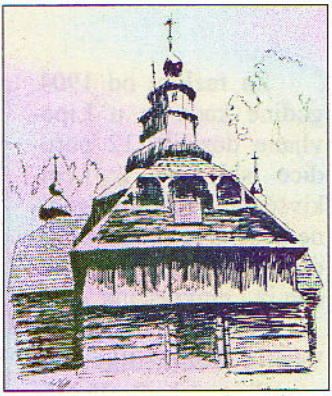
Grkokatolička crkva Presvete Bogorodice u Bodnarki

Druga porodica koja je te godine doselila u Lipovljane bila je obitelj **Kornela Sokača.** Kornel se rodio u selu **Rodnovka,** njegova supruga u selu **Peregrimka,** a njihov sin jedinac u selu **Bodnarka.** U Lipovljane su doselili iz Bodnarke, kotar **Gorlice.** Sin **Vasilj** je bio učiteljski pripravnik i umro je 1914. godine, neoženjen, u dobi od 24 godine. U kući Sokačevih, a to je kasnije bila kuća Milka (Emila) Slote u ulici Braće Radić, bila je prva grkokatolička bogomolja u Lipovljanima. Kao uspomena na to ispred kuće je decenijama stajao visoki drveni križ. Prije svoje smrti Kornel Sokač je grkokatoličkoj crkvi u Lipovljanima zavještao dva jutra oranice.

Godina 1907.

Novi doseljenik u Lipovljane imao je neobično prezime. Zvao se **Izidor Filozof.** Potječe iz sela **Korčin,** kotar **Sokalj.** Djece nisu imali i nakon smrti oboje supružnike u Lipovljanima više nema nikoga tko bi imao takvo prezime.

Te godine doselio je i **Stefan Petriljak,** koji se rodio u selu **Zubrik,** a njegova supruga Agafija u selu **Mšana.** U Lipovljane su doselili sa Agafijinom majkom Anom Sikora. Stefan je imao dva sina – **Petra** i **Ivana.** Ivan nije imao djece, a Petar sinove **Vasilja** i **Mirka** te kćerku **Mariju,** učiteljicu. Vasilj ima sina **Branka.** Mirko je umro kao dječak.

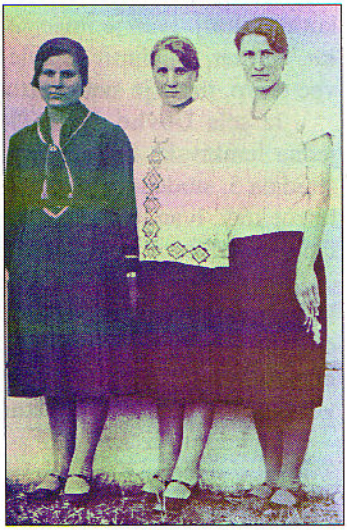

Grkokatolička crkva Uznesenja Presvete Bogorodice u Mšani

Treća ukrajinska porodica koja je te godina doselila u Lipovljana bila je obitelj **Teodora Lozinskog.** Po svim podacima kojima raspolažemo oni su došli iz sela **Parhač** u kotaru **Sokalj.** Teodor je imao sinove: **Pavla, Grgu, Mihajla** i **Antuna** u Lipovljanima, i još tri sina u Americi – **Ivana, Petra** i **Vasilja.** Imao je i četiri kćeri – Mariju, Anu, Katarinu i Jelku. Ivan je u Lipovljanima osnovao porodicu i odavde je prije Drugog svjetskog rata emigrirao u SAD. Pavle je najprije živio u Krivaju (zapravo u onom dijelu Krivaja koji administrativno pripada Lipovljanima), a zatim se preselio u Sesvete kraja Zagreba. Imao je sina **Stjepana,** koji je također već u Sesvetama umro. Ostavio je dva sina – **Zorana** i **Igora.** Grga je živio u Novskoj i već je umro. Imao je **Milana.** Mihajlo je bio student šestog tečaja Katoličkog Bogoslovnog Fakulteta u Zagrebu i bogoslov u grkokatoličkom sjemeništu na zagrebačkom Griču, ali svećeničkog ređenja nije doživio, jer je bio odveden u logor Jasenovac i tamo poginuo. Antun, koji je također već umro, imao je sina **Ivana.**

Bogoslov Mihajlo Lozinski

Kata Lozinski, Marija Fedak i Olena Kačmarčik

Godina 1908.

Za razliku od 1904. godine kada je u Lipovljane doselilo 12 porodice isključivo iz Lemkivščine, ove 1908. godine doseljava sedam porodica iz Galicije i samo jedna iz Lemkivščine.

Stari grkokatolički župni dom

Prva je bila obitelj **Vasilja Vedmedika.** On se rodio u selu **Rodžalov,** a njegova supruga u selu **Korčin** u kotaru **Sokalj.** Imali su dva sina – **Antuna,** koji je umro neoženjen i **Vladimira,** koji nije imao sinova.

Ivan Goralj zasigurno nije sam doselio te 1908. godine u Lipovljane, jer je tada imao samo 11 godina. Od starijih su tada doselila dva Goralja – **Petar** i **Pavao.** Ne zna se čiji je sin bio taj Ivan – Petrov ili Pavlov? Goralji su iz sela **Dobračin,** općina **Kristinopolj** (sada Červonohrad), kotar **Sokalj.** Ivan je imao četiri sina – **Dmitra, Vladimira, Pavla** i **Mirka.** Dmitar, Vladimir i Pavle nisu bili oženjeni, a Mirko, koji je također već umro, imao je sina **Zlatka,** a ovaj ima sina **Gorana.**

Iz sela **Dovhe,** kotar **Gorlice,** te godine je doselila u Lipovljane i jedna lemkivska obitelj – **Ivana Slote.** Njegova supruga Eva smrtno je stradala 5. studenog 1943. godine neopreznim baratanjem s puškom u njihovoj kući. Ivan je imao tri sina – **Mihajla, Ivana** i **Stefana.** Mihajlo i Stefan nisu bili oženjeni, a Ivan sa svojom porodicom ne živi u Lipovljanima.

Andrija Smilka doselio je u Lipovljane iz sela **Novij Dvir,** kotar **Sokalj.** Imao je tri sina – **Petra, Vasilja** i **Pavla.** Ni jedan od njih nije imao djece; Pavle nije bio ni oženjen. Oni su bili u rodbinskim odnosima sa nogometašima Zlatkom i Željkom Čajkovski, također Ukrajincima. Smilkovih u Lipovljanima više nema.

Te godine iz Amerike stiže i **Jakov Kačmarčik.** I on potječe iz sela **Tihanja,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo.** Imao je sina **Stefana,** inženjera, koji je živio i umro u Novom Sadu. Taj Stefan je imao dva sina – **Željka** i **Igora.** A Željko ima sina **Igora.** Željko sa svojom porodicom živi u Novom Sadu, a njegov brat Igor u SAD.

Iz sela **Dobračin,** općina **Kristinopolj** (Červonohrad), kotar **Sokalj,** 1908. godine doselio je u Lipovljane i **Vasilj Musij** sa suprugom Evom r. Hudij i sinom **Dmitrom.** Svi troje su umrli. Potomstva nisu imali.

Osim njih iz istog tog sela, te iste godine, doselio se i na Torovima nastanio **Petar Musij.** Imao je četiri sina – **Ivana, Pavla, Petra** i **Vasilja.** Pavle je emigrirao u Urugvaj. Vasilj se nije ženio i nije imao djece. Ivan je imao sina **Slavka,** koji se nije oženio i nema djece. Petar je imao dva sina – **Antuna** i **Josipa.** Antun je imao dvije kćeri i već je umro. Josip također više nije živ. Nije se nikada ženio.

Konačno 1908. godine u Lipovljane je došao iz sela **Boratin** u kotaru **Sokalj** i **Nikola Musij.** Imao je sina **Vilima,** a ovaj sina **Darka.** I Vilim i Darko već su umrli. Darko je imao dva sina – **Ivana** i **Gorana.**

Godina 1909.

Ove godine u „Spisku..." je kao prvi doseljenik upisan **Vasilj Klimčuk.** Doselio je iz sela **Boratin** u kotaru **Sokalj.** Zanimljivo je i to je jedini poznati slučaj, da je Vasilj Klimčuk najprije doputovao u Lipovljani da se sam uvjeri gdje bi se preselio. Odluku je donio tek onda kada se uvjerio da će u Lipovljanima biti osnovana grkokatolička župa. Naime, i Vasilj Klimčuk je bio crkveni pojac. Vasilj je imao sina **Pavla,** a ovaj sina **Mihajla,** koji je već 60 godina zvonar. Mihajlo ima tri sina – **Pavla, Darka** i **Zlatka.** Oženjen je samo Zlatko.

Te godine iz **Dobračina** u kotara **Sokalj** u Lipovljane doseljava i **Ivan Filipčuk,** stariji. On nije imao muških potomaka.

I **Gregor Kolenič,** također iz **Dobračina,** doselio je te godine u Lipovljane. Imao je samo kćeri.

Ni **Gregor Mihalj** nije ostavio muških potomaka. I on je doselio iz **Dobračina** u kotaru **Sokalj.**

Nisu se ove godine u Lipovljane doseljavali Ukrajinci samo iz tog Dobračina. Iz Amerike je došao i **Ivan Simčik** sa sinovima **Vasiljom** i **Andrijom.** Vasilj je umro mlad. Andrija je imao dva sina – **Franju** i **Ivana.** Franjo je imao sina **Ivicu.**

Ivan Bas je također doselio te godine iz **Boratina** u kotaru **Sokalj.** Imao je dva sina – **Šimuna** i **Mihajla.** Šimun je živio izvan Lipovljana, a Mihajlo je imao sina **Marka,** a ovaj sina **Željka.**

Godina 1910.

U „Spisku..." je upisano da je te 1910. godine doselio **Ferdinand Košćuk (Kostjuk).** On se i rodio 1910. godine.[10] Da li je on sin **Petra Košćuka,** koji se 1909. spominje kao žitelj Lipovljana? Taj se Petar kasnije preselio u Novu Subocku i tu je 1918. godine umro u 38. godini života. Za Košćukove je zabilježeno da su iz dva sela – **Dobračina** u kotaru **Sokalj** i **Komarova.** Ferdinand je imao samo jednu kćerku.

Iz lemkivskog sela **Svjatkova Mala** doselio je i **Stefan Miško.** Imao je dva sina – **Teodora** i **Vasilja.** Vasilj je imao samo kćerku. Teodor je imao sina **Stefana,** a ovaj sinove **Vladimira** i **Ivicu.** Taj Ivica ima sina **Andriju.**

Iako ga nema u „Spisku...", te je godine iz **Kristinopolja** u kotaru **Sokalj,** iz Galicije, doselio u Lipovljane i u Živaljskoj se ulici naselio **Antonij Paškovski.** Imao je petero djece: **Ivana** (bio je osnivač Društva „Lipa"), **Pavla,** Anku, Jozefinu i Teklju. Teklja se udala za Johana Štengla, Anka za Pavla Biljanskog, Jozefina se udala u Novu Raču kod Bjelovara. Pavle je bio krojač u Zagrebu, a Ivan je otišao u inozemstvo – u Ukrajinu ili Rusiju.

Grkokatolička crkva sv. Mihajla u Sjatkovi Maloj

Godina 1911.

Ove godine iz **Žmigoroda** u kotaru **Jaslo** doselila je samo **Teklja Kivko.** Teško je danas utvrditi da li je došla s mužem ili kao udovica. Došla je sa sinom **Andrijom.** Taj Andrija je imao dva sina – **Ivicu** i **Vladimira.**

---

[10] Zapaža se da se u „Spisak" unose osobe koje su se te godine rodile, a bilježe se kao da su te godine doselili.

Godina 1912.

Nekada grkokatolička crkva sv. Kuzme i Damjana u Macini Velikoj, sada rimokatolička crkva

Godine 1912. u Lipovljane doseljavaju dvije obitelji Ukrajinaca, posljednje prije Prvog svjetskog rata. Jedna iz Lemkivščine, druga iz Galičine (Galicije). Iz Lemkivščine, iz sela **Macina Velika** u kotaru **Gorlice,** doselio je **Vasilj Željem.** Imao je tri sina – **Polikarpa, Mihajla** i **Ivana.** Polikarp nije imao sinova. Mihajlo je imao dva sina – **Slavka** i **Josipa.** Slavko ima sina **Mihajla,** a on sina **Igora.** Josip nema sinova. Najmlađi Vasiljov sin Ivan imao je sina **Ivana,** ovaj također sina **Ivana,** a taj Ivan ima sina Roka.

Drugi koji se ove godine doselio bio je **Ivan Musij** iz **Dobračina** u kotaru **Sokalj.** To je vjerojatno onaj Musij koji je živio u Kraljevoj Velikoj.

Godina 1925.

Prvi poslijeratni doseljenik u Lipovljane bio je **Ivan Dikij (Dykyj).** S vremenom se njegovo prezime transformiralo u – Deki. Došli su iz **Dobračina** u kotaru **Sokalj,** iz Galicije. Ivan je imao sina **Stefana,** a kada je taj umro, njegova se supruga sa djecom iselila iz Lipovljana.

Godina 1926.

Prema „Spisku..." ove godine iz Amerike stiže **Mihajlo Javornicki.** Izgleda da potječe iz sela **Mšana,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo.** Imao je sinove **Andriju** i **Ivana,** koji su se vratili u SAD; Andrija prije Drugog svjetskog rata, a Ivan poslije. Još 1909. godine u Lipovljanima se pojavljuje i neki **Andrija Javornicki** (u „Spisku..." nije registriran), kojemu je 5. ožujka 1918. godine u Lipovljanima umrla supruga Eva r. Goreš. Umrla je u 65. godini života. Sam Andrija umro je u Lipovljanima 29. svibnja 1922. godine. To bi mogli biti roditelji Mihajla Javornickog, koji je možda iz Lipovljana otišao u Ameriku i odande se 1926. godine vratio. Moglo je to biti i drugačije – sin Mihajlo je iz Lemkivščine emigrirao u Ameriku i

prije toga nije bio u Lipovljanima, a roditelji su se kasnije preselili u Lipovljane.

I još je jedan Javornicki postojao u Lipovljanima – **Timotej Javornicki,** kojemu je 1918. godine umrla supruga Ana r. Ksenič. I njih nema u „Spisku...". Ti su se Javornickovi kasnije preselili u Antunovac, gdje im je u Drugom svjetskom ratu stradao sin **Vasilj.** Njegov potomak **Željko** živi u Kutini.

Te 1926. godine u Lipovljanima se nastanjuje **Vladimir Duda.** Rodio se u selu **Myciv,** Ali je u Lipovljane doselio iz Brestače, gdje se naselio njegov otac **Pantelejmon** sa sinovima: **Nikolom** koji je kasnije bio svećenik u Ukrajini, **Gregorom,** učitelj i visoki službenik u Ministarstvu prosvjete u Zagrebu, **Vladimirom** i **Ivanom,** koji je ostao na imanju u Brestači. Vladimir je imao troje djece – Mariju, **Ivicu** i Nevenku. Ivica, inače profesor pedagogije, bio je od 1970. do 1982. godine direktor Osnovne škole „Josip Kozarac" u Lipovljanima, a od 1985. godine on je viši školski nadzornik u Ministarstvu prosvjete u Zagrebu. Ima dva sina – **Vedrana** i **Daria,** a Vedran ima sina **Mirana.** Dario je profesor pedagogije i radi kao pedagog u školi u Kutini. **Nevenka** je također prosvjetni radnik.

Godina 1929.

Iz sela **Ditkivci**, kotar **Ternopolj** te godine doseljava u Lipovljane **Petar Kravčuk** sa svojom porodicom. Petar je ostavio sina **Vladimira.** S Petrom je doselila i majka njegove supruge **Ana Starepravo** sa sinom **Ivanom.** Vladimir Kravčuk ima sina **Petra,** koji ima dva sina – **Davora** i **Emila.**

Druga porodica koja je te godine doselila u Lipovljane bila je obitelj **Mihajla Miška.** Doselili su iz lemkivskog sela **Svjatkova Mala.** Mihajlo je imao sina **Ivana,** a ovaj pak sinove – **Radovana** i **Darka.** Radovan ima sina **Đanija,** a Darko sina **Mattea.**

Marija Kravčuk sa kćerkom Nadom

Godina 1931.

Ove godine u Lipovljane je došla samo **Eva Hoc,** koja se udala za udovca Pantelejmona Pirtka, prvog doseljenika u Lipovljane.

Godina 1932.

Iz sela **Hrab,** kotar **Jaslo,** doselio je **Ivan Hoško** i nastanio se na početku Krivaja. Imao je sina **Ivana** i posinka **Vasilja.** Taj Vasilj je živio poslije Drugog svjetskog rata u Zagrebu. Ivan je imao tri sina – **Veljka, Zdravka** i **Mira.** Veljko ima sina **Sašu,** a Miro sina **Nevena.** Zdravko nema muškog potomka.

Ivan Sidorjak doselio je te godine iz sela **Neznajeva** u kotaru **Gorlice.** Nakon rata njegova se supruga sa tri ili četiri sina vratila u Lemkivščinu, odakle su ubrzo bili nasilno preseljeni u Ukrajinu i živjeli u gradu Samboru.

Iste godine iz Lemkivščine dolazi i **Ana Nester** i udaje se za Mihajla Pekeru.

Grkokatolička crkva sv. Kuzme i Damjana u Hrabu

U „Spisku..." je te godine upisani i **Ivan Sipčak,** koji se doselio u Lipovljane iz područja kotara Jaslo. Tog čovjeka nitko se nije sjećao, nije upisan u matičnoj knjizi kao umrli pa treba pretpostaviti da se odmah ili vratio u Lemkivščinu ili odselio negdje drugdje.

Godina 1933.

Ujesen 1933. godine u Lipovljane dolazi novi grkokatolički župnik – **Bogdan Miz.** Došao je iz Galičine (Galicije), iz sela **Medveža** u kotaru **Drohobič,** gdje mu je otac također bio župnik. I ne samo otac, već i djed i pradjed i još nekoliko pokoljenja u izravnoj lozi. Odmah nakon dolaska u Lipovljane Bogdanova supruga Marija osnovala je 1934. ili 1935. godine crkveni mješoviti zbor „Sveti Ćiril i Metodije", koji je djelovao do 20. rujna 1944. godine kada je skoro sav muški sastav zbora bio odveden u logor Jasenovac. Bogdan je 1957. godine bio paraliziran, ali se kao upravitelj župe vodio do smrti

o. Igor Miz

1966. godine. Imali su sina **Romana,** koji je također svećenik, i od 1958. do 1966. godine je bio osobni kapelan svom ocu u Lipovljanima, a od 1966. do 1968. godine i upravitelj župe u Lipovljanima. Tada odlazi za župnika u Novi Sad gdje i danas djeluje na grkokatoličkoj župi. Ima sina **Igora,** svećenika, koji službuje u Münchenu, u Njemačkoj. Igor ima tri sina – **Romana, Stefana i Adrijana.**

Marija Kravčuk, Marija Miz i Irena Miz

Iste 1933. godine u Lipovljane je doselio i **Vasilj Slota.** Izgleda da se doselio iz sela **Sviržova** u Lemkivščini. Njegova supruga Anastazija poginula je prilikom bombardiranja željezničke stanice u Lipovljanim 20. ožujka 1945. godine. Vasilj je imao tri sina – **Dimitrija, Emila (Milka)** i **Teodora (Feđu).** Dimitrije je imao sina **Vladimira** koji živi u Kutini. On ima sina **Igora.** Emil je imao četiri sina – **Ivana, Branka, Darka** i **Vladimira.** Branko ima sina **Bogdana,** a Vladimir dva sina – **Roberta** i **Davida.**

Grkokatolička crkva sv. Ivana Krstitelja u Sviržovi

„Spisak stranih državljana poljskih boravećih na području općine Lipovljani" ne bilježi više doseljenike, a stiče se utisak da nisu svi ni bili registrirani u tom spisku. Neki su upisani u „Spisak...", ali nije ubilježena godina kada su doselili. Podaci o onima koji nisu upisani u „Spisak..." mogu se naći u župnim matičnim knjigama i u župnom popisu duša.

Godina 1934.

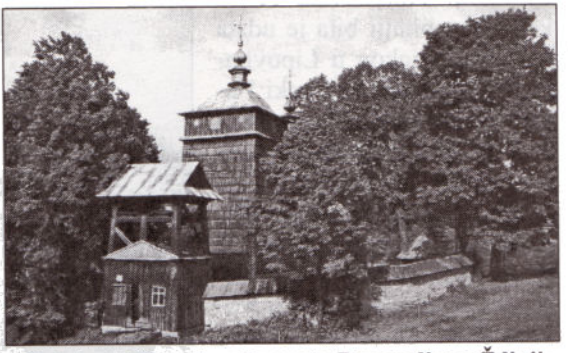
Iz sela **Svjatkova Mala** u Lemkivščini doseljava i naseljava se na početku Nove Subocke obitelj **Vasilja Konstantkeviča.** To je, izgleda, posljednja porodica koja je izravno doselila iz Lemkivščine. Imali su pet kćeri i četiri sina – **Mihajla, Simeona, Konstantina** i **Andriju.** Mihajlo nije imao muških potomaka. Simeon je imao sina **Ivicu,** a ovaj sina **Danijela.** Konstantin je imao sina **Zvonka,** a on sina **Sašu.** Andrija je imao sina **Zlatka.**

Između 1933. i 1935. godine spominje se i **Mihajlo Kostjak,** koji se doselio iz sela **Hrabiv,** kotar **Jaslo.** Gdje otišao – ostalo je nepoznato?

Upisan u „Spisak...", ali bez ubilježene godine doseljenja, je i **Aleksandar Feš.** U noći između 2. i 3. siječnja 1944. godine ubijena je njegova supruga, njena majka (obadvije Hrvatice) i njihov 4-mjesečni sin **Stefan.** Aleksandrov leš nije nađen.

*

Dmitar Variha, koji se oženio sa Anom Biskup iz sela **Ždinja,** danas poznatom mjestu u Poljskoj gdje se održavaju lemkivski festivali pod nazivom „Lemkivska vatra". Varihovi su sa dvije kćeri poslije Drugog svjetskog rata emigrirali u SAD.

Grkokatolička crkva Presvete Bogorodice u Ždinji

U vrijeme prije Drugog svjetskog rata u Lipovljanima se našao i **Vasilj Ardan.** Oženio se s Marijom Bugelj. Imao je sina **Ivana,** a on sinove **Ivicu** i **Vladimira.** Ivica ima sina **Pavla.**

Ilija Paska doselio je u Lipovljane iz **Cerovljana** kod **Bosanske Gradiške.** Imao je sina **Vasilja,** koji nema muških potomaka.

Pavle Biljanski rodio se u selu **Ostriv** u Galiciji. Bio je strijeljan 12. siječnja 1944. godine kod Krezlerovog mlina zajedno sa nekoliko drugih ljudi, među kojima je bio i Ukrajinac Ivan Goralj. Poslije Drugog svjetskog rata njegova supruga i njihova odrasla djeca emigrirali su u SAD.

U Lipovljanima je živio i umro **Teodor Zapisocki.** Njegov otac **Simeon** živio je s obitelji u Novoj Subockoj. Odatle se vratio u Galiciju, ali Teodor nije otišao s njima. Ostao je kao sluga. Radio je kod Voborskovih i kod njih ostao do kraja života.

Pred Drugi svjetski rat u Lipovljanima se našao i **Ivan Senica (Džaja).** Možda je došao iz Nove Subocke. Tu se oženio i imao sina **Zdravka.** Ivan je stradao u logoru u Jasenovcu, a Zdravko ima svoju obitelj u Lipovljanima.

*

Postoji još jedna grupa porodica i pojedinaca koji se pojavljuju u crkvenim knjigama, a kojih ne samo što više nema u Lipovljanima, već ih se prije pedeset godina nitko nije ni sjećao. Oni su ili izumrli, ili odselili. Razumije se, oni također nisu uvedeni u „Spisak...":

Aleksandar Semenjuk iz **Kristinopolja,** koji se poslije smrti svoje supruge odselio ili u Bosnu ili natrag u Galičinu (Galiciju). Nekada u Lipovljanima živjela i porodica **Sim,** udova Anastazija, ali danas Simovi su žitelji Antunovca. Jedna kći iz te obitelji bila je udata za Ivana Frickog u Lipovljanima. Spominje se i neki **Pavle Kanjuka** iz **Dobračina** koji se odselio u Bosnu, vjerojatno u Cerovljane, ili se vratio u Galiciju. Iz Cerovljana Kanjukovi su se preselili u Kać kod Novog Sada, a iz Kaća sinovi su se nastanili u Novom Sadu. Tu je bio i **Vasilj Kurta** sa ženom Paraskevom. Podrijetlom su iz sela **Parhač** u kotaru **Sokalj.** Oni su se odselili u selo Čatrnja kod Cerovljana u Bosni. **Aleksije Obuh** bio je tast Andrije Filjaka. Rodom je bio iz sela **Kotanj,** općina **Krosno,** kotar **Jaslo.** Umro je 1913. godine. Bio je i neki **Mihajlo Obuh.** Izumiranjem nestalo je i porodice **Muž – Pavle** i **Marija.** Bio je i **Ivan Bindas,** koji je umro u Lipovljanima 1917. godine. **Mikita** Gerjak bio je podrijetlom iz sela **Skvirtne** u Lemkivščini. I ta je porodica izumrla. Porodica **Sokol** preselila se iz Lipovljana u Okučane. U Lipovljanima je živjela i neka **Ana Jaremko,** kojoj se izgubio

Grkokatolička crkva sv. Kuzme i Damjana u Skvirtnom

svaki trag. Godine 1909. spominje se i **Pavle Škljanka** sa svojom obitelji. Podrijetlom je bio iz **Dobračina.** Bila je i još jedna porodica **Hađinski.** Oni su emigrirali u Ameriku. **Dimitrij Filjas,** iz **Dobračina** u Galičini (Galiciji), živio je najprije u Lipovljanima, a zatim se preselio u Brestaču. Gdje je otišao **Andrij Vaniga,** podrijetlom iz sela **Ožina** kod **Hraba** u kotaru **Jaslo**? I on se vjerojatno odselio! Gdje? **Vasilj Gabor,** iz **Dvornika,** najprije je živio u Lipovljanima, a zatim se preselio u Novu Subocku. O Petru Kostjuku je već nešto rečeno. I on je neko vrijeme živio u Lipovljanima, a zatim u Novoj Subockoj. U Lipovljanima je bio i neki **Mihajlo Kanciruk,** rodom iz **Kristinopolja,** kotar **Sokalj.** Spominje se i **Aleksij Krivij.**

Doseljeni u vrijeme Drugog svjetskog rata

Roman Musjanovič, veterinar

U vrijeme Drugog svjetskog rata najprije je Lipovljane iz **Cerovljana** kod **Bosanske Gradiške** doselio **Ivan Mocnij.** Oženio se sa Katom Kolenič. Njihova kći Marija, od samo deset mjeseci, smrtno je stradala od mine 9. listopada 1943. godine. Muškog potomka nije imao.

Iz Zagreba je došao i student veterine **Roman Musjanovič.** Ovdje se oženio sa Verom Čanić. Kasnije je bio veterinar u Lipovljanima, u Travniku i kao umirovljenik je sa suprugom živio u Sesvetskom Kraljevcu kod Zagreba, gdje su i umrli. Djece nisu imali.

U tim ratnim godinama Vasilj Smilka je iz Uneva u Galiciji doveo u Lipovljane **Katarinu Panjkiv** sa sinom **Bronislavom.** Njih dvoje se kasnije preselilo u Novu Gradišku.

Doseljeni nakon Drugog svjetskog rata

U poslijeratnom vremenu u Lipovljane je doselio više ukrajinskih porodica iz Bosne izravno, ili su najprije iz Bosne doselili u neka druga mjesta u Slavoniji, a zatim preselili u Lipovljane. Neki su se pak ovdje oženili i osnovali svoje porodice. U Bosnu su doselili iz ravničarske Galicije.

Prvi je doselio **Josip Hnatjuk.** Rodom je bio iz **Kamenice,** odakle se odmah iza rata preselio u Medare, a zatim u Lipovljane. Bio je dugi niz godina crkveni pojac. Imao je četiri sina – **Romana, Vladimira, Adama**

Svatovi Đurđice Pavić i Stefana Kosteckog, 30. IV. 1961. godine

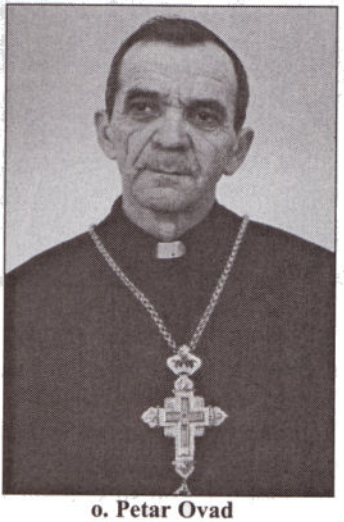
i **Bogdana.** Roman je umro još kao dječak, Vladimir se oženio i sa suprugom i sinom **Slavkom** emigrirao u Australiju. Adam je bio svećenik. Službovao je u Lipovljanima, Kaniži i Inđiji gdje je i umro. Imao je dva sina – **Ivana** i **Eugena,** koji žive u Kanadi i tamo su se oženili. Bogdan živi u Lipovljanima. Imao je sina **Igora,** koji stradao u prometnoj nesreći, ostavivši sina **Krešimira.**

Nakon Josipa Hnatjuka u Lipovljane je iz **Kamenice** u **Bosni** doselio njegov šogor **Vasilj Kostecki** sa svojom porodicom. Imao je tri sina: **Stefana, Mihajla** i **Nikolu.** Stefan živi u Lipovljanima. Ima sina **Emila.** Mihajlo živi sa svojom obitelji u Bosni, u Prijedoru ili njegovoj okolici. Nikola također živi u Lipovljanima. Ima dva sina – **Ivicu** i **Igora.**

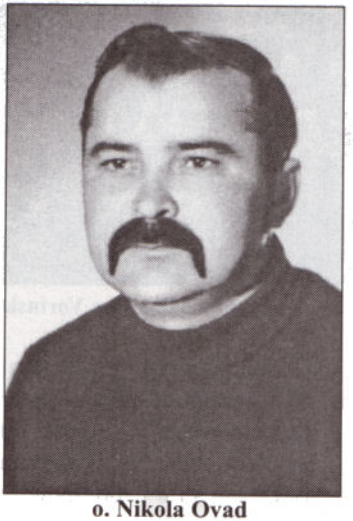
Iz **Kamenice** doselila je i porodica **Vasilja Semenjuka.** Imao je tri sina – **Mihajla, Nikolu** i **Ivana.** Mihajlo nije imao sinova. Nikola, još neoženjen, u nerazjašnjenim je okolnostima smrtno stradao kao radnik na željeznici. Ivan, završivši visoku prometnu školu radi na željeznici i stalno je nastanjen u Zagrebu. Ima sina **Sašu.**

I obitelj **Stefana Ovada** doselila je iz **Kamenice.** Imali su osam sinova: **Josafata, Aleksu, Teodora, Ivana, Vasilja, Vladimira, Petra** i **Nikolu.** Josafat je imao sina **Emila,** sada policajac u mirovini, a ovaj sina **Sergeja.** Aleksa nije imao muških potomaka. Teodor ima sina **Romana,** koji radi kao inženjer. On ima sina **Alena.** Ivan se oženio i preselio u neko mjesto kod Požege i tamo je smrtno stradao. Ima sina **Zlatka.** Vasilj nije imao

sinova. Vladimir je imao kćerku **Ljubicu**, učiteljicu i sina **Igora,** koji ima sina **Patrika.** Petar je župnik u Prnjavoru; ima sinove **Grigorija** i **Josipa** i kćerku **Oksanu,** profesoricu ukrajinskog jezika i diplomiranog vjeroučitelja, a Nikola, također svećenik, imao je dva sina – **Igora** i **Ivana.** Obadvojica su već oženjeni i sa svojim porodicama žive u Ruskom Krsturu u Vojvodini. Ivan ima sinove **Andreja** i **Davida.** Od osam sinova Stefana Ovada još su živi samo trojica – Teodor, Vasilj i Petar.

o. Petar Ovad

o. Nikola Ovad

Odmah iza Ovadovih u Lipovljane je iz **Kamenica** doselila i **Katarina Letvenčuk** sa sinom **Nikolom.** Nikola je imao tri sina – **Josipa, Vladimira** i **Željka.** Josip ima sina **Hrvoja,** a Željko sina **Lea.**

Iz **Kamenice** je došla i obitelj **Ivana Lagudze.** On ima dva sina – **Petra** i **Vladimira.** Petar živi u Lipovljanima i ima samo kćeri. Vladimir, umirovljeni policajac, živi Zagrebu. Ima sina **Mateja.**

I **Miron Burda** u to vrijeme doselio je iz **Kamenice** u Lipovljane. Uz više kćeri imao je sina **Ivana,** koji ima sina **Vladimira.**

Osim ovih sedam porodica iz Kamenice, doselile su u Lipovljane i dvije obitelji iz okolice **Kozarca** kod **Prijedora.** To su:

Vasilj Šarkevič sa svoja četiri sina – **Dimitrije, Stefan, Ivan** i **Vladimir.** Dimitrije i Stefan nemaju muških potomaka, Ivan ima sinove **Zlatka** i **Matu,** a Vladimir - **Josipa** i **Branka.**

S porodicom Šarkevič doselio je i njihov zet **Vladimir Rudak** sa sinovima **Josipom** i **Brankom.** Josip ima sinove **Ivicu** i **Sinišu,** a Branko **Mladena.**

Svatovi Mihaljine Vorinski i Vlade Ovada, 19. IV. 1960. godine

Doselio se i **Eugen Hodinj** sa sinom **Vladimirom,** ali su oni nakon nekoliko godina odselili u Zagreb.

Iz **Prnjavora** je doselio **Vasilj Kahan.** Naselio se u Kraljevoj Velikoj, a poslije preselio u Lipovljane. Njegov sin **Slavko** nema sinova.

Iz Bosne su u Lipovljane došla i četiri momka, koji su se ovdje oženili i osnovali porodice. Tako **Ivan Holod,** oženivši se sa Marijom Šteljma ima sina **Miru. Josafat Semjaniv** se oženio sa Marijom Kačmarčik i imao sina **Ivana,** koji živi u Kranju, u Sloveniji. Josafat se kasnije preselio u Okučane. **Mihajlo Karpa** oženio se sa Julijom Ovad, jedinom kćerkom uz osam sinova Stefana Ovada i imao sina **Nikolu.** Mihajlova kćerka **Slavka,** profesorica ukrajinskog jezika, udala se za **Andriju Panjkiva,** kasnije grkokatoličkog svećenika, s kojim ima sina **Ivana.** Iz **Devetine** je doselio **Vladimir Kostjuk.** On ima sina, također **Vladimira.**

Jedna grupa ukrajinskih obitelji koja se, iselivši iz Bosne, najprije nastanili u selima oko Slavonskog Broda, u Kanižu i Oriovac, a zatim se preselila u Lipovljane. Prva je došla obitelj **Mihajla Heriča.** Taj Mihajlo je imao pet sinova: **Ivana, Vladimira, Petra, Pavla** i **Danijela.** Ivan je u Kanadi, ima sina **Oresta,** Pavao je u Njemačkoj, a Danijel ima sinove **Lea** i **Dina.** Tragom sina Mihajla, u Lipovljane je doselio i njegov otac **Ivan Herič** sa dva neoženjena sina – **Stefanom** i **Andrijom.** Međutim, nakon nekoliko godina oni se preselili u Srijemsku Mitrovicu.

Nakon Mihajla Heriča u Lipovljane se doselio i **Stefan Moroz,** koji se također kasnije preselio u Srijemsku Mitrovicu.

U tu grupu preseljenika iz okolice Savonskog Broda spada i obitelj **Nikole Psalmistra.** Imao je sina **Ivana,** koji sa svojom obitelji živi u Sloveniji.

A četvrta odnosno peta porodica doseljena tada u Lipovljane bila je porodica **Nikole Sikorskog.** Imao je dva sina – **Stefana** i **Vasilja.** Stefan je emigrirao u Australiju, a Vasilj živi u Zagrebu. On ima dva sina – **Ivana** i **Mateja.** Zanimljivo je spomenuti da su svih pet tih porodica u bliskom srodstvu. Supruge Mihajla Heriča, Nikole Psalmistra i Nikole Sikorskog bile su sestre, a supruga Stefana Moroza kćerka starog Ivana Heriča odnosno sestra Mihajla Heriča.

Nešto kasnije iz **Popovače** se u Lipovljane doselila i obitelj **Mihajla (Mije) Kosteckog.** Imao je tri sina: **Josipa, Dušana** i **Zdenka.** Dušan ima sinove koji se zovu – **Mario, Nenad** i **Luka,** a Zdenko sina **Krunoslava.** S Kosteckovima je doselila Mijina teta – **Katarina Zaburski.**

Godine 1968. doselila se u Lipovljane, iz sela **Gajevi** u Bosni, obitelj **Stefana Laseka** sa četiri sina – **Ivana, Petra, Gregora** i **Vladimira.** Ivan ima sina **Petra,** a ovaj pak sina **Ivicu.** Petar ima sinove **Jaroslava** i **Zlatka,**

Slijeva na desno: Teklja Javiljak, Eva Kiriš, Marija Miz, Marija Kravčuk, Anastazija Hnatjuk, Štefica Bavoljak i Ana Ovad

Gregor ima **Jaroslava,** a Jaroslav sina **Slavka.** Vlado ima sina **Romana,** diplomiranog teologa i kćerku **Tatjanu,** profesoricu ukrajinskog jezika.

Posljednji Ukrajinci koj su doselili u Lipovljane, i to iz Ukrajine, jesu **Vjačeslav Krivicki,** akademski slikar, njegova supruga Ljudmila te kćerka Alisa. Doselili su 2003. godine.

*

Dvojica lipovljanskih zetova, koji sa svojim porodicama žive u Njemačkoj, sagradili su odnosno kupili u Lipovljanima kuće i vjerojatno će se u mirovinu ovdje stalno naseliti. Za sada dolaze samo na ljetovanje i odmor. To je **svećenik Vasilj Vorotnjak,** rodom iz **Brezika** u Bosni, koji se oženio sa Nastalijom Herič. Oni imaju dva sina – **Andriju** i **Josipa.** Drugi je **Pavle Holovčuk,** rodom iz **Devetine** u Bosni. U Lipovljanima se oženio sa Anom Herič. Njihov sin **Roman** je umro, a sin **Jaroslav** je oženjen, ali još nema muškog potomstva. Žive u Münchenu gdje je Pavle urednik ukrajinskih crkvenih novina „Hristijanskij holos" („Kršćanski glas"). Prije odlaska u Njemačku bio je urednik ukrajinskih emisija na Radio Banja Luka. Jedan je od rijetkih književnika među Ukrajincima u našim krajevima sa nekoliko izdanih knjiga.

Svatovi Natalije Letvenčuk i Mihajla Semenjuka, 12. II. 1961. godine

IV.

UKRAJINCI U NOVOJ SUBOCKOJ I DRUGIM MJESTIMA

Iako je Nova Subocka posebno naselje i nije u sastavu općine Lipovljani, već spada u grad Novsku, Ukrajinci u tom selu povezani su sa Ukrajincima u Lipovljanima i s njima sačinjavaju organsku cjelinu. Osim bliskosti sela i rodbinskih veza, njih povezuje i zajednička grkokatolička župa, čije je sjedište u Lipovljanima. Slika o Ukrajincima u Lipovljanima ne bi bila cjelovita, ako bi bili izostavljeni Ukrajinci u Novoj Subockoj. Stoga i o njima treba iznijeti ono najosnovnije. I u Novoj Subockoj Ukrajinci su se naselili iz dvije etničke regije Ukrajine – Galičine (Galicije) i Lemkivščine. Kako nije moguće utvrditi kronologiju njihovog doseljavanja, ovdje će biti navedeni po abecedi.

Onufrij Havik sa suprugom

Još uvijek u Novoj Subockoj žive porodice: **Bavoljak** (Vladimir se preselio u Zagreb), **Bojko** (neki iz te porodice žive u Staroj Subockoj, Dmitar sa sinom

Ivicom u Novskoj, a Petar sa sinovima Milanom i Vladimirom u Kutini), **Duda, Dzjama** (kćerka Luke završila je srednju školu primjenjene umjetnosti), **Dzjurij, Filjak, Fricki, Gabor, Gajdoš, Gajoha** (iz te porodice jedna je kćerka završila učiteljsku školu), **Havik, Hudik, Javiljak** (Mirko je bio dugogodišnji učitelj u Krivaju, a njegova sestrična također je prosvjetni radnik), **Kirik, Konstantkevič** (sinovi su se nastanili i u Novskoj i u Lipovljanima), **Kosko, Kuriljak, Mitrenjko, Musij, Ožoga, Plaskonj, Senica, Svjantko, Šteljma, Vasko.**

Milka Bavoljak i Antun Vojnič

Nekada su u Novoj Subockoj živjele i ove obitelji: **Dubecki** (otac Matvij bio je crkveni pojac, sin Petar je živio u Lipiku, Ivan se vratio u Ukrajinu, a Vasilj je živio u Francuskoj), **Grozjo, Kavočka, Korba** (preselili su se u Lipik), **Kosarovič, Kostjuk, Paslavski, Rojko** (vrlo je zanimljiv životni put pojedinih članova te porodice – iz Nove Subocke preselili su se u Cerovljane u Bosni kod Bosanske Gradiške, a jedan od sinova je između dva svjetska rata otišao u Ruski Krstur i tamo se priženio; njegovi unuci više i ne znaju gdje im sežu korjeni), **Škimba, Šuvera** (doselili su se iz Bosne, iz **Cerovljana**), **Tinjo, Turko, Virgala, Vinnik, Zapisocki** (vratili su se u Galiciju, a sin

Kćeri Slave i Dmitra Bojka u Novskoj – Danica, Nadica i Olgica

na Bročice, doselile su iz Cerovljana dvije obitelji **Bojko.** Oni su najprije doselili u Lipovljane, a zatim u Novsku odnosno Bročice. Imali su više sinova. Neki su od tih sinova bili i u Ukrajinskom grkokatoličkom sjemeništu u Rimu, gdje su pohađali gimnaziju.

*

Iako je selo Antunovac prilično udaljeno od Lipovljana, Ukrajinci iz tog mjesta sačinjevaju etničku cjelinu sa svojim sunarodnjacima u Lipovljanima i Novoj Subockoj. Tu su živjeli, ili još uvijek žive porodice: **Hoško** (iz te porodice potječe o. dr. Emanuel Hoško, franjevac, profesor i poznati povjesničar), **Javornicki** (Vasilj je u toku Drugog svjetskog rata bio ubijen), **Mirdič, Sim, Uram, Vašenjko** i **Zatorski.** Svi su oni doselili iz Lemkivščine.

V.

OSNIVANJE GRKOKATOLIČKE ŽUPE U LIPOVLJANIMA

Učitelj Stipe Đukić sa sinom d-rom Milanom i snahom Marijom

Svi su ovdašnji Ukrajinci s obzirom na vjeroispovijest – grkokatolici, tj. katolici istočnog, točnije – bizantsko-slavenskog obreda. U vrijeme doseljavanja prvih ukrajinskih obitelji u Lipovljane, razumije se, ovdje nije bilo grkokatoličke župe. U nastojanjima organiziranja odgovarajućeg duhovnog života, doseljenici su se upoznali sa Stipom Đukićem, tada učiteljem u Piljenicama, a kasnije i u Lipovljanima, Hrvatom grkokatolikom, i on ih je uputio grkokatoličkom biskupu Juliju Drohobeczkom u Križevce. Izgleda da je i on sam bio s tom delegacijom kod biskupa, a bio je i crkveni pojac Ivan Kačmarčik. Delegacija je sa sobom ponijela i molbu da im biskup pošalje dušobrižnika.

Lipovljani i Nova Subocka kao i neka sela u Moslavini, u koja su se naselili Ukrajinci, teritorijalno su potpadali pod grkokatoličku župu u Di-

šniku kod Garešnice. U to vrijeme u Dišniku je upravitelj župe bio Mihajlo Mudri, rodom iz Ruskog Krstura i kasnije župnik u Ruskom Krsturu te veliki kulturno-prosvjetni djelatnik i dobrotvor. On je, čim su Ukrajinci doselili, odmah počeo iz Dišnika dolaziti u Lipovljane i tu je u privatnim kućama služio bogosluženja. Najčešće je to bilo u kući Kornela Sokača, koja je bila na mjestu gdje je kasnije sagrađena kuća Milka Slote. Često je u Lipovljane iz Zagreba dolazio i svećenik dr. Dionizije Njaradi, kasnije križevački biskup, a iz Križevaca svećenik Danijel Reba.

o. Mihajlo Mudri, grkokatolički župnik u Dišniku kod Garešnice

Križ na mjestu u ul. Braće Radića gdje je bila kuća Kornela Sokača u kojoj su grkokatolčki svećenici služili bogosluženja; kasnije kuća Milka Slote

Prije nego što je biskup Drohobeczky osnovao župu u Lipovljanima, obavljene su određene pripreme. Najprije je sastavljen zapisnik sa predstavnicima lipovljanskih grkokatolika, a zatim i spisak mjesta koja bi ušla u sastav te nove župe kao i broj vjernika u svakom od njih. Učinjena su zapravo dva spiska vjernika; jedan koji obuhvaća vjernike u Lipovljanima i Novoj Subockoj i to poimence i drugi u kojem su navedena sva mjesta sa sumarnim brojem vjernika. Ovi se dokumenti i danas čuvaju u arhivu župe u Lipovljanima, kao i Odluka o osnivanju župe. Objavljujemo ih u originalnom pravopisu:

Z a p i s n i k

sastavljen dne 9. siječnja 1909. godine u Lipovljanima sa gr. kath. Rusinima naseljenima iz Galicije u predmetu uzdržavanja vlastitog dušobrižnika u smislu poziva preč. biskupskog duhovnog stola u Križevcima od 4. siječnja 1909. br. 20 u prisutnosti preč. kanonika čtioca Danilo Reba

Za uzdržavanje možemo dati za sada uzev u obzir naše početne ekonomske prilike 400 K. godišnje u ime dotacije u gotovom novcu koju svotu morati će svaki vjernik u dvjema godišnjim ratama za prvo i drugo polugodište točno unaprijed isplatiti. Ovih 400 K. rasporezati ćemo među sebe po obiteljima. U ovom času otpada na svaku familiju – 8 K.

Osim toga u ime stanarine obavezujemo se plaćati našemu dušobrižniku – 4 Krune, mjesečno.

Ogrijevno drvo sadržano je u onih 400 K- godišnjih te se obavezujemo kupljena drva dušobrižniku dovesti i pocijepati.

Na sadanju bogomolju imademo pravo još jednu godinu dana. U ovom razdoblju obećajemo sagraditi novu bogomolju, ako ikako bude moguće. Uz bogomolju sagradit ćemo i stan svećeniku.

Ovu obavezu primamo na sebe 10 godina.

Štolarinske pristojbe ostaju onako, kako ih već naznačismo i međusobno ugovorismo te molimo da ih preč. duh. oblast potvrdi, jer je zapisnik već otposlan tamo, i ovamo pošalje.

Isto tako primamo dužnost postarati se za crkvenog pojca.

Potrebne predmete za bogosluženje također se obavezujemo iz naših sredstava nabavljati.

U slučaju da k nama dođe otac duhovni Mihajil Mudri, paroh u Dišniku, obavezujemo se jedan put na mjesec dati mu kola za Dišnik.

U Lipovljanih 9. siječnja g. 1909.

(L. S.)
Mihajlo Mudri, v. r.
administrator dišnički

Andri Javornicki, v. r.
Ivan Fedak, v. r.
Andrij Filak, v. r.

Ivan Poklatko, v. r.
Dmitro Filas, v. r.
Petro Gajdosz, v. r.
Hrihorij Meljnik, v. r.
Josif Vasko, v. r.
Mihail Haščič, v. r.
Petro Goralj, v. r.
Aleksander Semenjuk, v. r.
Aleksij Krivij, v. r.
Petro Wychowanecz, v. r.
Stefan Petriljak, v. r.
Ilijasz Sztelma, v. r.
Aleksiy Ksenicz, v. r.
Kiril Musij, s. r.
Pavlo Kanjuka, v. r.
(posljednji je potpis nečitak)

Iz slijedećeg spiska bit će izostavljen podatak o mjestu iz kojeg je dotična porodica doselila, jer je to već ranije navedeno.

Popis glava obitelji vjernika župe dišničke

Red. broj	Otac obitelji	Gdje stanuje	Ukupan broj živih
1.	Haščič Mihajil	Lipovljani	5
2.	Filjas Dimitrij	„	5
3.	Goralj Pavlo	„	4
4.	Sokač Kornelij	„	3
5.	Vapenjski Petar	„	5
6.	Vaniga Andrija	„	6
7.	Kačmarčik Jakov	„	6
8.	Gabor Vasilj	„	4
9.	Vihovanec Petro	„	5
10.	Petriljak Stefan	„	2
11.	Šteljma Ilija	„	10
12.	Fedak Ivan	„	9
13.	Ksenič Aleksij	„	7
14.	Javornicki Andrej	„	5
15.	Pirtko Pantelejmon	„	6
16.	Filipčuk Pavlo	„	4

Slijedeći spisak pruža samo brojčane podatke o vjernicima u svim mjestima koja su ušla u sastav nove župe. Koliko se znade, razmišljalo se o sjedištu župe u nekom od moslavačkih sela – Volodеru, Popovači ili Ludini, ne samo o Lipovljanima. Naime, i tamo se naselio određeni broj Ukrajinaca, ali isključivo samo iz Galicije. Ipak, u Lipovljanima, a pogotovo zajedno sa Novom Subockom, bilo ih je najviše. To je i odlučilo da se ovdje osnuje župa odnosno dušobrižništvo.

Sumarni iskaz grkokalika dušobrižništva Lipovljansko-moslavinskoga.

Naziv mjesta	Broj vjernika
1. Lipovljani	190
2. Nova Subocka	96
3. Brestača	9
4. Medare	10
5. Ludina	39
6. Vlahinička Dolnja	71
7. Vlahinička Gornja	13
8. Popovača	15
9. Voloder	48
10. Krivaj (kod Volodera)	15
11. Grabrov potok	10
12. Mikulanica	12
13. Kutina	23
	551

Nakon izrade ovih temeljnih dokumenata križevački vladika Julije Drohobeczky donosi Odluku o osnivanju grkokatoličkog dušobrižništva u Lipovljanima, koju u cijelosti objavljujemo. Ona se čuva u arhivu župe u Lipovljanima.

Vladika Julije Drohobeczky

ORDINARIJAT GRČKO-KAT. BISKUPIJE KRIŽEVAČKE

Broj: 396/1909.

ODLUKA

o osnivanju samostalnoga grkokat. dušobrižništva Lipovljansko-Moslavinskoga sa sjedištem u Lipovljanima, kotara Novska, županije Požeške

I.

Grkokatolici prebivajući u selima:

Lipovljani, Nova Subocka, Brestača, Medare, Krivaj, Voloder, Kutina, Gornja Vlahinička, Grabrov potok, Mikulanica, Popovača, Vlahinička Dolnja, Ludina, broj koji po najnovijem statusu animarum[11] iznosi do 550, sačinjavajući do sada misionarsko područje dušobrižnika dišničkoga i zagrebačkoga obratiše se prošnjama opetovano pismenima i ustmenima, da se za grkokatolike sela spomenutih gore uredi samostalno grkokatol. prethodno dušobrižništvo, a poslije toga prema propisima crkvenoga prava, župa (parochia). Obnalazimo uvažiti razloge podnešenih nam prošnja po dužnosti, koja nam nalaže, ulakšati vjernicima svagda i svagdje primanje sv. tajna, slušanje riječi Božje, udovoljavanje svim duševnim potrebama, te naše vjernike grkokatolike uvodno spomenutih sela izuzeti ispod jurisdikcije dušobrižnika dišničkog i zagrebačkoga, određujući ovima vlašću pripadajućom Nam po dispozicijama kanonskoga prava, da se u mjestu Lipovljani osnuje prethodno samostalno grkokatoličko dušobrižništvo, koje će od prvoga početka biti samostalno matično područje. Poslije toga ima se pristupiti uz održavanje svih odnosnih zakonskih odredaba ustanovljenju župe (parochiae).

II.

Danom nastupa službe samostalnoga dušobrižnika prestaju saradnji dušobrižnici dišnički i zagrebački voditi matične knjige za grkokatolike gore označenog područja i počinje ih voditi uz održanje svih odnosnih, kako crkvenih tako i građanskih u kreposti postojećih propisa novo-imenovani Lipovljansko-Moslavinski dušobrižnik. Svedojakošnje slučajeve matične odnoseće se na grkokatolike gore navedenih mjesta, dužni su

[11] Latinski – popis duša (primjedba Romana Miza).

dušobrižnici dišnički i zagrebački kao dosadašnji voditelji matičnih knjiga uvodno spomenutoga područja predati lipovljansko-moslavinskom dušobrižnikui. A ovaj ih je dužan uvesti u matične knjige novonabavljene na prve stranice istih i tako nastaviti unašati dogodivši se slučajeve.

Ako imade matičnih slučajeva, koji su ušli u matične knjige ondešnih rimo-katol. župnih nureda, lipovljansko-moslavinski dušobrižnik će ih povaditi odnosno zamoliti, da mu ih se izvadi ukoliko nisu već odposlani i unešeni u matične knjige dišničke i zagrebačke župe.

III.

Dok se u selu Lipovljanima ne sagradi crkva, prema zapisničkoj obavezi ondešnjih vjernika, vršit će se sve bogosluženje u privatnoj privremenoj bogomolji prvomučenika i arhiđakona Stefana kao i do sada vjernicima Lipovljana, Nove Subocke, Brestače i Medara. Ostalim na izmjence će se davati bogoslužje po dojakošnjem običaju u rimo-katol. župnim crkvama ludinskoj i volodersкoj uz privolu odnosnih župnika, dok si zajednički ne podignu na zgodnom mjestu crkvu.

Lipovljanska privremena bogomolja je snabdjevena bogoslužebnim predmetima u toliko, da se svako bogosluženje u njoj obavljati smije i može. Dolaskom dušobrižnika ima započeti u njoj redoviti otpravljanje sv. čina i propovijedanje riječi Božje.

IV.

Po najnovijem popisu ima vjernika do 550 u gore spomenutim mjestima. Određuje se nastaviti voditi status animarumn i upodpunjavati ga.

Na svim grkokatolicima prebivajućim u mjestima uvodno spomenutim, izvršivati će jurisdikciju svagdanji lipovljansko-moslavinski dušobrižnik kao i nad svima onima, koji će se u spomenuta ili ovima susjedna mjesta naseliti bilo iz koga mu drago kraja.

V.

Glede uzdržavanja vlastitoga dušobrižnika, predložiše vjernici sela Nove Subocke i Lipovljana svoju dobrovoljnu ponudu zapisnički izdanu preuzimajući dužnost podavati vlastitom dušobrižniku 400 K. godišnje u ime uzdržavanja i 4 Kr. mjesečno u ime stanarine, dok se vlastiti dom ne podigne. O štolarinskoj pristojbi od svake crkvene funkcije koja se običaje uz naplatu vršiti, prihvaća se i potvrđuje već prije učinjena ponuda od strane vjernika.

Pošto propisi crkvenog prava iziskuju, da služitelj oltara mora imati pristojno uzdržavanje (congrua sustentatis) činimo ovisnim trajni boravak dušobrižnika u sjegurnosti, stalnosti i dovoljnosti sredstava uzdržavanja

kao i o načinu ubiranja godišnjih dohodaka. Prema privitom ovdje zapisniku o doprinosu sa strane vjernika sela Nove Subocke i Lipovljana, koji se prethodno prihvaća i potvrđuje, imadu i ostalih mjesta vjernici izdati sličnu obavezu glede doprinosa odnosno odštete svećeniku od naslova župne sveze, u koju su stavljeni ovom Našom odlukom. Ako bi izdanju ovakve obaveze bile zaprekom ta okolnost, što drugi vjernici doprinose navodno s naslova realnoga tereta za uzdržavanje dušobrižnika latin. obreda, imati će se pronaći drugi neki način ili put glede doprinosa za uzdržavanje vlastitog dušobrižnika.

Dok se za dušobrižnika ne isposluje ogrjevno drvo od nadležne imovinske općine, dužni su vjernici i u to ime davati neku odštetu. Kad se svećeniku dopita ogrjevno drvo odkuda godj, pada župljanima u dužnost o svom trošku drvo spremiti u dvor dušobrižnika.

VI.

Sve kancelarijske potrebne stvari i matične knjige dužna je nabaviti crkvena blagajna.

VII.

Dušobrižništvo a kašnje župa ima rabiti vlastiti pečatnik. U sredini slika „prvomučenika i arhiđakona Stefana" a okolo nje napis: Grko-katol. dušobrižništvo lipovljansko-moslavinsko u Lipovljanima.

VIII.

U ovoj odluci sadržane odredbe, mogu se na predlog svagdanjega dušobrižnika ili molbu vjernika zamieniti drugima prema promienjenim prilikama shodnijima.

IX.

Da se svagdanji dušobrižnik može osloniti osim doprinosa vjernika, podastire se istodobno visokoj kr. zemaljskoj vladi molba za doznaku nadopunske kongrue u iznosu od 800 kr. godišnje.

X.

Za vršenje duhovne pastve u novo postrojeno Lipovljansko-Moslavinsko dušobrižništvo postavljamo protokolistu biskupske kancelarije Tomu Severovića, kojemu izdajemo posebni dekret sa potrebnim uputama.

Dano u Križevcima dne 10. ožujka 1909.

Julije Drohobeczky
vladika Križevački

VI.

LJETOPIS ŽUPE I NJENI DUŠOBRIŽNICI ODNOSNO ŽUPNICI

Istog dana, 10. ožujka 1909. godine, kada je biskup Julije Drohobeczky potpisao odluku o osnivanju grkokatoličkog dušobrižništva u Lipovljanima pod nazivom „Lipovljansko-moslavinsko", biskup o tome obavještava Mihajla Mudrog, dušobrižnika u Dišniku i napominje da će Antunovac i dalje ostati u sastavu župe Dišnik.[12] Kasnije će Antunovac ipak biti uključen u župu u Lipovljanima.

o. Tomo Severović – 1909

Dan kasnije, 11. ožujka 1909. godine, biskup Julije svojim dekretom broj 400/1909. postavlja i prvog dušobrižnika u Lipovljane. Njime je postao **Tomo Severović.** On se rodio u Stojdragi, u Žumberku, 8. II. 1879. godine. Za svećenika je bio zaređen neoženjen 28. XII. 1902. godine. Najprije je bio prefekt[13] u grkokatoličkom biskupijskom sirotištu u Križevcima, a zatim protokolist biskupijske kancelarije. Upravo sa te službe odlazi u Lipovljane.

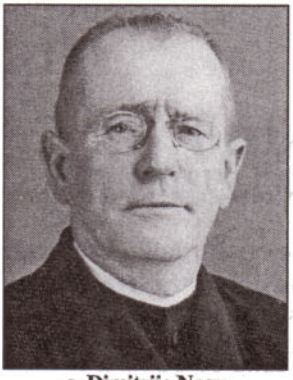
Kako u to vrijeme u Lipovljanima nije bilo nikakve grkokatoličke crkve ili posebne bogomolje, bogoslužena su se vršila u kući Izidora Filozofa. Ta je kuća kasnije postala vlasništvo Kornela Sokača, a zatim i Milka Slote, koji je na tom mjestu sagradio novu kuću. Prostorija u kojoj su se služila bogoslužena, bila je uređena kao kapela i posvećena prvomučeniku i arhiđakonu svetom Stjepanu. Svećenik je stanovao negdje privatno. Kod koga – zasada se ne zna.

Ujesen iste 1909. godine Tomo Severović odlazi u Rim na postdiplomske bogoslovne studije, koje je završio doktoratom na poznatom Katoličkom Sveučilištu Gregorijani. Od 1914. godine bio je ravnatelj

[12] Arhiv Grkokatoličke župe u Lipovljanima, br. 66 za 1909. godinu.

[13] Odgojitelj i nadstojnik nauka.

grkokatoličkog sjemeništa u Zagrebu, a 1923. godine postao je kanonik u Križevcima. Umro je u Zagrebu 7. veljače 1951. godine.

o. Dimitrije Nagy 1909-1912

Odlaskom Tome Severovića, još iste te 1909. godine, novim dušobrižnikom u Lipovljanima je postao **Dimitrije Nagy**. On se rodio 7. studenog 1877. godine u Ruskom Krsturu. Za svećenika je, također neoženjen, bio zaređen u Križevcima 28. prosinca 1902. godine. Odmah nakon ređenja postaje prefekt u sjemeništu u Zagrebu i tu je dužnost obnašao do 1912. godine. Iz toga slijedi da je njegovo imenovanje za dušobrižnika u Lipovljanima bilo privremeno, i da je tu obavezu vršio dolazeći iz Zagreba. Vjerojatno se nije ni nastanio u Lipovljanima. Od 1912. do 1914. godine Dimitrije Nagy bio je župnik u Šidu, a zatim kanonik u Križevcima, gdje je do smrti vršio razne kurijalne dužnosti. Umro je u Križevcima 28. siječnja 1944. godine.

Dušobrižniki rad Dimitrija Nagya u Lipovljanima je bio kratkotrajan, jer već 1910. godine u Lipovljane dolazi novi svećenik. Međutim, i taj kratak rad Dimitrija Nagya u Lipovljanima bio je uspješan. On je naime 1910. godine za stanovanje grkokatoličkog župnika za 12.000 Kruna kupio drvenu kuću, u kojoj je ranije bila gostionica. Kupio ju je od nekog Melichera. U svom dopisu Biskupiji u Križevce on izvješćuje o kupnji kuće i moli da ga ne grde što je kupio staru kuću, jer će ona, „prema mišljenju stručnjaka", izdržati još 10-15 godina. A izdržala je još – 70 godina. Uz novi župni dvor kupljeno je i prostrano dvorište sa gospodarskim zgradama, ljetnom kuhinjom, bunarom zdrave vode i velikim vrtom. U

Stari župni dvor, kupljen 1910. godine

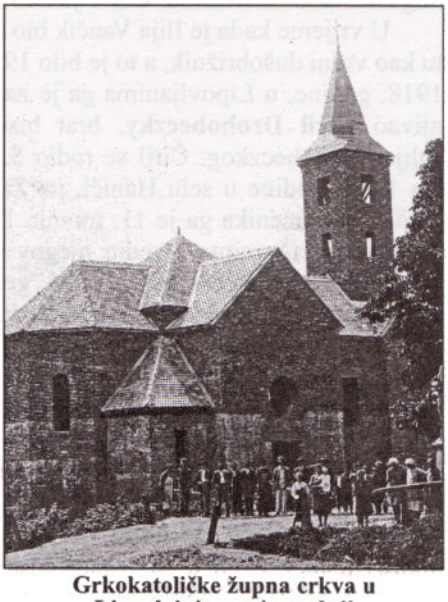
dvorišnoj zgradi uredili su kapelu, također posvećenu svetom Stjepanu. Nije bilo moguće utvrditi da li je tu kapelu uredio još sam D. Nagy ili njegov nasljednik

o. Ilija Vančik 1912-1923

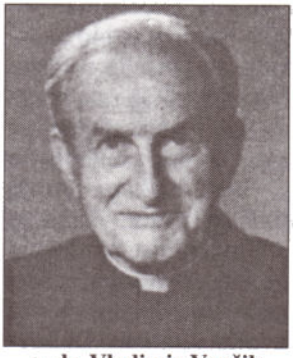
Trećim lipovljanskim grkokatoličkim dušobrižnikom 1912. godine imenovan je **Ilija Vančik**. Rođen je u Srijemskoj Mitrovici 2. kolovoza 1884. godine. Svećenik je postao 23. kolovoza 1908. Najprije je bio dušobrižnik u Kaniži odakle se preselio u Lipovljane. U vrijeme Prvog svjetskog rata bio je od 1917. do 1918. godine vojni kapelan, pa ga je na župi u Lipovljanima zamjenjivao Ciril Drohobeczky, brat biskupa Julija Drohobeczkog. Vrativši se iz rata, Vančik je djelovao na župi u Lipovljanima do travnja 1923. godine, kada je bio premješten u Mikloševce. Boraveći još u Lipovljanima bio je imenovan počasnim prisjednikom Duhovnog stola. U Mikloševcima bio je kapelan, zatim upravitelj župe i konačno 20. ožujka 1930. godine postao je župnik. Godine 1936. preuzima župu u Srijemskoj Mitrovici i tu je 25. siječnja 1949. godine umro i sahranjen.

Godine 1913. posvećeni su temelji za novu župnu crkvu na čast Bezgriješnog začeća Ane, kada je začela Mariju. Projekt za crkvu izradio je ing. Ivan Kos, ali će kasnije, u završnoj fazi, biti izmjenjen oblik središnje kupole i završetak tornja. No, zbog rata i nenazočnosti župnika, gradnja crkve je obustavljena i nastavljena je tek nakon rata. Još prije početka gradnje došlo je do nesporazuma među vjernicima. Naime, nisu svi bili zadovoljni sa odabranim mjestom za gradnju crkve. Jedni su bili za lokaciju nasuprot župnom stanu tj. mjestu gdje i sagrađena, dok su

Grkokatoličke župna crkva u Lipovlajnima u izgradnji

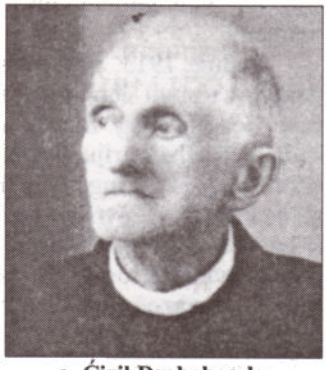
drugi predlagali da se crkva gradi u Živaljskoj ulici, današnjoj ulici Braće Radića, gdje bila najveća koncentracija vjernika. Postojao je treći prijedlog, a to je ugao gdje se spajaju ulica Braće Radića i Zagrebačka, što je praktično na kraju sela, ali je zato bliže onima u Novoj Subockoj. Zbog tih nesporazuma kao i zbog razrezanog doprinosa za izgradnju crkve, neki su se vjernici otuđili od svoje Crkve, ali su se kasnije vratili.

o. dr. Vladimir Vančik

Ilija Vančik je prvi počeo sa sistematskom katekizacijom djece u školi, kako u Lipovljanima tako i u Novoj Subockoj. Služio je ne samo u Lipovljanima već i u Ludini, Popovači i Voloderu, a možda i nekim drugim moslavačkim selima. Odlazeći iz Lipovljana ostavio je lijep broj knjiga, koje su postale temelj skromne župske knjižnice.

Dne 4. prosinca 1910. godine u Lipovljanima se rodio **Vladimir Vančik**, sin župnika Ilije. Za svećenika je bio zaređen 28. listopada 1934. godine u Rimu, gdje je i stekao doktorat iz teologije. Kao svećenik službovao je na grkokatoličkim župama u SAD, kao profesor teologije na tamošnjim bogoslovskim učilištima. Umro je 2001. godine u SAD.

U vrijeme kada je Ilija Vančik bio u ratu kao vojni dušobrižnik, a to je bilo 1917. i 1918. godine, u Lipovljanima ga je zamjenjivao **Ćiril Drohobeczky**, brat biskupa Julija Drohobeczkog. Ćiril se rodio 5. lipnja 1866. godine u selu Haniči, na Zakarpatju. Za svećenika ga je 11. travnja 1895. godine u Križevcima zaredio njegov brat, biskup Julije. Od ređenja do 1895. godine bio je upravitelj župe u Sošicama, zatim do 1913. upravitelj župe u Šidu. Od 1913. do 1918. godine bio je arhivar u Križevcima, odakle je tijekom 1917. i 1918. godine dolazio u Lipovljane. Od studenog 1918. do 1920. godine bio je upravitelj župe u Bačincima, a u prosincu te godine odlazi za upravitelja župe u Sošicama i tu je službovao do 14. rujna 1940. godine. Godine 1931. bio je imenovan prisjednikom Duhovnog stola. Kao umirovljenik živio je u samostanu časnih sestara Vasilijanki u Osijeku i tu je 3. veljače 1946. godine umro. U Osijeku je i sahranjen.

o. Ćiril Drohobeczky
1917-1918

Od 1. svibnja 1923. novi upravitelj župe u Lipovljanima postao je **Đuro Mikloš.** On se rodio u Ruskom Krsturu 25. travnja 1899. godine. Gimnaziju je završio u Zagrebu, a bogoslovne studije u Đakovu. Za svećenika ga je zaredio biskup Dionizije Njaradi 13. studenog 1921. godine u Križevcima. Najprije je bio kapelan u Mikloševcima kod Vukovara i odatle je došao u Lipovljane. Godine 1929. bio je imenovan namjesnikom Gornjoslavonskog dekanata. Iz Lipovljana je 1930. godine premješten za kapelana u Ruski Krstur, a 31. listopada 1936. godine postaje upravitelj župe u Piškurevcima kod Đakova, gdje je 19. svibnja 1943. godine imenovan dekanom Slavonskog dekanata. Dana 3. listopada 1950. godine postao je župnik u Kucuri kod Vrbasa, gdje je službovao 17 godina. Počasnim kanonikom imenovan je 15. travnja 1967. godine kada se i povukao u mirovinu, preselivši se u Vinkovce. Tu je i umro 1979. godine.

o. Đuro Mikloš 1923-1930

Preuzevši župu u Lipovljanima, Đuro Mikloš nije ni slutio što ga sve čeka. U prvom redu je to bilo dovršenje gradnje crkve. Ali, dogodilo se i nešto nepredviđeno i neočekivano. Dana 5. svibnja 1926. godine, u deset sati uveče, izbio je u crkvi požar. Tada je izgorio oltar sa najnovijom liturgijskom odjećom na njemu, plaštanica, liturgijske knjige. Na čudesan način ostao pošteđen kivot (tabernakul) sa Presvetim i svete moći. Nikada se nije utvrdio uzrok tog požara. Šteta je bila procjenjena na 30 tisuća ondašnjih dinara.

Izgrađena župna crkva

Od 25. do 31. ožujka 1928. godine održane su u grkokatoličkoj crkvi u Lipovljanima misije pod vodstvo otaca Dominikanaca. Zabilježeno da toliko naro-

da u crkvi još nikada nije bilo, jer su vjernici došli ne samo iz Lipovljana i Nove Subocke, već i iz Popovače, Antunovca, Rogože, Stupovače pa čak i iz Bosne. Međutim, nisu to bile prve misije za grkokatolike u Lipovljanima. Još 1904. godine, dok nije bila uspostavljena ovdje župa, misije su održane od 5. do 9. ožujka. Misionari su bili redovnici Vasilijanci – Onufrij Burdjak i Pasivij Kisilj.

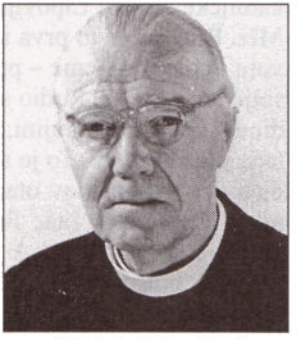

Ikonostas u župnoj crkvi

Duhovno ojačani župnik i njegovi župljani u Lipovljanima prionuli su dovršiti crkvu i postaviti ikonostas. Drveni dio ikonostasa, prema projektu arhitekta Stjepana Podhorskog, izrađen je u kaznioni u Staroj Gradiškoj, a ikone je izradio profesor na Obrtnoj školi, urednik časopisa"Umjetnost" i tajnik Zgrebačkih umjetničkih grupa – Miljenko Đurić iz Zagreba. Prije nego što su postavljene na ikonostas, ikone su bile izložene u Zagrebu u salonu Šira. Izložba je trajala samo dva dana – 1. i 2. veljače 1929. godine, ali i to je bilo dovoljno da je zagrebački tisak zapazi i ocijeni vrlo visokim ocjenama. Tako su o tom ikonostasu pisali „Narodna politika" (17. II. 1929), „Novosti", „Svijet", „Hrvatska Prosvjeta" i dr. Fotografije ikona ovog ikonostasa, u albumu uvezanog u bijelu kožu, poslane su Svetom ocu papi Piju XI, koji se preko Nuncijature u Beogradu zahvalio za dar.

U Lipovljanima, u obitelji Đure Mikloša, 1. veljače 1928. godine rodio se sin **Vladimir**, koji je 14. siječnja 1951. godine u Đakovu bio zare-

đen kao rimokatolički svećenik. Bio je kapelan na rimokatoličkim župama u Lipovcu, Starim Jankovcima, Bizovcu, Viljevu i Osijeku I, a zatim kao župnik u Soljanima i Novom Slankamenu, gdje je službovao 30 godina. Bio je dekan i začasni kanonik. Godine 1989. povlači su u mirovinu. Neko je vrijeme bio u Vinkovcima, a zatim u Svećeničkom domu u Đakovu, gdje je i umro 6. kolovoza 1999. godine.

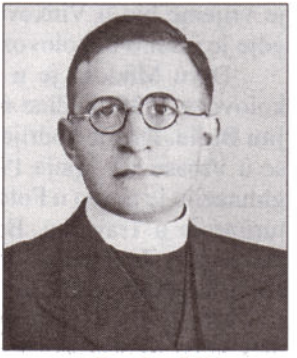
o. Maksimilijan Buila 1930-1933

Đuru Mikloša je u Lipovljanima od 31. kolovoza 1930. godine naslijedio **Maksimilijan Buila.** Iako je podrijetlom iz Kucure, rodio se u Vrbasu 10. lipnja 1904. godine. Klasičnu gimnaziju je počeo u Foldersu u Austriji, a maturirao je u Travniku. Bogoslovne studije započeo je u Zagrebu, a diplomirao u Lavovu, u Ukrajini. Za svećenika je bio zaređen 31. ožujka 1929. godine u Zagrebu. Prvo mjesto svećeničkog službovanja bilo mu je u Dragama (danas u Sloveniji), odakle dolazi u Lipovljane. Iz Lipovljana je, nakon što je 31. kolovoza 1933. godine predao župu Bogdanu Mizu, otišao u Kucuru, gdje je najprije, do 31. prosinca 1942. godine bio kapelan, a zatim, do 1945. godine i župnik. Tu je uhićen i od Narodnog suda osuđen na smrt, ali zauzimanjem i garancijom pojedinih osoba – oslobođen. U Kucuru se više nije vraćao, već od 31. kolovoza 1945. godine imenovan upraviteljem župe u Novom Sadu, koju je vodio do polovice srpnja 1968, kada ju je predao Romanu Mizu, a sam se povukao u mirovinu. Da ironija bude potpuna, od tog istog režima od kojeg je u pedesetim godinama prošlog stoljeća bio osuđen na smrt, u devedesetim je godinama dobio orden. Umro je u Novom Sadu 23. studenog 1993. godine. Sahranjen je 24. studenog na Novom groblju u Novom Sadu.

U Lipovljanima je Maksimilijan Buila djelovao samo tri godine. Njegov se rad razlikovao od djelatnosti drugih svećenika. Bio je to vrlo praktičan čovjek sa odličnim organizatorskim sposobnostima. U Lipovljanima je osnovao Štedionicu i sam je vodio knjigovodstvo. Osnovao je Bratovštinu sv. Ćirila i Metoda i Bratovštinu blage smrti. Uredio je lukno tj. podavanje vjernika za uzdržavanje župnika u naturi, prvenstveno u žitu. Možda je upravo on bio taj, koji je prvi u Lipovljanima prikazao film. U novinama[14] je naime objavljeno da je 12. srpnja 1933. godine u sali gospođe Švab prikazano „slikom i rječju" život slavenske braće Ćirila i Metoda te Isusa Krista. Inače Maksimilijan Buila bio slikar, pjesnik, prozni pisac,

[14] „Ruski novini", br. 31, god 1933, str. 3-4.

kasnije u Kucuri i reditelj kazališnih predstava. Odlično je govorio njemački, a u Novom Sadu je svoju obitelj (petero djece) izdržavao radeći kao šef računovodstva u poduzeću „Dunav". Uređivao je i izdavao svećenički bilten.

o. Bogdan Miz
1933-1966

Kako je već spomenuto, 31. kolovoza 1933. godine za privremenog upravitelja grkokatoličke župe u Lipovljanima dolazi **Bogdan Miz.** Bila mu je to prva i posljednja župa u životu i čitavo vrijeme – privremena, iako je kasnije bio i dekan. Rodio se 30. lipnja 1906. godine u Ozirni u Ukrajini, gdje mu je otac Josip tada bio svećenik. To je stara svećenička porodica, jer je i Josipov otac Emilijan bio svećenik, i Emilijanov otac Petar a zna se još i za Ivana, Petrovog oca. A Emilijanova supruga Henrika bila je također kćerka svećenika Josipa Čemerinskog preko kojeg se svećenička loza produžava u prošlost za još tri svećenička koljena – Andriju, Evstahija i Joakima. Njihovi preci stekli su plemićke titule i grbove. Tako je Apolinarij Pulikovski 1782. godine dobio grb „Junoša", Mihajlo Ankvič 1783. godine grb „Gabdank", a Josip Hruščevski 1809. godine grb „Gozdava".

Posveta novog križa i kugle na crkvenom tornju 1934. godine. Od križa na desno: Petar Kravčuk, Ilija Paska, o. Bogdan Miz, Petar Ksenič, Onufrij Havik, Ivan Dzjama, Mihajlo Dzjurij, Teodor Kačmarčik, Ivan Šteljma i Adam Hadžinski

Bogdan Miz je nakon mature u gradu Drohobiču bogoslovne studije započeo u Stanislavovu (danas Ivano-Frankivsk), a produžio i završio u Lavovu. Za svećenika ga je 12. veljače 1933. godine u Lavovu zaredio pomoćni biskup Ivan Bučko. Kako je bio klerik Križevačke biskupije dolazi u svoju biskupiju i preuzima župu u Lipovljanima. Tu je aktivno djelovao do 9. prosinca 1957. godine, kada doživjeo izljev krvi u mozak i devet je godina bio prikovan uz krevet. Godine 1950. bio je imenovan dekanom Slavonskog dekanata. Umro je 18. lipnja 1966. godine. Bio je to prvi lipovljanski dušobrižnik koji je umro u Lipovljanima. Sahranjen je na mjesnom groblju. Sahranu je predvodio kanonik Mihajlo Makaj sa desetoricom grkokatoličkih i četvoricom rimokatoličkih svećenika.

Preuzevši župu njen novi upravitelj počinje voditi „Župsku kroniku" odnosno ljetopis župe u koju su on i njegovi nasljednici bilježili značajnije događaje ne samo u župi već i u Lipovljanima uopće. Upravo iz tog ljetopisa mogu se crpiti podaci kao iz prvorazrednog izvora.

Crkveni zbor „Sveti Ćiril i Metod", oko 1934. godine.
Sjede na zemlji, slijeva na desno: Olena Kačmarčik, Ana Ljaljus, Mihajlo Vapenski, Marija Fedak. Sjede na stolicama, slijeva: Justina Vihovanec, Matvij Dubecki, Marija Miz, o. Bogdan Miz, Anastazija Filjak, Ivan Kačmarčik, Eva Hadžinski. Stoje u trećem redu, slijeva: Eva Fricki, Adam Hadžinski, Petar Dubecki, Petar Vapenski, Petar Kravčuk, Mirko Vapenski, Aleksandar Kačmarčik, Marija Dikij i Jefroska Pokladko. Četvrti red, slijeva: Anastazija Javornicki, Kata Lozinski, Ljubica Kosko, Varvara Pokladko i Marija Dubecki.

Svoju djelatnost u Lipovljanima Bogdan Miz je počeo sa jednim žalosnim zadatkom. Na temelju odluke Duhovnog stola Križevačke biskupije, dana 6. prosinca 1933. godine likvidirana je grkokatolička kapela u Popovači, koja je bila uređena u privatnoj kući Konstantina Jakimova. Učinjeno je to zbog drastičnog smanjenja vjernika do čega je došlo iseljavanjem Ukrajinaca-grkokatolika, ali i zbog asilimilacije u većinsko hrvatsko stanovništvo mjesta.

Crkveni odbor izabran 31. siječnja 1934. godine. Sjede, slijeva na desno: Teodor Dalinjak, o. Bogdan Miz i Mihajlo Dzjurij. Stoje, slijeva: Petar Kravčuk i Teodor Kačmarčik. Nenazočan Onufrij Havik.

O djelatnosti crkvenih odbora ove župe doznajemo iz knjige zapisnika, koja se čuva u župskom arhivu. Tako su 31. siječnja 1934. godine održani izbori za novi crkveni odbor. Od pet članova ranijeg odbora, umjesto trojice – Matvija Dubeckog, Vasilja Klimčuka i Mihajla Javornickog – izabrani su novi: Mihajlo Dzjurij, Teodor Dalinjak i Teodor Kačmarčik, a preostala dvojica – Petar Kravčuk i Onufrij Havik – izabrani su ponovno.

Novi dušobrižnik organizirao je 1934. godine misije. Vodili su ih opet redovnici Vasilijanci – Onufrij Burdjak i Benedikt Sabo.

Te iste 1934. godine kupljeno je za crkvu drugo zvono, nešto manje od onog koje bilo. To manje zvono posvećeno je imenom svetog Dionizija. Veće je posvećeno imenom svetog prvomučenika Stjepana.

Iste 1934. godine Kornelij i Ana Sokač darovali su crkvi dva jutara oranice. To je polje, zajedno sa livadom, nakon Drugog svjetskog rata ušlo

u sastav Zemljoradničke zadruge, a godine 1964. Zadruga ga je, sada već Ekonomija odnosno PIK, otkupila. Za taj je novac sagrađena dvorišna stanbena zgrada na župnom dvorištu, na mjestu nekadašnjih gospodarskih zgrada.

Te godine osnovan je i mješoviti crkveni zbor. Vodila ga je Marija Miz, supruga svećenika Bogdana. Bio je to dobar zbor koji je izvodio i zahtjevnije kompozicije. Zvao se „Zbor svetog Ćirila i Metoda". Djelovao je do tragičnog 20. rujna 1944. godine. kada je veći dio muškog sastava zbora bio odveden u logor Jasenovac.

Crkveni odbor iz 1937. godine. Sijede, slijeva na desno: Mihajlo Dzjurij, o. Bogdan Miz i Teodor Kačmarčik. Stoje, slijeva: Ivan Šteljma i Polikarp Željem

Posjeta biskupa je veliki je događaj za svaku župu. Bio je to i za grkokatoličku u Lipovljanima, kada 19. prosinca 1934. godine došao u Lipovljane na kanonsku vizitaciju križevački vladika dr. Dionizije Njaradi. Na željezničkoj stanici dočekali su ga i pozdravili predstavnici općinskih i kotarskih vlasti te banderij konjanika, koje je predvodio Petar Ksenič. Pred crkvom je visokog gosta u ime župe pozdravio crkveni odbornik Mihajlo Dzjurij sa kruhom i solju, a djevojčica Paulina Dubecki je recitirala pozdravnu pjesmicu. Biskup se u Lipovljanima zadržao do 22. prosinca, tj. od blagdana svetog Nikole do blagdana Bezgrešnog začeća, kada se održava i crkveni god ili proštenje. Sve vrijeme svog boravka biskup je bio vrlo aktivan; posjetio je školu, propovijedao, ispovijedao, služio razna bogosluženja. Ta je njegova vizitacija bila u okviru jubilejne godine – 1900-godišnjice raspeća Isusa Krista.

No, osim ovih radosnih, bilo je i žalosnih događaja. Te 1934. godine crkva je bila pokradena, a 1935. godine silna oluja srušila je kuglu i križ na tornju. Kasnije su, sa svečanim blagoslovom i posvetom, postavljeni novi.

Lijepa je svečanost bila i 8. listopada 1935. godine kada je u Lipovljanima svoju prvu Liturgiju služio Vladimir Vančik, sin Ilije Vančika, koji se ovdje rodio 1909. godine. Dvije godine kasnije u Lipovljanima je svoju prvu Misu služio i Aleksandar Vlasov. On se rodio 1. studenog

1909. godine u Sankt Petersburgu, u Rusiji. Teologiju je studirao u Njemačkoj i u Zagrebu. Za svećenika je bio zaređen 12. veljače 1937. godine u Zagrebu. Ubili su ga partizani 23. srpnja 1942. godine u Dišniku, gdje je bio na župi.

o. Aleksandar Vlasov

Novi izbori za crkveni odbor održani su 11. ožujka 1937. godine. Tada je prestao mandat Teodoru Dalinjaku, Petru Kravčuku, Onufriju Haviku, Teodoru Kačmarčiku i Mihajlu Dzjuriju. Novi odbornicu su postali: Petar Ksenič, Polikarp Željem, Ivan Ljaljusj i ponovno Teodor Kačmarčik i Mihajlo Dzjurij.

Ovaj je odbor bio vrlo aktivan i još je iste godine crkva, umjesto crijepom, pokrivena limom koji je kasnije, u vrijeme dok je u Lipovljanima službovao svećenik Adam Hnatjuk, opet zamijenjen crijepom. A slijedeće 1938. godine generalno je bio obnovljen i drveni župni dvor.

Svatovi Natalije i Aleksandra Vlasova. Slijeva na desno: Ivan Šteljma, Petar Kravčuk, Dmitar Bojko – krojač iz Novske, njegova supruga Slava Bojko, Aleksandar Vlasov, Natalija Vlasov, na kolima okružen djecom općinski bilježnik Posilović, trgovac Antun Turudija – sa psićem u rukama, Anđela Marek, Petar Bojko – krojač iz Kutine, Marija Miz, krojačica Božena Holberger, dijevojka Tereska Kordaso, o. Ivan Levicki i o. Bogdan Miz

Drugi svjetski rat u Lipovljanima je počeo 7. travnja 1941. godine. Bila je nedjelja. U vrijeme služenja jutrenje, oko devet sati prije podne, jedan njemački zrakoplov, iz nepoznatih nam razloga, počeo u lijetu gorjeti i pao je na kuću obitelj Mokri uz željezničku prugu. U kući su poginuli žena i dijete, a također i dvojica pilota iz zrakoplova. Svi četvero su sahranjeni na mjesnom groblju.

Kasnije su pale mnoge druge žrtve. Prvi među Ukrajincima je poginuo Ivan Ljaljusj. Bio je radnik na željeznici i poginuo je sa još šestoricom od eksploziva, kojeg su partizani postavili na željezničku prugu. Radnici su se vozili na tako zvanoj terezini i naletjeli na minu. Bilo je to 4. prosinca 1943. godine. Već 3. siječnja 1944. godine u Novoj Subockoj su bili zaklani Mihajlo Dzjurij i njegova supruga Eva, a sin Stefan je bio odveden u logor Jasenovac. Iste te noći, 3. siječnja, u Lipovljanima je bila zaklana Jana Feš, žena Aleksandra (Leška), Hrvatica, njena majka i njen nekoliko mjeseci star sinčić. Aleksandra su vjerojatno odveli u Jasenovac. A 12. siječnja iste godine, kod Krezlerovog mlina, uz sve ostale koji su tamo bili zatečeni, a bilo ih je sedmero, streljana su i dva Ukrajinca – Ivan Goralj i Pavao Biljanski. Streljana je tada i jedna djevojka, služavka kod Krezlerovih.

Svakako najtragičniji događaj se zbio ujutro 20. rujna 1944. godine. Tada je u logor Jasenovac bilo odvedeno oko 200 muškaraca iz Lipovljana. među kojima i 40 Ukrajinaca. Bili su to: Mihajlo Lozinski, student-bogoslov na VI. godini Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, zatim Mihajlo Cvik, Ivan Dalinjak, Teodor Dalinjak, Antonij Fedak, Mirko Fedak, Ivan Fricki, Mihajlo Fricki, Dmitar Goralj, Vladimir Goralj,

Žrtva rata je bila i djevojčica Marija Pavković, čiji je sprovod bio svojevrstan protest građana Lipovljana. Srednji od tri mladiča u prvom planu je Petar Šteljma, koji je ubrzo iza toga i sam postao njegova žrtva

Stefan Haščič, Teodor Haščič, Teodor Kačmarčik, Pavao Klimčuk, Petar Kravčuk, Mihajlo Miško, Teodor Miško, Vasilj Miško, Ivan Mocnij, Petar Musij, Ilija Paska, Ivan Petriljak, Petar Petriljak, Nikola Pokladko, Ivan Senica, Ivan Sidorjak, Andrija Simčik, Franjo Simčik, Ivan Simčik, Petar Smilka, Mihajlo Slota, Stefan Slota, Vasilj Slota, Ivan Starepravo, Petar Šteljma, Stefan Šteljma, Petar Vapenski, Stefan Vihovanec, Stefan Vihovanec mlađi, Vladimir Vihovanec. Poslije rata kući se od njih vratio samo Franjo Simčik. Međutim, u logoru Stara Gradiška poginuo je Ivan Musij, pa je broj žrtava u logorima ostao isti – 40 osoba.

Kod odvođenja muškaraca iz Lipovljana u logor Jasenovac tog 20. rujna 1944. godine, Vasilju Dalinjaku je uspjelo, pod kišom metaka, pobjeći od ustaša koji su ih vodili. Pobjegao je u partizane gdje je ostao do kraja rata.

Ali, i to nije bio konac! U Lipovljanima su tri puta bila vješanja. Među obješenima 29. prosinca 1944. godine žrtva je bio Ukrajinac Grgur Šteljma, a prilikom vješanja 2. siječnja 1945. Ukrajinka Pelagija Dalinjak. Kada su treći put ustaše vješali na željezničkoj stanici u posljednji trenutak je na konjima dojurilo nekoliko kozaka u njemačkoj vojsci i nekolicinu ih spasili. Među spašenima je bio Ukrajinac Stefan Kancir, također i ljekarnik Hrvat Martin Čanić, ali ne i Johan Vanjek i Višek. Za njih je već bilo kasno.

Od mine je poginula mala djevojčica Marija Mocnij, a Evu Slota ubijena u vlastitoj kući uslijed nespretnog baratanja s puškom. Anastazija Slota je poginula od bombardiranja. Agafija Petriljak je bila ranjena na svom dvorištu od zalutalog metka i od tih rana nešto kasnije umrla.

Mnogo manje ih je poginulo kao vojnika. Kao partizani poginuli su Petar Filipčuk, Vasilj Šteljma i Ivan Vihovanec, a kao domobran Mihajlo Bas.

Tako je tijekom rata poginulo 57 Ukrajinaca iz Lipovljana. Međutim, i u Novoj Subockoj je bilo žrtava među tamošnjim Ukrajincima. Na razne načine život su izgubili: Ana Vasko, Ana Gajoha, Marija Gajoha, Rozalija Gajoha, Mihajlo Dzjurij, Eva Dzjurij, Stefan Dzjurij, Ana Kirik, Ksenija Kirik, Ivan Ožoga, Antonij Svjantko, Dmitar Senica, Stefan Senica, Andrija Hudik. U Novskoj je stradala cijela obitelj Uram. Supružnici Ivan i Eva r. Fricki te njihove dvije djevojčice od tri i pet godina – Ana i Ružica, bili su odvedeni u logor Jasenovac. U Antunovcu je bio ubijen Vasilj Javornicki. U Popovači pak Vjekoslava Kindzjerski i Nikola Kostecki. Nekoliko Ukrajinaca iz Galicije, koji su bili mobilizirani u njemačku vojsku, poginulo je na toj teritoriji i sahranjeni su na njemačkom vojničkom groblju na Gojlu.

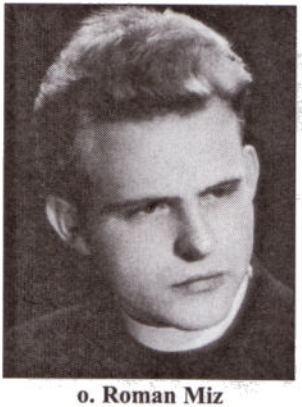
Drugi svjetski rat završio je u Lipovljanima 3. svibnja 1945. godine ulaskom u selo jedinica Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, kako su se onda zvali. Polako su se vraćali kući antifašistički borci iz Lipovljanima, među kojima je bio i lijep broj mjesnih Ukrajinaca.

Odmah nakon rata počela je elektrifikacija sela. Na tom poslu su bili angažirani i zarobljeni njemački vojnici, a glavni majstor bio je Julijus Smolka. Prvi put je električno svjetlo u Lipovljanima bjesnulo 1. prosinca 1945. godine, a 7. siječnja 1946. godine, na Božić, zasvjetlilo je i u grkokatoličkoj crkvi. Uvođenje i razvođenje električne mreže u crkvi sponzorirali su Vladimir Duda, mljekar, Roman Musjanovič, veterinar i Mihajlo Vapenski, trgovac i gostioničar.

o. Evstahij Lehenjki – 1958

Bolesnog župnika Bogdana Miza je od prosinca 1957. do prosinca 1958. godine zamjenjivao na župi **Evstahij Lehenjki,** župnik iz Dišnika, koji je putujući opsluživao i ovu župu. Rodio se 12. svibnja 1892. godine u Lavovu, u Ukrajini. U Lavovu je završio gimnaziju i bogoslovne studije. Tu ga je 9. kolovoza 1925. godine za svećenika zaredio metroplit Andrija Šepticki. U Bosnu je došao 1929. godine i od 9. prosinca 1929. do 3. veljače 1930. godine bio kapelan u Prnjavoru. Zatim je do 12. srpnja 1932. godine upravitelj župe u Lepenici, odakle prelazi u Kamenicu, gdje je službovao do 10. svibnja 1937. godine. Od 1937. do 1940. godine upravitelj je župe u Kozarcu kod Prijedora, a odavde opet se vraća u Kamenicu, da bi se 1943. godine ponovno vratio u Kozarac. Tu ostaje do 11. studenog 1951. godine kada je premješten u Dišnik. Iz Dišnika je 31. ožujka 1959. godine, već kao umirovljenik, prešao na župu u Cerovljane, gdje umro 17. veljače 1975. godine. Sahranjen je 19. veljače na groblju u Lipovljanima.

o. Roman Miz
1966-1968

Dana 19. prosinca 1958. godine u Zagrebu je bio zaređen za svećenika **Roman Miz,** sin župnika Bogdana, i nakon što je 22. prosinca odslužio u Lipovljanima svoju prvu Misu, postavljen je za osobnog kapelana i pomoćnika svom bolesnom ocu, umjesto Eustahija Lehenjkog.

Prva pričest 1959. godine. Sede slijeva na desno: o. Josip Melenjuk, o. Bogdan Miz i o. Roman Miz

Roman Miz se rodio 14. kolovoza 1932. godine u Ukrajini, u gradu Drohobiču. U Lipovljane je sa roditeljima došao 1933. godine. Tu je završio osnovnu školu, a godine 1951. maturirao na Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu. Studirao je Katoličkom bogoslovnom fakultetu i nakon šest redovnih godina studija još je dvije godine bio na postdiplomskim studijama. Kasnije je kao izvanredni student studirao jugoslavensku književnost i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Iz Lipovljana je 1968. godine premješten na župu u Novi Sad, gdje i danas djeluje. U Novom Sadu je studirao povijest na Filozofskom fakultetu i postigao dva magisterija iz teologije: u Krakovu (Poljska) i

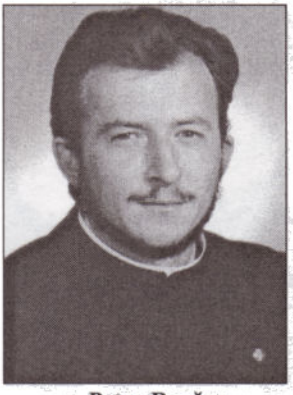

Izložba radova polaznik vijeronauke 1960. godine

Sjemeništarci iz župe. Sijede slijeva na desno: Ivan Herič, Stjepan Sikorski, o. Roman Miz, Ivan Psalmister i Petar Repčen. Stoje, slijeva: Bogdan Hnatjuk, Nikola Ovad, Adam Hnatjuk i Petar Ovad

u Prešovu (Slovačka). Bavi se novinarstvom i surađivao je u više od trideset novina i časopisima na više jezika. Bio je dvadeset godina suurednik i suradnik časopisa „Nova dumka", a izdavao je i vjerske časopise „Zvona" i „Novosadska zvona". Napisao je preko četrdeset knjiga na ukrajinskom, rusinskom, hrvatskom i srpskom jeziku. Jedna mu je knjiga prevedena na mađarski jezik. Boraveći još u Lipovljanima 1967. godine osnovao je i vodio ukrajinske emisije na Radio Banja Luka. Osnovao je ukrajinske emisije na Radio Novi Sad i bio njihov urednik sedam godina, od 1992. do 1999. Godinu dana, 2003-2004, bio je urednik ukrajinske emisije na Televiziji Novi Sad, a sada je urednik ukrajinskih i rusinskih emisija na Radio „Marija" u Novom Sadu. Predaje na Teološko-katehetskom institutu „Albert Veliki" Subotica-Novi Sad, na Specijalističkim akademskim studijama i povremeno u Novosadskoj novinarskoj školi. Kateheta je u gimnaziji „Zmaj Jovan Jovanović" u Novom Sadu. Nagrađen je crkvenim odličjima (protojerej-stavrofor), odličjima predsjednika Ukrajine i Vlade Ukrajine, a godine 2002. dobio je „Novembarsku po-

velju grada Novog Sada" za „širenje hrišćanske vere i ekumenizma, negovanje dobrih i tolerantnih međuverskih i međunacionalnih odnosa". Dva mandata je bio savjetnik (konzultor) Križevačkog vladike, a sada je savjetnik Apostolskog egzarha za grkokatolike u Srbiji i Crnoj Gori. Član je dvaju vijeća Biskupskih konferencija Srbije i Crne Gore – za ekumenizam i međuvjerski dijalog te Vijeća za medije.

o. Petar Repčen

Iako je bio postavljen samo za kapelana u Lipovljanima, Roman Miz je zapravo sam vodio župu, jer bolesni župnik Bogdan Miz je bio nepokretan. Kako je 1959. godina bila jubilarna za lipovljansku župu – 50-godišnjica postojanja, na spomen toga naručene su dvije slike kod akademskog slikara Josipa Bifla u Zagrebu – oltarna slika Bezgrešno začete Marije i slika Kristova rođenja, koja je također u oltaru.

Počeo je sistematski vjeronauk i javljaju se prvi kandidati za sjemenište. Prvi je bio Petar Ovad, zatim Nikola Ovad i Adam Hnatjuk. Iza njih Nikola Semenjuk, Bogdan Hnatjuk. Još kasnije Ivan Herič, Ivan Psalmister, Stefan Sikorski i Petar Repčen. Kasnije, kada je već Roman Miz otišao iz Lipovljana u Novi Sad, u sjemenište su otišli i Mihajlo Bojko iz Bročica te Branko Slota i Roman Lasek iz Lipovljana. Od njih su četvorica postali svećenici: Petar Ovad, Adam Hnatjuk, Nikola Ovad i Petar Repčen. Na žalost, Nikola Ovad i Adam Hnatjuk, koji će kasniji biti i župnik u Lipovljanima, već su umrli.

Nikola Ovad (rodio se 2. siječnja 1944. u Kamenici; za svećenika je bio zaređen 26. srpnja 1970. godine u Križevcima; službovao kao upravitelj župe u Lišnji gdje sagradio novu crkvu i novi župni dvor te crkvu u filijali Brezik, a iz Lišnje odlazi na župu u Kaniži 1976. godine) je kao upravitelj župe u Kaniži umro 24. studenog 1979. godine u bolnici u Slavonskom Brodu. Sahranjen je u Lipovljanima.

Petar Ovad (rodio se 21. srpnja 1941. godine u Kamenici) službuje na župi u Prnjavoru. Tu je razvio veliku djelatnost. Njegovim nastojanjem sagrađen je vjersko-kulturni centar, obnovljena, a zatim ponovno sagrađena crkva, razrušena 2. srpnja 1992. godine, i raskošno je iznutra opremljena, a nešto ranije sagrađen je i zvonik. Obnovio je župni dvor u Prnjavoru i u Derventi, a u Derventi je iz temelja ponovno je sagrađena crkva. Osim toga sagrađeno je i osam manjih crkava u filijalama župe u Prnjavoru. Svake godine organizira ljetne škole, izdaje povremeno glasilo Ukrajinaca u Bo-

sni. Za ovakav revan rad nagrađen je titulom protojereja-stavrofora, što uključuje pravo nošenja prsnog križa sa ukrasima, a od predsjednika Ukrajine nagrađen je ordenom. Neko vrijeme je bio i bosanski dekan.

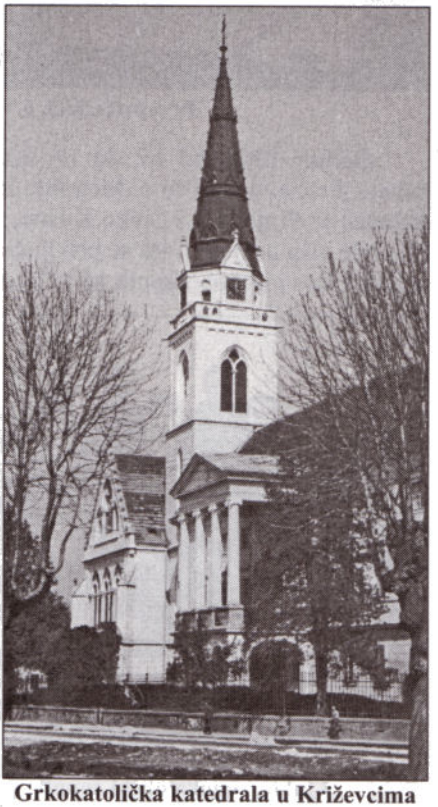
Petar Repčen (rodio se 19. rujna 1948. godine u Kamenici, a za svećenika je bio zaređen 19. rujna 1976. godine u Novoj Gradiškoj) u početku je službovao na župi u Derventi, a zatim u sjemeništu u Zagrebu, gdje je već 28 godina. Najprije je bio prefekt tj. nastojnik nauka, a sada ekonom i vicerektor. Ravnatelj je i Ureda za uzdržavanje klera Križevačke eparhije. Dana 30. listopada 2004. godine odlikovan je titulom protojereja-stavrofora.

Dana 3. svibnja 1960. godine župu u Lipovljanima posjetio je biskup dr. Gabrijel Bukatko. Doček je bio vrlo svečan. U ime župljana pozdravili su ga Stefan Hadžinski i Vladimir Kravčuk, a djeca su izvela mali recital. Tom je prilikom vladika otvorio izložbu dječjih ručnih radova.

Treba podsjetiti da je 1960. godine u Lipovljanima i okolici nađena nafta i plin i počela je njihova eksploatacija.

Župna crkva je bila iznutra samo okrečena bijelim krečom. Te 1960. godine, prema skici akademskog slikara Ivana Milata iz Kutine, Vladimir Javiljak iz Nove Subocke obojao ju je u više boja. Mnogo godina kasnije to će ponovno učiniti njegov sin, također Vladimir.

Godina 1961. bila je jubilarna za Križevačku biskupiju – 350-godišnjica unije u ovim krajevima. U povodu toga i na njen spomen organizirani su izbori novog crkvenog odbora. Na čelu izborne komisije bio je Ivan Krstitelj Pavković, ravnatelj grkokatoličkog sjemeništa u Zagrebu. Tada su za odbornike izabrani: Stefan Kancir, Vladimir Kravčuk, Vasilj Kostecki, Ivan Ardan, Teodor Ovad i iz Nove Subocke Stefan Bojko.

Grkokatolička katedrala u Križevcima

Prvopričesnici, 6.VIII. 1961. godine

Godine 1962, od 15. do 19. ožujka, bile su u grkokatoličkoj crkvi misije. Propovijedali su o. Metodije Biljak, vasilijanac, Dmitar Stefanjuk, kapelan iz Prnjavora i Živko Kustić, župnik iz Mrzlog Polja. Ove su misije bile vrlo uspješne, jer se priključio i lijep broj rimokatolika, pogotovo mladih, kao i njihov župnik Mile Ljubić.

Omladina koja je učestvovala u misijama 1962. godine. Prvi slijeva o. Mile Ljubić, rimokatolički župnik; posljednji sdesna o. Roman Miz

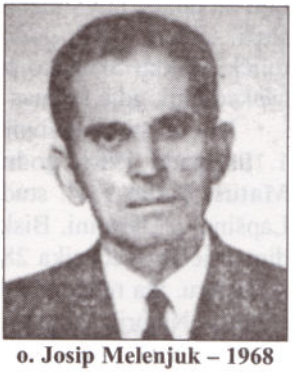
I na biciklima se dolazilo na vjeronauk, 6. VIII. 1961. godine

Te iste 1962. godine Roman Miz je imenovan vršiteljem dužnosti slavonskog dekana.

A 5. listopada 1962. godine u Slavonskom Brodu rodio se Igor Miz, sin Romana, koji je 8. lipnja 1998. godine u Černivcima u Ukrajini bio zaređen za svećenika. U Lipovljanima je odslužio svoju prvu Službu Božju te iste godine. Sada službuje u Münchenu, u Njemačkoj.

U proljeće 1963. godine, na mjestu gdje su na župnom dvorištu stajale gospodarske zgrade, počela je gradnja nove zgrade, u kojoj je uz stan sagrađena i dvorana. Radovi su završili slijedeće godine i dom je posvećen 13. rujna 1964. godine. Posvetio ga je Mihajlo Jurista, župnik iz Kozarca kod Prijedora.

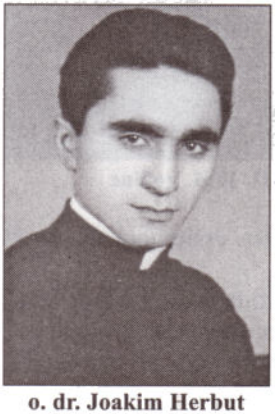
Kako je već spomenuto, godine 1966. umire Bogdan Miz, do smrti titularno upravitelj župe. Novim upraviteljem bio je imenovan Roman Miz, koji je na župi ostao još dvije godine, do 1968. Kada je te godine, 12. srpnja, napustio Lipovljane, privremeni upravitelj župe postao je **Josip Melenjuk,** župnik u Sibinju kod Slavonskog Broda. U Lipovljane je samo povremeno dolazio i služio.

o. Josip Melenjuk – 1968

Josip Melenjuk potječe iz sela Šumeće kod Slavonskog Broda. Tu se rodio 21. svibnja 1911. godine. Bogoslovne studije završavao je

u Lavovu u Ukrajini i u Zagrebu. Za svećenika je bio zaređen 19. listopada 1935. godine u Lavovu. Najprije je od 15. studenog 1935. do 1. ožujka 1937. godine bio kapelan u Sošicama, a do 1. prosinca 1938. godine upravitelj župe u Pećnu. Dušobrižnikom u Gospođincima bio je do 1. prosinca 1942. godine. Poslije je toga je do jeseni 1945. godine bio upravitelj župe u Vojakovcu, pa upravitelj biskupskog dobra u Tkalcu kod Križevaca do 1946. godine, kada je 25. svibnja postavljen za upravitelja župe u Bačincima, odakle je 1. ožujka 1952. godine premješten u Sibinj. Tu je bio 1966. godine imenovan prodekanom Bosansko-slavonskog dekanata. Tragično je poginuo u prometnoj nesreći 16. rujna 1969. godine.

o. dr. Joakim Herbut 1968-1969

Povremeno je u Lipovljane iz Zagreba dolazio i **Joakim Herbut,** duhovnik u grkokatoličkom sjemeništu na Griču. On se rodio u Ruskom Krsturu 14. veljače 1928. godine. Bogoslovne studije završio je u Zagrebu. Za svećenika je bio zaređen 6. srpnja 1952. godine također u Zagrebu. Najprije je bio tajnik rimokatoličkog biskupa Smiljana Čekade u Skoplju (18. rujna 1954. – 17. veljače 1957.), zatim tajnik križevačkog vladike Gabrijela Bukatka (22. veljače 1957. – 18. rujna 1959), pa kapelan u Ruskom Krsturu (11. ožujka 1959. – 5. listopada 1961.). Iz Ruskog Krstura odlazi u Osijek za upravitelja župe i duhovnika u samostanu časnih sestara Vasilijanki, a odavde u Rim, gdje upisao postdiplomske studije i 28. lipnja 1966. godine doktorirao na Lateranskom sveučilištu iz crkvenog prava. Vrativši se u biskupiju postaje duhovnikom u sjemeništu u Zagrebu. Upravo u tom razdoblju on dolazi povremeno u Lipovljane i ovdje služi. Ujesen 1969. godine postao je rimokatolički biskup Skopsko-prizrenske biskupije u Makedoniji, gdje i danas djeluje.

o. Stefan Matus 1968-1969

Novim stalnim župnikom u Lipovljanima 1. listopada 1968. godine postao je **Stefan Matus.** Rodio se 4. studenig 1905. godine u Lapšinu, u Ukrajini. Biskup Ivan Bučko zaredio ga je za svećenika 28. lipnja 1931. godine u Lavovu. Iza ređenja dolazi u Križevačku biskupiju. Najprije je bio kapelan u Kucuri (od 28. rujna 1931. do 1. kolovoza 1932. godine),

a zatim postaje upravitelj župe u Lepenici, u Bosni, gdje je službovao do 8. srpnja 1942. godine. Iz Lepenice premješten je u Lišnju kod Prnjavora i tu je služio do 11. studenog 1951. godine, kada je postavljen za župnika u Kanižu kod Slavonskog Broda. Iz Kaniže dolazi u Lipovljane. Kako je često bio bolestan, pomagao mu je i iz Zagreba u Lipovljane dolazio Joakim Herbut. Stefan Matus je umro u Lipovljanima 6. listopada 1969. godine i tu je na groblju sahranjen.

Prva pričest 1969. godine. Iza djece stoje, slijeva: bogoslov Petar Ovad, župnik Stefan Matus i o. dr. Joakim Herbut

Nakon smrti Stefana Matusa vođenje župe u Lipovljanima dana 22. prosinca 1969. godine preuzeo je **Ljubomir Vasilj Seman.** Rodio se 1. siječnja 1938. godine u Ruskom Krsturu. Gimnaziju je završio u Subotici, a bogoslovske studije u Đakovu i Zagrebu. Za svećenika je bio zaređen 6. prosinca 1969. godine u Ruskom Krsturu. U to vrijeme još je bio student završne godine teologije. U Lipovljane je dolazio iz Zagreba, a kada je za-

vršila školska godina, stalno se nastanio u Lipovljanima. Tu je službovao do 1972. godine, kada je otišao za upravitelja župe u Rajevo Selo zatim, u listopadu 1975. godine u Kanadu, a iz Kanade opet dolazi u Rajevo Selo. Godine 1986. imenovan je kapelanom u Ruskom Krsturu, gdje i danas obavlja tu dužnost. Dana 2. listopada 2004. godine bio je odlikovan pravom nošenja naprsnog križa sa ukrasima i titulom protojereja-stavrofora ili križonosca.

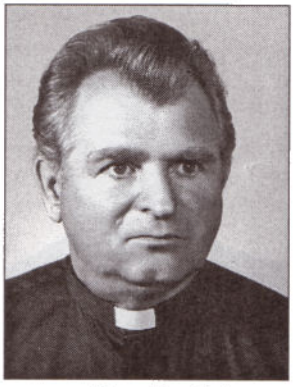
o. Ljubomir Vasilj Seman 1969-1972

Iza Ljubomira Vasilja Semana upraviteljem župe u Lipovljanima postaje **Adam Hnatjuk,** domaći sin. Rodio se 28. veljače 1943. godine u Kamenici, a odrastao u Lipovljanima. U gimnaziji je bio u Zagrebu i Križevcima, a teologiju je studirao u Zagrebu. Za svećenika je bio zaređen 28. svibnja 1972. godine u Ruskom Krsturu. U prosincu 1972. godine imenovan je upraviteljem župe u Lipovljanima. Tu je službovao do 1980. godine, kada je premešten u Kanižu, a iz Kaniže je 1986. godine premješten na župu u Inđiju, odakle je odlazio služiti i u Beograd. U Inđiji je umro 7. travnja 2001. godine. Sahranjen je u Ruskom Krsturu.

U Lipovljanima je Adama Hnatjuka čekao vrlo velik i težak posao. Drvena konstrukcija krova na crkvi već je bila toliko trošna da je prijetilo

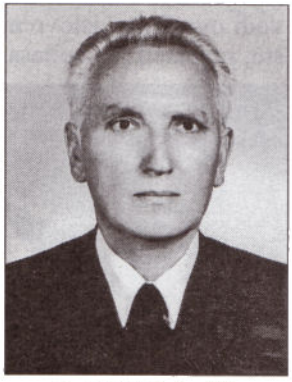
Prvopričesnici sa župnikom Ljubomirom Vasiljom Semanom

o. Adam Hnatjuk
1972-1980

urušavanje krova. Njegovim zalaganjem nabavljena je građa iz Slovenije i napravljena te postavljena nova konstrukcija. Tada je skinut i lim s kojim je crkva bila pokrivena još u vrijeme dok je upraviteljem župe bio Bogdan Miz i umjesto njega stavljen crijep. Tom prilikom obnovljena je crkva i iznutra.

Nakon odlaska Adama Hnatjuka 1980. godine iz Lipovljana u Kanižu, u Lipovljanima ga je na župi naslijedio **Feliks Bilenjkij**. On se rodio 1. listopada 1913. godine u Prnjavoru. Gimnaziju je završio u Zagrebu, bogoslovne studije u Zagrebu i Lavovu. Za svećenika je bio zaređen u Prnjavoru 18. rujna 1938. godine. Službovao je na više župa. Prva mu je bila u Pećnom, u Žumberku, od 6. listopada 1938. do 10. kolovoza 1942. godine. Odavde prelazi na župu u Plavšinac-Bolfan i tu ostaje do do 22. listopada 1945. godine, kada je bio imenovan upraviteljem župe u Dišniku kod Garešnice. Iz Dišnika 1951. godine prelazi u Lišnju u Bosni, gdje sagradio župni stan, a sa suprugom Slavicom organizira kulturno-prosvjetni rad i učenje ukrajinskog jezika u školi. Supruga Slavica je napisala i prvi ukrajinski bukvar koji je izdan na ovim prostorima. Ali, tu bude i uhićen i 1957. godine osuđen na kaznu strogog zatvora u trajanju od pet godina zbog tako zvanog krivičnog djela neprijateljske djelatnosti protiv FNRJ. Kada je 1961. godine izašao iz zatvora, preuzeo je župu Svetog Vladimira u Vrbasu, gdje je službovao do dolaska u Lipovljane, a to je bilo 10. kolovoza 1980. godine.

o. Feliks Belenjki
1980-1986

U Lipovljanima je Bilenjki službovao do 1986. godine. Pripremao je gradnju novog župnog dvora. U bunar je tada stavljan hidrofor i uveden je vodovod u dvorišnu zgradu. Upravo u vrijeme njegovog službovanja srušen je stari drveni župni dvor, onaj koji je bio kupljen 1910. godine i za kojeg je tada bilo rečeno da će potrajati još deset godina. Njegova supruga Slavica predavala je u lipovljanskoj školi „Josip Kozarac" ukrajinski jezik. Iz Lipovljana je Bilenjki otišao u Belgiju i tamo bio dušobrižnik u mjestu Vames. Tu je 5. studenog 1993. godine umrla njegova supruga

Slavica, a on se nekoliko godina kasnije, već kao umirovljenik, vratio i živi u Zagrebu.

o. mr. Jaroslav Leščešen 1986

Od jeseni 1986. godine upravitelj župe u Lipovljanima je **mr. sc. Jaroslav Leščešen** (na ukrajinskom jeziku – Leščyšyn). Rodio se 25. travnja 1956. godine u Banja Luci. Gimnaziju je započeo u Križevcima, a produžio i maturirao u Rimu. U Rimu je studirao filozofiju i teologiju te magistrirao s tezom „Izazov smrti". Za svećenika ga je 15. svibnja 1983. godine u Devetini zaredio biskup Slavomir Miklovš. Od ređenja pa do veljače 1984. godine bio je kapelan u Philadelphiji, u SAD, a zatim do jeseni 1986. godine duhovnik u samostanu časnih sestara Vasilijanki u Osijeku. Tada, ujesen 1986. godine, imenovan je duhovnikom u sjemeništu u Zagrebu i upraviteljem župe u Lipovljanima, gdje je iz Zagreba putovao. U polovici 1987. godine razriješen je dužnosti duhovnika i nastanjuje se u Lipovljanima. I danas on vodi ovu župu. Istovremeno opet obavlja dužnost duhovnika u sjemeništu, ravnatelj je Caritasa Križevačke biskupije i kancelar biskupije. Dana

Novi župni dvor

30. listopada 2004. godine odlikovan je protojerejskim odličjem s pravom nošenja nabedrenika i zlatnog križa na prsima.

Tijekom 18 godina službovanja u Lipovljanima, Jaroslav Leščešen je mnogo uradio u župi. Sagradio je novi župni dvor, kojeg je na blagdan Bezgrešnog začeća 1988. godine, u povodu 1000-godišnjeg jubileja krštenja Ukrajinaca, posvetio biskup Slavomir Miklovš. Zatim je uredio crkvu iznutra: ponovno je obojena, na pod su stavljene keramičke pločice, postavljen je novi oltar. Crkva je dobila i novu vanjštinu – umjesto sive patine svježu žuto-bijelu boju. Ograđena je novom ogradom i osvijetljena reflektorima. Neko je vrijeme bio kateheta u školi, također i nastavnik ukrajinskog jezika, a mnogo se zalagao i da se osnuje KPD „Karpati", pa je biran i za člana predsjedništva društva.

Približava se stogodišnjica postojanja i djelovanja grkokatoličke župe u Lipovljanima (1909 – 2009). Bit će to stoljeće radosti i zadovoljstva, ali i boli i tuge, uostalom – kao i svako vrijeme. Ali i vrijeme da se, osvrnuvši se unatrag, uradi sažetak, da se za sva dobra zahvali Bogu i Presvetoj Bogorodici te zamoli za blagoslovljenu budućnost.

Crkveni pojci, poslužitelji i zvonari

Za bizantsko-slavenski obred, kojim se služe grkokatolici, karakteristična je raspjevanost, a u bogosluženjima, prvenstveno u Božanstvenoj Liturgiji, dominira dijalog između službenika i naroda Božjega. Za ostvaranje toga potrebni su pojci, predvoditelji crkvenog pjevanja. U lipovljanskoj grkokatoličkoj crkvi tu su dužnost obavljali ovi pojci: **Konrad Cvik, Ivan Kačmarčik, Eugen Bugelj, Vasilj Klimčuk, Matvij Dubecki,** koji je imao završenu pojačku školu u Ukrajini, zatim **Josip Hnatjuk, Ivan Lagudza,** a u najnovije vrijeme i **Vjačeslav Krivicki.**

Matvij Dubecki

Od 1934/35. pa do rujna 1944. godine u župi je djelovao mješoviti pjevački zbor, kojeg je vodila **Marija Miz,** supruga župnika Bogdan. I nakon odvođenja muškaraca u logor, ona je okupila oko sebe grupu žena i po kojeg muškarca i, koliko se moglo, pjevalo se višeglasno. Naslijedila ju je kao predvodnica pjevanja **Ana Ovad.**

Posveta novih crkvenih barjaka 21. VI. 1959. godine

Josip Hnatjuk

Posebnih poslužitelja u Lipovljanima nije bilo. Tu su službu obavljali crkveni odbornici, najčešće **Mihajlo Dzjurij.** A kada je župa 20. rujna 1944. godine ostala bez većine muškaraca i crkvenih odbornika, poslužitelji u crkvi bili su dječaci od 10 do 12 godina: **Roman Miz, Vladimir Kravčuk, Mihajlo Klimčuk, Mirko Vihovanec, Teodor Fricki...** Kasnije su to bili **Mihajlo Herič,** a sada **Nikola Kostecki.**

Dugogodišnji lipovljanski zvonar bio je **Ivan Šteljma.** Od 1944. godine pa do danas, punih šezdeset godina, zvonar je **Mihajlo Klimčuk,** koji tu službu obavlja vrlo savjesno i s mnogo ljubavi.

Mihajlko Klimčuk

VII.

KULTURNO-PROSVJETNI ŽIVOT LIPOVLJANSKIH UKRAJINACA

Ukrajinci u Lipovljanima dugo nisu imali neko posebno kulturno-umjetničko ili prosvjetno društvo. Jedna vrsta takve djelatnosti bio je samo crkveni zbor „Sveti Ćiril i Metodije", osnovan 1934. ili 1935. godine. Oni pak koji su voljeli umjetnički amaterizam u pjevanju, sviranju ili igranju u kazališnim igrama, bili su članovi Kulturno-umjetničkog društva „Lipa". A među Ukrajincima u Lipovljanima je takvih amatera bilo. Spomenimo Stefana Kancira, zatim braću Haščič, pa Vapenskove i druge.

A kada je 1964. godine na župskom dvorištu sagrađena i mala sala, počeli su se u njoj okupljati oni koji su voljeli pjevati i svirati. Bili su to Ivan Ardan, braća Adam i Bogdan Hnatjuk, Mihajlo Semenjuk i drugi. Bio je to začetak budućeg društva „Karpati". Pa čak se to ime i spominjalo kao ime budućeg društva.

Začeci budućeg KPD „Karpati" 1974. godina

Konkretniju kulturno-prosvjetnu djelatnost među Ukrajincima u Lipovljanima inicira Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske. O tome Gabrijel Takač, dugogodišnji tajnik Saveza, piše[15]:

S osnivanjem Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske 1968. godine poduzete su brojne akcije u cilju organiziranja kulturnog, prosvjetnog i društvenog života lipovljanskih Ukrajinaca. U tome su značajnu ulogu imali predsjednik Saveza Vlado Kostelnik, tajnik Saveza Gabrijel Takač, član predsjedništva Mihajlo Ščur te mr. sc. Teodor Fricki, koji je obnašao visoke dužnosti u RK SSRNH i bio član predsjedništva Saveza i jedno vrijeme predsjednik Saveza. Vrlo je značajan doprinos tome dao i Roman Miz, svećenik, član uredništva „Nova dumka" i ukrajinske emisije na Radio Banja Luka, posebno njegovi članci o Lipovljanima i „Lipovljanskim susretima" u „Novoj dumci".

Već spomenuti Vlado Kostelnik, Teodor Fricki, Gabrijel Takač i Mihajlo Ščur bili su gotovo redoviti članovi Organizacijskog odbora „Lipovljanskih susreta", sudionici Okruglog stola i drugih programa. Član Saveza mr. sc. Dubravka Poljak Makaruha, unuka Havrijila Kosteljnika, boravila je nekoliko dana u Lipovljanima i izradila znanstveni studij o običajima lipovljanskih Ukrajinaca što je prezentirala na Okruglom stolu, a zatim je to bilo tiskano u Biltenu „Lipovljanskih susreta".

Među lipovljanskim Ukrajincima svojom aktivnošću su se, među brojnim drugim, isticali: Ivan Lagudza, obitelj Ovad, Ivan Duda i drugi.

Navesti ćemo kronološki nekoliko podataka koji ovo dopunjavaju i potvrđuju.

U knjizi „30 godina Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske, Vukovar 1968-1998", na str. 56. pod naslovom (prijevod sa rusinskog) „Pripreme za osnivanje Saveza Rusina-Ukrajinaca Hrvatske", navodi se slijedeće: „Mjesna organizacija SSRNH Lipovljani, poslala je Općinskom odboru SSRNH u Novskoj pismo u kojem piše: U Lipovljanima, 3. veljače 1968. g. održana je sjednica grupe pripadnika ukrajinske narodnosti, kojom prilikom se razgovaralo o nekim kulturnim i političkim pitanjima ove narodnosti, a između ostalog je konstatirano da u Lipovljanima ne postoji nikakvo društvo kulturno-prosvjetnog karaktera koje bi djelovalo na širenju kulture i prosvjete ukrajinske narodnosti i koje bi radilo na rješavanju drugih kulturno-prosvjetnih pitanja, specifičnih za ovu narodnost.

Da bi se na rješavanju tih pitanja uspješno radilo, na sjednici pripadnika ukrajinske narodnosti, grupe iz Lipovljana, zaključeno je da se općinskom odboru SSRNH pošalje prijedlog o formiranju kulturno-porosvjetnog društva ukrajinske narodnosti u Lipovljanima. Za njegovo ostva-

[15] G. Gabrijel Takač je ovaj prilog specijalno napisao za ovu knjigu.

rivanje moli podršku i pomoć Općinskog odbora SSRNH, Prosvjetnog vijeća općine i drugih društveno-političkih faktora novljanske komune. U inicijativni odbor za osnivanje društva kulturno-prosvjetnog karaktera ukrajinske narodnosti u Lipovljani izabrani su: l. Vlado Ovad, 2. Vlado Hadžinski, 3. Ivan Ardan, 4. Marija Psalmister, 5. Ivan Lagudza i 6. Ana Ovad." Pismo završava vriječima: „Ovi delegati dobiti će pozive za osnivačku skupštinu Saveza Rusina-Ukrajinaca Hrvatske, koja će se vjerojatno održati u drugoj polovici veljače 1968. g. u Vukovaru.

Molimo Općinski odbor SSRNH za podršku i pomoć oko ostvarivanja ovih zadaća, na čemu su se najviše angažirali pripadnici ukrajinske narodnosti u Lipovljanima."

Potpisao ga je predsjednik - Vlado Ovad.

Nakon tri dana, 6. veljače 1968, Inicijativni odbor za osnivanje Saveza Rusina-Ukrajinaca Hrvatske, Vukovar, poslao je pismo Republičkoj konferenciji SSRNH, Komisiji za narodnosti u Zagrebu, u kojem izvješćuju: „Ovih dana članovi Inicijativnog odbora posjetili su gotovo sva sela u Hrvatskoj i razgovarali sa tamošnjim organizacijama SSRNH, kao i u općinskim konferencijama SSRNH o ideji o osnivanju Saveza Rusina-Ukrajinaca Hrvatske. Dogovorili su se o ljudima, delegatima koji će predstavljati ovu narodnost iz tih sela na osnivačkoj Skupštini Saveza. O tome ćemo iscrpno obavijestiti Regionalnu konferenciju SSRNH za Slavoniju i Baranju u Osijeku."

Dalje se u pismu govori o tome da Lipovljani i njihova općina Novska ne spadaju pod Koordinacioni odbor SSRNH za Slavoniju i Baranju Osijek, pa Općinska konferencija SSRNH u Novskoj niti politički, niti moralno ne mora provoditi preporuke i zaključke toga Odbora iz Osijeka. Stoga je zamoljena RK SSRN Zagreb, da bi direktno obavijestila Općinsku konferenciju SSRNH Novska o namjeri za osnivanje Saveza Rusina-Ukrajinaca Hrvatske, kao i da su izabrani delegati za osnivačku skupštinu toga Saveza u Lipovljanima, te da se podupre ova akcija.

U produžetku toga pisma se kaže: „Napominjemo da su članovi našeg Inicijativnog odbora bili 3. veljače 1968. g. u Općinskoj konferenciji SSRNH Novska i razgovarali o tim pitanjima. Utisci tih članova Inicijativnog odbora da drugovi koji su razgovarali s njima u OK SSRN Novska, osobni nisu oduševljeni s akcijama koje poduzima Inicijativni odbor. Upravo stoga i molimo Vašu podporu, te se nadamo da ćete nam ju i dati."

Zatim u pismu piše da je u Lipovljanima 3. veljače 1968. g. održana sjednica sa grupom Ukrajinaca, kada su izabrani i delegati za osnivačku Skupštinu Saveza Rusina-Ukrajinaca Hrvatske, kao i da je osnovan

Inicijativni odbor za osnivanje Kulturno-umjetničkog društva ukrajinske narodnosti u Lipovljanima. O tome je predsjednik Mjesne organizacije SSRNH obavjestio Općinsku konferenciju SSRNH Novska. U pismu se navodi: „Pošto je u Lipovljanima specifična situacija, može se eventualno dogoditi da ovo pismo predsjednik SSRNH Lipovljani ne pošalje OK SSRNH u Novskoj. Stoga Vas pozivamo u ime Inicijativnog odbora za osnivanje KUD-a ukrajinske narodnosti, da Vam posluži za dogovor sa OK SSRNH Novska."

Autor pisma nastoji što bolje upoznati Republičku konferenciju SSRN Hrvatske sa prilikama u Lipovljanima i stoga podastire dopunska objašnjenja: „Kada kažem „specifična situacija u Lipovljanima", onda mislimo da u tom mjestu, u kojem živi 500 Ukrajinaca, što je najbrojniji narod toga sela, za cijelo vrijeme življenja Ukrajinaca, nije bilo osnovano nikakvo kulturno-umjetničko društvo, sekcija ili klub. Stoga nema iskustva, tradicije, pa postoji određena rezerviranost prema društvenoj aktivnosti na kulturnom planu, pomalo i bojazan od pozitivnih i negativnih reakcija drugih naroda i narodnosti na takva gibanja u Lipovljanima. Inače, postoji jaka želja Ukrajinaca u Lipovljanima za aktivno djelovanje Kulturno-umjetničkog društva i drugih oblika kulturno-umjetničke djelatnosti na materinjem jeziku. Njima je neophodna Vaša podrška, odnosno i Općinske konferencije SSRNH Novska u kojoj je predstavnik 3. veljače 1968. g. članovima Inicijativnog odbora za osnivanje Saveza Rusina-Ukrajinaca Hrvatske rekao, da on nema ništa protiv toga, ali da se neće osobno mješati u taj posao. Mišljenja smo da je dužnost i novljanske Općinske konferencije SSRNH da podrži ovu stvar pa Vas molimo da ju za to zamolite, za što su ju zamolili i članovi našeg Inicijativnog odbora."

Na osnivačkoj skupštini Saveza, održanoj u Vukovaru 25. veljače 1968. godine, uz sekretara Općinske konferencije SSRNH Rade Marinkovića, bili su i delegati lipovljanskih Ukrajinaca – Marija Psalmister, Teodor Ovad i Ivan Lagudza. A na drugoj skupštini Saveza Rusina-Ukrajinaca Hrvatske, održanoj u Vukovaru 16. ožujka 1969. g., Ivan Lagudza, delegat iz Lipovljana, u svojoj je diskusiji naglasio potrebu osnivanja kulturno-umjetničkog društva Ukrajinaca u Lipovljanima.

No, želje lipovljanskih Ukrajinaca da osnuju svoje kulturno-umjetničko društvo nisu se tada ostvarile. Prevladao je strah od netolerancije i potreba „čuvanja" bratstva i jedinstva višenacionalnog sastava stanovništva Lipovljana.

Međutim, negdje od 1975. godine u okviru KUD „Lipa" i njegovog pjevačkog zbora, u kojem su inače bili vrlo brojni, a ponekad i najbrojniji Ukrajinci, u repertoar su uvrštene i počele su se uvježbavati i ukrajinske

pjesme. Njih je uvježbavao i zborom dirigirao učitelj Joakim Olejar iz Novog Sada. Angažirao ga je Savez Rusina i Ukrajinaca Hrvatske. Savez mu je plaćao putne troškove i dnevnice, a za smještaj i prehranu pobrinuli su se lipovljanski Ukrajinci. Može se reći da je to bio početak organiziranog njegovanja svoje kulture lipovljanskih Ukrajinaca.

U časopisu „Nova dumka", br. 14 iz 1977. godine, na 51. stranici objavljena je slika nastupa pjevačkog zbora i orkestra KUD-a „Lipa" na „Petrovačkom zvonu 77" u Petrovcima kod Vukovara. Dirigirao je Joakim Olejar.

Joakim Olejar

Te iste 1977. godine KUD „Lipa", u vrijeme održavanja manifestacije „Lipovljanski susreti", potpisuje povelju bratimljenja sa banjalučkim ukrajinskim KUD-om „Taras Ševčenko" i otada svake godine izmjenjuju uzajamne posjete.

U Osnovnoj školi „II kongres" u Vukovaru, od 1. do 7. 19768. godine održan je prvi seminar učenika osnovnih škola rusinske i ukrajinske narodnosti. Uz seminar materinjeg jezika i kulture za učenike, održan je i seminar učitelja Rusina i Ukrajinaca Hrvatske. Predavač ukrajinskog jezika učiteljima bila je Slava Bilenjki, a na poziv Saveza na seminaru je sudjelovao i učitelj Mirko Javiljak (najmiliji učitelj Jugoslavije 1976. godine) iz Krivaja, koji je tu stekao određeno znanje i spremu da bi u slijedećoj godini započeo nastavu ukrajinskog jezika učenicima ukrajinske nacionalnosti u OŠ „Josip Kozarac" u Lipovljanima.

„Nova dumka" je svake godine, barem jedanput, vrlo opsežno izvještavala o „Lipovljanskim susretima", o Lipovljanima i lipovljanskim Ukrajincima; ponajviše iz pera Romana Miza. Tako na primjer u broju 20/1979. on opširno i vrlo detaljno izvješćuje o „Lipovljanskim susretima", a tu je i njegov feljton u okviru serije „Lipovljanski medaljoni" – „Zaboravljena braća".

Drugi seminar za učenike i učitelje ukrajinske i rusinske nacionalnosti Hrvatske, koji je bio 1979. godine, ciljano je održan u Lipovljanima, točnije na „Opekama", objektima Šumarskog fakulteta u Zagrebu, u staroj šumi samo nekoliko klilometara od Lipovljana, po kojoj je hodio književnik-šumar Josip Kozarac. Ciljano zbog toga da bi što veći broj učenika iz Lipovljana započeo učenje svog materinjeg jezika već na seminaru, a zatim produžio u školi, što se i ostvarilo. Veliku zaslugu u tome imao je uči-

telj Mirko Javiljak, koji je svojom upornošću i pedagoškim iskustvom uspješno započeo nastavu ukrajinskog jezika u lipovljanskoj školi „Josip Kozarac".

Godine 1981. Savez Rusina i Ukrajinaca RH organizirao je XV prosvjetno-kulturni seminar Rusina i Ukrajinaca u Iloku. Na tom je seminaru prvi put sudjelovalo i nekoliko Ukrajinaca iz Lipovljana. Tamo su naučili prve korake i prve koreografije ukrajinskih plesova. Tako je stvoreno osnovno jezgro ukrajinskog folklora u Lipovljanima, koje je od jeseni rasplamsao spomenuti učitelj iz Novog Sada Joakim Olejar, koji je redovito svakog tjedna dolazio u Lipovljane. Ta ukrajinska folklorna sekcija, još uvijek u okviru KUD „Lipa", uspješno se razvijala i uspješno nastupala sve do početka Domovinskog rata 1991. godine.

Konačno, na blagdan svetog Nikole po julijanskom kalendaru, 19. prosinca 1992. godine, na inicijativu nekolicini lipovljanskih Ukrajinaca i uz pomoć Saveza Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske, osnovano je Kulturno-prosvjetno društvo „Karpati". Ciljevi društva su njegovanje jezika, kulture i običaja Ukrajinaca Lipovljana. Za predsjednika je izabran Mirko Fedak, koji tu čast i dužnost obnaša i danas.

Gospodin Mirko Fedak rođen je 9. listopada 1954. godine u Lipovljanima u obitelji Ivana i Berte r. Kišić. Oženjen je i ima dvoje djece. Kulturnom djelatnošću počeo se baviti 1972. godine. Bilo je to u okvirima KUD „Lipa" u Lipovljanima, koja je njegovala plesove nacionalnih manjina. Bio je osnivač KPD Ukrajinaca „Karpati" u Lipovljanima i izabran za predsjednika. Učesnik je Domovinskog rata u razdoblju od 1991. do 1995. godine. Od 1998. godine dopredsjednik je Saveza Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske, a od 2.000 godine član Općinskog vijeća općine Lipovljani. Tri godine zaredom, 2002, 2003. i 2004.

Mirko Fedak, predsjednik KPD „Karpati"

bio predsjednik i glavni nositelj svih poslova na smotri nacionalnih manjina „FEST-NAM“, koja je jedina u Republici Hrvatskoj, na kojoj nastupaju nacionalne manjine Republike Hrvatske. Godine 2003. osnovao je Vijeće ukrajinske nacionalne manjine u općini Lipovljani i predsjednik je tog Vijeća. Jedan je od voditelja folklornog ansambla „Karpati“, najboljeg ukrajinskog ansambla u Hrvatskoj. Stalno je zaposlen u Petrokemiji Kutina na poslovima ekološkog tehničara.

Jedan od prvih zadataka novoosnovanog KPD „Karpati“ bila je obnova nastave ukrajinskog jezika u školi 1993. godine. Kao prva obnovljena je folklorna sekcija, a njen prvi nastup bio je 1993. godine u Slavonskom Brodu.

Godine 1994. KPD „Karpati“, uz pomoć Saveza Rusina i Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj, zalaganjem njegovih djelatnika Vasilja Sikorskog, predsjednika te Slavka Burde i Miroslava Kiša, a na spomen 100-godišnjice početka naseljavanja Ukrajinaca u Lipovljane, organizira Manifestaciju kulture Rusina i Ukrajinaca u RH. Kada je završio domovinski rat, društvo je ojačalo i postalo brojnije. Te je godina folklorna sekcija nastupila u Slavonskom Brodu, Zagrebu i drugim mjestima Hrvatske.

Folklorna sekcija je doživjela veliki napredak kada ju je preuzeo školovani u Ukrajini koreograf Zvonko Kostelnik iz Petrovaca. Naučeno je nekoliko novih igara i počela su gostovanja diljem Hrvatske.

Godine 1999. folklorna sekcija počinje sa gostovanjima u inozemstvu. Bilo je to najprije u Svidniku, u Slovačkoj, a 2000. i 2001. godine na „Lemkivskoj vatri“ u Ždinji, u Poljskoj, upravo u srcu Lemkivščine, odakle su se Lemci naselili u Lipovljane i Novu Subocku.

I 2002. godine plesači gostuju u Poljskoj, u Lignjici na festivalu etničkih zajednica. Plesači KPD „Karpata“ predstavljali su Ukrajince iz Republike Hrvatske. Uz njih su na tom festivalu nastupili i folklorne grupe iz Slovačke, Ukrajine, Španjolske, Italije, Kolumbije, Meksika, Japana i, razumije se – Poljske.

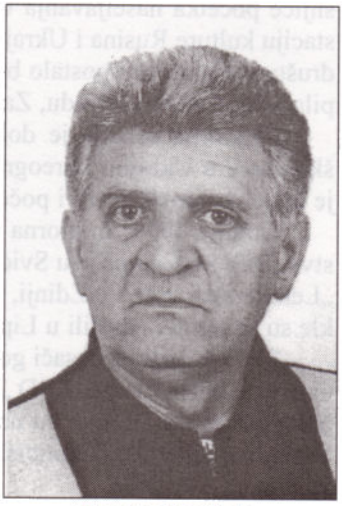
Posebni je doživljaj za plesače KPD „Karpata“ bio nastup u nacionalnoj operi u Kijevu, u Ukrajini, 2004. godine. U povodu 190-godišnjice rođenja velikog ukrajinskog pjesnika Tarasa Ševčenka tamo je tada upriličena velika smotra umjetničke djelatnosti ukrajinske dijaspore, na kojoj su učestvovali i plesači KPD „Karpati“.

KPD „Karpati“ organizirali su do sada u Lipovljanimi i tri festivala nacionalnih manjima pod nazivom FEST-NAM, što bi trebalo prerasti u tradicionalnu smotru poput nekadašnjih veoma uspješnih „Lipovljanskih susreta“.

VIII.

NASTAVA UKRAJINSKOG JEZIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI „JOSIP KOZARAC“

Za razliku od Čeha, koji su u Lipovljanima imali nastavu na češkom jeziku u sva četiri razreda pučke škole još u vrijeme Kraljevine Jugoslavije, pa i nakon Drugog svjetskog rata, Ukrajinci nisu nikada imali razrednu nastavu na ukrajinskom jeziku. Ukrajinski jezik u školi je bio nazočan samo u nastavi vjeronauka.

Bogdan Hnatjuk, predavač

Međutim, osnivanjem Saveza Rusina i Ukrajinaca Hrvatske i njegovim naporima, posebno zalaganjem prvog predsjednika Saveza Vlade Kostelnika, u osnovnim školama koje su pohađali učenici ukrajinske nacionalne manjine ili narodnosti – kako se to onda zvalo, uveden je izborni predmet ukrajinskog jezika. U Lipovljanima je to uvedeno u školskoj godini 1979-80. Prvi nastavnik bio je **Mirko Javiljak**, učitelj iz Krivaja. Već slijedeće šk. g. 1980-81. ukrajinski jezik predaje **Bogdan Hnatjuk**. Tada u Lipovljane dolazi svećenik Feliks Bilenjki sa suprugom Slavicom Bilenjki, učiteljicom ukrajinskog jezika i autorom prvog ukrajinskog bukvara, izdanog u Sarajevu 1957. godine, i ona preuzima nastavu ukrajinskog jezika u školi. Predavala je tijekom dvije školske godine, od 1981. do 1983. Iza nje ukrajinski jezik od 1983. do 1986. godine predaje **mr. sc. Dubravka Poljak-Makaruha** sa Sveučilišta u Zagrebu, koja to obavlja putujući iz

Slavica Bilenjki, učiteljica

Tatjana Lasek, profesorica

Zagreba. U školskoj godini 1986-87. predaje ga **Marija Semenjuk,** a u godinama 1987-1989. svećenik **mr. sc. Jaroslav Leščešen,** upravitelj lipovljanske grkokatoličke župe. To razdoblje od 1980. do 1990. godine bilo je vrijeme kada su ukrajinski jezik u školi učila i neka djeca iz redova drugih narodnosti. Da li su ih na to navele lijepe ukrajinske igre, ili pjesme, ili narodna nošnja, ili predavači - teško je ustanoviti. A tada je počeo rat, domovinski rat. S njime i prekid nastave ukrajinskog jezika u školi.

Prvi poslijeratni nastavnik ukrajinskog jezika u školi u Lipovljanima ponovno je bio mr. sc. Jaroslav Leščešen. Predavao je u školskim godinama 1993-1994. i 1994-1995. Od 1995. godine predaje ga **prof. Tatjana Lasek,** koja je studirala i diplomirala ukrajinsku filologiju u Ukrajini.

IX.

DOMOVINSKI RAT 1991-1995

Lipovljani su se u domovinskom ratu našli na desetak kilometara od bojišnica - na jug prema Jasenovcu i na istok prema Rajiću. Bili su i bombardirani, odnosno granatirani. U obrani su učestvovali skoro svi mještani Lipovljana, a među njima i 69 Ukrajinaca. To je skoro svaki drugi odrastao Ukrajinac u Lipovljanima

1. Ardan Ivan, ml.
2. Burda Vlado
3. Dalinjak Antun
4. Dalinjak Ivan
5. Dalinjak Zlatko
6. Duda Dario
7. Duda Ivan
8. Duda Vedran
9. Fedak Antun
10. Fedak Mirko
11. Filipčuk Antun
12. Goralj Zlatko
13. Hadžinski Josip
14. Haščič Vladimir
15. Herič Danijel
16. Hnatjuk Bogdan
17. Hnatjuk Igor
18. Hoško Mirko
19. Hoško Veljko
20. Hoško Zdravko
21. Kačmarčik Miroslav
22. Kačmarčik Vladimir
23. Kahan Slavko
24. Karpa Nikola
25. Kivko Ivan
26. Klimčuk Pavle
27. Klimčuk Zlatko

28. Konstantkevič Ivan
29. Konstantkevič Zvonko
30. Kostecki Dušan
31. Kostecki Emil
32. Kostecki Josip
33. Kostecki Nikola
34. Kostecki Zdenko
35. Kostjuk Vlado
36. Kravčuk Petar
37. Ksenič Darko
38. Ksenič Željko
39. Lagudza Petar
40. Lasek Jaroslav
41. Lasek Pero
42. Lasek Petar
43. Lasek Vlado
44. Letvenčuk Josip
45. Letvenčuk Željko
46. Lozinski Ivan
47. Miško Ivica
48. Miško Darko
49. Miško Radovan
50. Miško Vladimir
51. Ovad Emil
52. Ovad Igor
53. Ovad Roman
54. Pekera Damir
55. Petriljak Branko
56. Rudak Branko
57. Rudak Josip
58. Simčik Ivan
59. Slota Branko
60. Slota Darko
61. Slota Ivan
62. Slota Josip
63. Slota Željko
64. Šarkevič Zlatko
65. Šteljma Darko
66. Šteljma Zlatko
67. Vapenski Željko
68. Željem Ivan
69. Željem Mihajlo

NA KONCU...

U nedjelju 21. kolovoza 2004. godine, u organizaciji KPD „Karpati", održan je Festival nacionalnih manjina, treći po redu. U okvirima te manifestacije, u prijepodnevnim satima, u vijećnici općine je upriličeno znanstveno savjetovanje o Ukrajincima u Lipovljanima, a u povodu 110-godišnjice (1894 – 2004) doseljenja prvih Ukrajinaca u Lipovljane. Skupu je predsjedao i vodio ga mr. sc. Teodor Fricki. Uvodno predavanje održao je mr. sc. Roman Miz iz Novog Sada, a govorili su i prof. Đuro Vidmarović, umirovljeni veleposlanik Republike Hrvatske u Ukrajini te Miroslav Kiš, obadvojica iz Zagreba, zatim narodni zastupnik Nikola Mak iz Osijeka, Ana Tertična iz ukrajinskog veleposlanstva u Zagrebu, župnik mr. sc. Jaroslav Leščešen iz Lipovljana, Slavko Burda, predsjednik Koordinacije ukrajinske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, Aleksa Pavlešen, predsjednik Društva za ukrajinsku kulturu iz Zagreba i drugi. Svoj prilog temi o nacionalnim manjinama u Lipovljanima dali su Jaromir Vanjek, predstavnik lipovljanskih Slovaka Branko Vincent i predstavnici Čeha – Antun Meraut i Nikola Zeman, a posebno najstariji Ukrajinci u Lipovljanima – Mihajlo Klimčuk, Ivan Lagudza i Teklja Javiljak iz Novske, koja je kao djevojčica 1934. godine sa roditeljima te braćom i sestrama doselila iz Lemkivščine. Ona je jedini živi doseljenik iz Ukrajine u Lipovljane odnosno Novu Subocku iz onih vremena, kada su pojedine porodice doseljavale u ove krajeve..

Na tom savjetovanju odlučeno je da se napiše i izda ovakva jedna knjižica, koja bi obilježila ne samo 110-godišnjicu doseljavanja, već postavila temelje povijesti Ukrajinaca u Lipovljanima, njihovog života i njihovog doprinosa višenacionalnom zajedništvu lipovljanskog pučanstva. A izdavač bi bili Kulturno-prosvjetno društvo „Karpati" u Lipovljanima i Savez Rusina i Ukrajinaca Hrvatske sa sjedištem u Vukovaru.

I ne samo to; odlučeno je i da se pristupi prikupljanju predmeta materijalne kulture stanovnika Lipovljana, koji bi, stručno obrađeni, bili pohranjeni u posebnoj zbirci na sjećanje i upoznavanje s prošlošću. Poznavajući prošlost lakše se snalazimo u sadašnjosti i bolje trasiramo našu budućnost.

A Lipovljani imaju i prošlost, i budućnost. Oni su, kako je to rekao Jaromir Vanjek, kao mala mnogonacionalna sredina sa svojim kulturno-prosvjetnim društvima: KUD „Lipa", KPD „Karpati", Matica Slovenska, „Česka beseda" - fenomen gospodarskog i društvenog razvoja, a na području kulture nastavljaju povjesnu i kulturnu manifestaciju „Lipovljanskih susreta".

Prvi su koraci u tom pravcu, eto, učinjeni!

POGOVOR

Rad „Ukrajinci u Lipovljanima i Novoj Subockoj", poznatog istraživača crkvene, povijesne i kulturne baštine ukrajinske, odnosno rusinske nacionalne manjine na području nekadašnje Jugoslavije, mr. sc. Romana Miza, vrijedan je prilog upoznavanju, kako prošlosti, tako i sadašnjosti ukrajinske etničke zajednuce u mjestima navedenima naslovom. Autor je zadanu temu obradio kroz devet poglavlja:

I. Galicija i Lemkivščina pri koncu XIX. i na početku XX. stoljeća; II. Lipovljani – novi zavičaj doseljenih Ukrajinaca; III. Doseljavanje Ukrajinaca u Lipovljane; IV. Ukrajinci u Novoj Subockoj i drugim mjestima; V. Osnivanje grkokatoličke župe u Lipovljanima; VI. Ljetopis župe i njeni dušobrižnici odnosno župnici; VII. Kulturno-prosvjetni život lipovljanskih Ukrajinaca; VIII. Nastava ukrajinskog jezika u Osnovnoj školi „Josip Kozarac"i IX. Domovinski rat 1991-1995.

Mr. Miz svoj rad započinje uvodnom informacijom o starom kraju iz kojeg su doselili lipovljanski i subočanski Ukrajinci. To su dvije zapadnoukrajinske pokrajine: Lemkivščina i Galičina, kod nas poznatija pod nazivom Galicija. Ova je informacija važna zbog činjenice da se u Lipovljane naseljava skupina imigranata iz Lemkivšine čiji su ukrajinskki žitelji poznati pod lokaliziranim nazivom Lemki. Ovaj segment ukrajinskog naroda svoj lokalizirani naziv koristio je i kao subetnonim, a doživio je tragičnu sudbinu etničkog čišćenja, tako da u naše vrijeme Lemki predstavljaju manjinu u vlastitoj zemlji. Tek nakon uspostave nacionalnog ukrajinskog suvereniteta, pokušava se od zaborava spasiti govor, tradicije i kulturna baština Lemka.

Mr. Miz prati doseljavanje Ukrajinaca u Lipovljane i Subocku od 1894. godine do najnovijih vremena. Tijekom proteklih desetljeća ova je skupina Ukrajinaca uspjela stvoriti svoj etnički kolektivitet, čemu je nezamjenljiv doprinos dala Crkva, odnosno Križevačka grkokatolička eparhija, kao sufraganska biskupija unutar Zagrebačke metropolije. Osnivanje župe u Lipovljanima imalo je presudnu važnost u čuvanju narodnosne samobitnosti vjernika, jer se Služba Božja, kao i svi vjerski obredi, vršila na materinskom jeziku, koji se tako čuvao na osobit način, odnosno u stvarnosti je živio ne samo kao oblik obiteljskog jezičnog saobraćanja, već i kao službeni jezik u važnoj instituciji kao što je Crkva, odnosno Župa u Lipovljanima. U tom kontekstu Roman Miz ovom djelu daje i autobiografske sadržaje, budući da su on i njegov otac bili višegodišnji župnici u Lipovljanima. Kao predan svećenik, ali i kao narodnosni intelektualac, mr. Miz od početka svoje karijere promišlja sudbinu svog naroda, sakup-

lja građu za povijesne oglede, članke i studije, piše brojne knjige i sudjeluje u narodnosnom životu cijele manjine.

Rad koji držimo u ruci pisan je na temelju stručne obrade dostupne arhivske građe i odgovarajuće literature. Zbog toga ima odlike znanstvene studije, u kojoj je autor jezikom i stilom pokazao nakanu djelo učiniti pristupačnijim onima kojima je (prvenstveno) namijenjeno, a to su njegovi sunarodnjaci u Lipovljanima i Subockoj. Međutim, ovako iscrpno istražena migracija prilog je i hrvatskoj historiografiji, odnosno njenom dijelu koji proučava migracije pučanstva.

Čitatelje će veseliti temeljit i savjestan popis svih obitelji koje su živjele, ili žive u navedenim mjestima, svih svećenika koji su djelovali u Lipovljanima, kojima autor navodi precizne biografske podatke i svih detalja vezanih za izgradnju crkve, župnog stana, za čuvanje materinskog jezika i društveni život manjine. U tome je autor iscrpan i pouzdan.

Grkokatolička župa Lipovljani, mjesta Lipovljani i Subocka, ali i ukrajinska, odnosno rusinska nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj, dobili su radom „Ukrajinci u Lipovljanima i Novoj Subockoj" djelo koje je znanstveno verificiralo povijest njihove selidbe, ali ujedno i predstavilo njihovu borbu za etničku samobitnost na ovim prostorima. U tom kontekstu dajem mu iskrenu podršku i preporučujem našoj kulturnoj javnosti.

Đuro Vidmarović

SADRŽAJ

UVOD 5

I. GALICIJA I LEMKIVŠČINA PRI KONCU XIX. I NA POČETKU XX. STOLJEĆA 9

II. LIPOVLJANI – NOVI ZAVIČAJ DOSELJENIH UKRAJINACA 11

III. DOSELJAVANJE UKRAJINACA U LIPOVLJANE 21

Doseljeni u vrijeme Drugog svjetskog rata 41

Doseljeni nakon Drugog svjetskog rata 41

IV. UKRAJINCI U NOVOJ SUBOCKOJ I DRUGIM MJESTIMA 47

V. OSNIVANJE GRKOKATOLIČKE ŽUPE U LIPOVLJANIMA 51

VI. LJETOPIS ŽUPE I NJENI DUŠOBRIŽNICI ODNOSNO ŽUPNICI 61

Crkveni pojci, poslužitelji i zvonari 87

VII. KULTURNO-PROSVJETNI ŽIVOT LIPOVLJANSKIH UKRAJINACA 89

VIII. NASTAVA UKRAJINSKOG JEZIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI „JOSIP KOZARAC“ 96

IX. DOMOVINSKI RAT 1991-1995 98

NA KONCU... 100

POGOVOR 101

http://lemko.org
2011.02.20 21:50:44
-05'00'

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica – Zagreb

UDK 323. 15 (497. 5 Lipovljani = 161 . 2) (091)

MYZ, Roman
Ukrajinci u Lipovljanima i Novoj Subockoj / Roman Miz. – Vukovar : Savez Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske. 2004.

Izvorni oblik autorovog imena: Roman Myz.

ISBN 953-97080-4-4

I. Ukrajinci - - Lipovljani II. Ukrajinci - - Nova Sobocka III. Nacionalne manjine - - Ukrajinci - - Hrvatska

450207075

Roman Miz: UKRAJINCI U LIPOVLJANIMA I NOVOJ SUBOCKOJ (I izdanje). – Obim 6,5 tiskovnih tabaka. – Naklada 500 primjeraka. – Tisak „Maxima“ Petrovaradin

Tri puta je magistrirao – iz povijesti i dva puta iz teologije (Krakow u Poljskoj i Prešov u Slovačkoj). Član je Znanstvenog društva „Taras Ševčenko" i mnogih drugih znanstvenih i inih društava i udruga. Bio je predsjednik Saveza Ukrajinaca i Rusina Jugoslavije. Za svoju crkvenu, društvenu i ekumensku djelatnost dobio je više nagrada i priznanja: Sveta Stolica ga je 1985. godine imenovala protojerejem-stavroforom (rang monsinjora) s pravom nošenja na prsima zlatnog križa s ukrasima; 1990. godine dobio je zlatnu plaketu u povodu 100-godišnjice doseljavanja Ukrajinaca u Bosnu; 1996. Pozdravno pismo Predsjednika Ukrajine sa zahvalnošću zbog „velikog osobnog doprinosa u izgradnji Nezavisne Ukrajine"; 2001. godine „Počasnu povelju" i zlatnu značku Vlade Ukrajine; godine 2002. „Novembarsku povelju" Novog Sada, najprestižniju nagradu grada za, kako je navedeno, „širenje hrišćanske vere i ekumenizma, negovanje dobrih i tolerantnih međuverskih i međunacionalnih odnosa"; 2003. odličje Ukrajine za „velik lični doprinos jačanju mira i međunacionalne sloge u Ukrajini".

Roman Miz je, uz obaveze župnika i profesor na Teološko-katehetskom institutu „Sveti Albert Veliki" Subotičke biskupije, predaje na Specijalističkim akademskim studijama i povremeno na Novosadskoj novinarskoj školi te vjeronauk u gimnaziji „Zmaj Jovan Jovanović", a član je i Upravnog odbora Ekumenske humanitarne organizacije.

U nekoliko posljednjih godina napisao je i izdao slijedeće knjige: „Od Boga do sotone" (o sektama), „Istočne Crkve" (prevedena i na mađarski jezik), „Prvi ruski crkveni raskol" (o sektama u ruskom pravoslavlju), „Uvod u teologiju ekumenizma", „Kršćanski Istok", „Vjerske sljedbe", „Religijska slika Europe", na rusinskom jeziku „Viđenja, nadanja i pregnuća" (o problemima suvremene pastorizacije), a na ukrajinskom jeziku „Kršćanstvo – što je to zapravo?", „Tragom Lemaka" i „Prilozi za povijest Ukrajinaca u Bosni" prvi tom.

U Apostolskom egzarhatu za grkokatolike u Srbiji i Crnoj Gori, kojeg je Sveta Stolica uspostavila 2003. godine, Roman Miz je savjetnik biskupa od samog početka, a član je i Vijeća za ekumenizam, Vijeća za medije i Odbora za osnivanje Bogoslovnog fakulteta Biskupske konferencije „Sveti Ćiril i Metod" za Srbiju, Crnu Goru i Makedoniju.

Darija Vučinac

ISBN 953-97080-4-4